

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Eva Medved

DOŽIVLJANJE HOMOFOBIE IN HETERONORMATIVNOSTI
JAVNIH USTANOV NA KOROŠKEM

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Eva Medved

DOŽIVLJANJE HOMOFOBIE IN HETERONORMATIVNOSTI
JAVNIH USTANOV NA KOROŠKEM

Diplomsko delo

Mentorica: izr. prof. dr. Mojca Urek

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

Zahvaliti se želim vsem, ki so kakorkoli pomagali pri nastanku moje diplomske naloge, me spodbujali in mi stali ob strani. Iskreno se zahvaljujem mentorici izr. prof. dr. Mojci Urek za svoj čas, usmerjanje in vse nasvete pri pisanju diplomske naloge, strokovnim delavcem in istospolno usmerjenim osebam, ki so si vzeli čas in bili pripravljeni sodelovati pri intervjujih. Brez njihovega sodelovanja mi ne bi uspelo izvesti raziskave na to temo. Posebej pa se zahvaljujem botri, ki mi je pomagala pri lektoriranju in mojim staršem ter fantu, ki so ves čas verjeli vame in me spodbujali.

Povzetek:

Danes se o temi istospolnost veliko govori, a se bolj malo spremeni oziroma se spreminja dlje časa. V svojem diplomskem delu raziskujem istospolno usmerjene osebe na Koroškem. Raziskovala sem življenje istospolno usmerjenih oseb, kako živijo, kaj pogrešajo in kakšne so njihove želje. Osredotočala sem se tudi na javne ustanove in ugotavljala, ali delujejo heteronormativno. Predvsem sem želela ugotoviti, kaj bi bilo potrebno na Koroškem spremeniti za istospolno usmerjene osebe in kaj za širšo javnost, da bi postala bolj odprta. Moja raziskava bi predvsem lahko bila v pomoč spremembam na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem, tako na področju izobraževanja kot glede ustanovitve raznih organizacij in dogodkov na to temo.

V teoriji najprej govorim o zgodovini homoseksualnosti, potem pa o normi, normalnosti in heteronormativnosti, ki so podlaga za heteroseksizem in ta za homofobijo, o kateri govorim v tretjem poglavju. Pri homofobiji se osredotočam na pomen homofobije, njene funkcije in spopadanje s homofobijo. Šesto poglavje govori o izrazoslovju, kjer predstavim določene pojme, ki se uporabljajo pri homoseksualni populaciji. Nato nadaljujem s predsodki, z diskriminacijo, s stereotipi, stigmo in z nasiljem. V zadnjih štirih poglavjih govorim o zdravju in socialnem delu, odnosu do istospolno usmerjenih oseb, o razkritju istospolne usmerjenosti in o odpravi homofobije, kjer se osredotočim na človekove pravice, zakonodajo, institucije, promoviranje homoseksualnosti ter ponotranjeni homofobiji.

Intervjuje sem opravila z istospolno usmerjenimi osebami in institucijami. S pomočjo kvalitativne analize sem ugotovila, da istospolno usmerjene osebe na Koroškem nimajo nobene organizacije, ki bi bila namenjena prav njim, nimajo posebnih dogodkov na to temo in posebnih prostorov za srečevanje. Glede institucij pa sem ugotovila, da strokovni delavci nimajo izobraževanj na to temo jih tudi sami ne nudijo, prav tako tudi šole v svoje učne načrte ne vključujejo teh tem. Istospolno usmerjeni ljudje so zaradi diskriminacije in predsodkov izključeni iz družbe, zato bi bile potrebne spremembe, predvsem v manjših krajih, kjer so ljudje še precej neodprti do »drugačnosti«.

Ključne besede: homofobija, diskriminacija, stereotipi, predsodki, heteronormativnost, razkritje, človekove pravice

Abstract:

Today a lot is said about homosexuality, but not much is changed, or is changing slowly. In my Graduation Thesis I'm researching life of homosexuals living in Koroška. I researched their life, the way they live and what are their needs and wishes. I also focused on the public institutions, whether they function heteronormatively. At most I wanted to find out what needs to change in Koroška, so that the public would be more open. My research could help to educate and also help to form some organisations and events on this topic.

In theoretical part I describe history of homosexuality, after I talk about norm, normal and heteronormal, which are the basis for heterosexism and homophobia that are described in the third chapter. In homophobia I focus on its meaning, its function and dealing with it. Sixth chapter is about terminology, here are described concepts, that are used with homosexual population. I continue with prejudice, discrimination, stereotypes, stigma and violence. In the last four chapters I describe health and social work, attitude toward homosexuals, of discovery of homosexuality and about elimination of homophobia, where I focus on human rights, legislation, institutions, promotion of homosexuality and inner homophobia.

I interviewed homosexuals and institutions in Koroška. With qualitative analysis I came to conclusions, that homosexuals don't have any organisation in Koroška, don't have any events on this topic and don't have any special gathering places. In institutions I find that professional staff isn't educated in this topic and that schools don't include this topic into their curriculum. Because of discrimination and prejudice homosexuals are excluded from society, that's why change is needed, specially in smaller rural areas, where people are even less open to everything "different".

Key words: homophobia, discrimination, stereotypes, prejudice, heteronormativity, disclosure, human rights

Kazalo vsebine

1.	TEORETIČNI UVOD	1
1.1	ZGODOVINA HOMOSEKSUALNOSTI	1
1.2	NORMA	3
1.3	NORMALNOST	4
1.4	HETERONORMATIVNOST	4
1.5	POMEN HOMOFOBIE	5
1.6	FUNKCIJE HOMOFOBIE	7
1.6.1	Izkustvena/ekspresivno-shematska funkcija	7
1.6.2	Simbolna/samoekspresivna funkcija	7
1.6.3	Defenzivna funkcija	8
1.7	STRATEGIJE SPOPADANJA S HOMOFOBIO	8
1.7.1	Samocenzura	8
1.7.2	Senzibilizacija	9
1.7.3	Resignacija	9
1.7.4	Akomondacija	9
1.7.5	Kompenzacija	9
1.8	IZRAZOSLOVJE	9
1.9	PREDSODKI, DISKRIMINACIJA, STEREOTIPI, STIGMA	10
1.9.1	Diskriminacija	10
1.9.2	Stigma	11
1.9.3	Predsodki	12
1.9.4	Miti in stereotipi	12
1.9.5	Nasilje	14
1.10	ZDRAVJE IN SOCIALNO DELO	15
1.11	RAZKRITJE ISTOSPOLNE USMERJENOSTI	16
1.12	ODNOS DO ISTOSPOLNO USMERJENIH OSEB	17
1.13	ODPRAVA HOMOFOBIE	18
1.13.1	Človekove pravice	19
1.13.2	Zakonodaja	20
1.13.3	Institucije in homofobija	22
1.13.4	Promoviranje homoseksualnosti in šola	23
1.13.5	Šola in homofobija	24

1.13.6	Kdaj govoriti o homoseksualnosti?	25
1.13.7	Ponotranjena homofobija	27
2	PROBLEM	28
3	METODOLOGIJA	29
3.1	Vrsta raziskave, model raziskave	29
3.2	Merski instrumenti in viri podatkov	29
3.3	Populacija in vzorčenje	30
3.4	Zbiranje podatkov	30
3.5	Obdelava in analiza podatkov	31
4	REZULTATI	33
4.1	STROKOVNI DELAVCI	34
4.2	ISTOSPOLNO USMERJENE OSEBE	42
5	RAZPRAVA	51
6	SKLEPI	58
7	PREDLOGI	60
8	UPORABLJENA LITERATURA	62
9	PRILOGE	65
9.1	INTERVJUJI Z STROKOVNIMI DELAVKAMI	65
9.1.1	Intervju 1	65
9.1.2	Intervju 2	68
9.1.3	Intervju 3	71
9.1.4	Intervju 4	73
9.1.5	Intervju 5	76
9.2	INTERVJUJI Z ISTOSPOLNO USMERJENIMI OSEBAMI	79
9.2.1	Intervju A	79
9.2.2	Intervju B	82
9.2.3	Intervju C	85
9.2.4	Intervju D	88
9.2.5	Intervju E	91
9.3	KODIRANI INTERVJUJI	96
9.4	OSNO KODIRANJE	124
9.4.1	INSTITUCIJE	124
9.4.2	ISTOSPOLNO USMERJENE OSEBE	127
9.5	VPRAŠALNIK	131

9.5.1	Vprašalnik za strokovne delavce	131
9.5.2	Vprašalnik za istospolno usmerjene osebe	133

Kazalo tabel

Tabela 3-1: Primer odprtega kodiranja.....	33
Tabela 4-1: Podatki o strokovnih delavkah	34
Tabela 4-2: Podatki o istospolno usmerjenih osebah	34
Tabela 9-1: Kodiran intervju 1	98
Tabela 9-2: Kodiran intervju 2	100
Tabela 9-3: Kodiran intervju 3	102
Tabela 9-4: Kodiran intervju 4	105
Tabela 9-5: Kodiran intervju 5	107
Tabela 9-6: Kodiran intervju A	110
Tabela 9-7: Kodiran intervju B	112
Tabela 9-8: Kodiran intervju C	115
Tabela 9-9: Kodiran intervju D	119
Tabela 9-10: Kodiran intervju E.....	123

Kazalo slik

Slika 5-1: Stališča strokovnih delavk o tem, kaj je tipičen gej ali tipična lezbijka	52
Slika 5-2: Strategije spopadanja s homofobijo	54
Slika 5-3: Želje in potrebe strokovnih delavcev in istospolno usmerjenih oseb	57

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 ZGODOVINA HOMOSEKSUALNOSTI

V srednjem veku se je homoseksualnost dojemalo kot nekaj grešnega, kot nekakšen odnos s hudičem. Kasneje v 18. stoletju postane homoseksualnost družbeni zločin in v 19. stoletju se jo uvrsti med duševne bolezni. Seveda so bili »bolni« v napoto družbi, zato so jih institucionalizirali. Za 20. stoletje pa je značilna toleranca in večje sprejemanje homoseksualnosti (Kuhar 2001: 10).

Na tem mestu lahko omenim tudi dva vala razvoja homoseksualnih študij na Zahodu, ki ju predstavi Ken Plumer. Prvi val se dogaja v poznem 19. stoletju, ko je na eni strani homoseksualnost razumljena kot duševna bolezen, na drugi strani pa poteka »protidiskurz«. Institucionalna moč je zelo majhna in zaradi tega ta diskurz ni uspel. Akterji prvega vala so: Karl Heinrich Ulrich (nemški pravnik), Karl Mario Kertbeny (madžarski prevajalec) in Magnus Hirschfeld (znanstvenik). Leta 1946 je Anton Trstenjak zapisal Pastoralno psihologijo, ki govori o tem, da je homoseksualnost odvisna od vzgoje in je nevarna človeku. Leta 1987 je bila ta ista knjiga dodelana, ampak poglavje o homoseksualnosti ostane enako.

Drugi val naj bi potekal v poznih šestdesetih in v začetku sedemdesetih let, pove Plummer. Takrat začnejo geji in lezbijke pisati o sebi, o lastnih izkušnjah. To se začne objavljati v časopisu gejev in lezbijk in ne na akademski ravni (Kuhar 2009: 30-32).

Pred 19. stoletjem je bilo raziskovanje homoseksualnosti zelo oteženo, saj termin homoseksualnosti takrat še ni obstajal. Konec 19. stoletja Karoly Maria Benkert ustvari pojem homoseksualnost in takrat se homoseksualec začne dojemati kot subjekt družbe. Pomembno je poudariti, da je v preteklosti bila preganjana samo moška homoseksualnost, ženske pa so najprej bile diskriminirane kot ženske in šele po tem so jih diskriminirali kot lezbijke. Dejstvo pa je, da se homoseksualnost pogosto ni razkrila, saj so do nje religija, medicina in zakonodaja imeli sovražen odnos (ibid: 10-11).

Že pred letom 1976 se je pojavila dekriminalizacija v Kazenskem zakoniku Republike Slovenije, saj je II. odstavek 186. člena govoril, da spolni odnosi med moškima niso

naravni, za kar je veljalo do enega leta zaporne kazni. Tako je leta 1974 Janez Šinkovec (sodnik Vrhovnega sodišča Socialistične republike Slovenije) ugotavljal, da je to pereča tema in bi o tem morali podati svoje mnenje tudi ostali strokovnjaki (na primer psihiatri) (Velikonja 2004: 7).

V Sloveniji naj bi se drugi val začel leta 1984, ko se je začelo gejevsko in lezbično gibanje (najstarejše v vzhodni Evropi) in dve leti kasneje že zahtevalo vključitev homoseksualcev v šolski kurikulum (Kuhar 2011: 58). Istega leta je v Ljubljani potekal Festival Magnus: »Homoseksualnost in kultura«, ki je trajal šest dni. Na festivalu so se vsak dan predvajali različni filmi, razstave in predavanja. Danes je ta festival poznan kot gejevski in lezbični filmski festival (Kuhar 2009: 33).

Sredi devetdesetih pride do preloma in univerze odprejo vrata tudi temam, ki so povezane s homoseksualnostjo. Univerza gostuje različna predavanja, ki jih izvajajo akterji in akterke gejevskega in lezbičnega gibanja. Vse več študentk in študentov se zanima za tovrstna vprašanja, kar pripelje tudi do nastanka nekaterih diplomskih nalog (ibid: 36-37). Ministrstvo RS za delo, družino in socialne zadeve leta 1997 obravnava pobudo za spremembo pravne ureditve razmerja istospolnih partnerjev (Velikonja 2004: 47). Leta 1998 prvič na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve obravnavajo predlog zakona o registraciji skupnosti istospolnih partnerjev, ustanovi se tudi skupina Legebitra (združevanje gejev, lezbijk, biseksualcev in transeksualcev) (ibid: 50-52).

V zadnjem času pa je možno opaziti vse večje odobravanje in strpnost do homoseksualcev v Sloveniji in lahko govorimo o »novi homofobiji«, ki prinese spremembo na področje stereotipov. Renar govori o treh spremembah:

- Današnji stereotipi in predsodki so bolj prikriti kot v preteklosti; nasilje zamenja ignoranca.
- Kadilci, debeli, homoseksualci in podobno so »nove« tarče diskriminacije in predsodkov, ki se postavi v bok »starim« tarčam (Romi, migranti in tako naprej).
- Odkrito nasilje se je spremenilo v prikrito in si želi, da bi bilo družbeno sprejemljivo, saj ga je zelo težko identificirati (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 59-60).

Menim, da bi bili homoseksualci popolnoma sprejeti v družbo, če bi bili nevidni, takoj ko se izpostavijo, pa postanejo za družbo nezaželeni. Homoseksualci so »drugačni«, prav tako tudi vsi ostali, ki niso takšni, kot smo mi. Strinjam se, da bi bil boljši termin »različnost«, saj smo si vsi med sabo različni in nihče ne predstavlja norme v družbi (ibid: 61).

1.2 NORMA

Ogromno stereotipov se nanaša na spol in s tem se določi, kaj je v družbi prav in kaj narobe. Preko normativov se določi, kaj je bistvo spola. Norme za spol določijo, kako se mora človek vesti in kako mora zgledati. Tisti ljudje, ki pa se teh norm ne držijo, so pogosto tarča posmeha, napada in pogosto se jih označi za »drugačne«. Drugačni ljudje so tisti, ki niso določene vere, določene nacionalnosti, niso poročeni, niso heteroseksualni, niso določene polti in podobno. V priročniku Ljubezen je ljubezen je dobro napisano: »Ljudje smo sadeži teles«. Potem se sprašujejo naprej, če se pri ostalih sadežih tudi ugotavlja, kakšnega spola so, če so drugačni drug od drugega. Kot drugačni se smatrajo ljudje, ki odstopajo od norme oziroma od nekega povprečja. V tem istem priročniku je tudi primer, da imajo moški več mišične mase kot ženske. Lahko pa vzamemo za primer teniško igralko, ki ima več mišične mase in močnejši zamah kot večina moških (Pan 2007: 8-9).

Ljudje smo ljudje in nimamo več različnih vrst, kot je to na primer pri živalih in rastlinah. Ne glede na barvo kože, izobrazbo, vero in podobno se ločimo samo po tem, ali smo moški ali ženska. Tudi psihološke trditve so zgrajene na stereotipih (»ženske so bolj čustvene od moških«), ki pa jih oblikujemo že skozi njihovo otroštvo, kako se morajo izražati. Za moške je značilno, da so pogumni; če to niso, se jih označi za poženščene. Za ženske pa je značilno, da so mevžaste. Če niso, se jih označi za možače (ibid: 10).

Norma je torej nekaj, kar določa, kako se mora človek v družbi vesti. Takoj ko ne zadošča tem normam, je deležen zavračanja in neodobravanja. Ta negativen odnos do seksualnosti, ki ni v skladu z »normalnim«, »naravnim« in »moralnim«, oziroma odnos do posameznikov, ki se ne vedejo v skladu z »normalnim«, je pogosto posledica stališč in predsodkov, ki imajo neko oporo v zakonodaji, ideologiji, šolskih kurikulih in podobno. To so neka stališča, ki se zagovarjajo v imenu narave, naroda, dobro človeštva in tako naprej (Mencin Ceplak 2009: 122).

1.3 NORMALNOST

O normalnosti lahko govorimo zaradi norm in normalno je tisto, kar zapoveduje norma. Norme, če jih že moramo imeti, pa bi morale biti ustvarjene na podlagi pravičnosti. Ljudje so proti homoseksualnosti tudi zaradi možnosti razmnoževanja, ampak danes vemo, da je na voljo veliko pristopov oploditve in posvojitve otrok. Seveda pa to ni najpomembnejša stvar pri heteroseksualcih. Imamo pare, ki so neplodni, pare brez otrok, in zaradi tega niso nič manj vredni kot ostali (Pan 2007: 17-19).

Zelo pomembna je tudi tema družine, do katere ima vsak posameznik pravico. V družini je pogosto vloga matere vezana na ženski spol in je nežna, ljubeča in topla, medtem ko je vloga očeta vezana na moškega, ki je strog, nečustven in discipliniran. Pri tem se vprašamo, ali so vloge res vedno tako razdeljene in ali je lahko na primer oče tudi ljubeč in skrben (ibid: 19-20). Menim, da je za otroka pomembna predvsem ljubezen in ni pomembno, ali mu jo nudi mama ali oče. Otrok se mora v družini počutiti varnega, ljubljenega in sprejetega, zato je mnenje o tem, da je popolna družina (mama in oče) edina prava, popolnoma nesmiselna. Pomembni so odnosi v družini in ne razporeditev tradicionalnih vlog, kaj bo kdo delal in za kaj bo skrbel.

1.4 HETERONORMATIVNOST

Heteroseksualnost je v naši družbi normalna in je za nas kar samoumevna. Malokdo bi razmišljal, da smo ljudje v spol in heteroseksualnost potisnjeni. Že na primer pri maturantskem plesu in valeti gre za »parado« heteroseksualnosti, ko se pleše v mešanih parih. Če pomislimo, sta spola ustvarjena kot nasprotna, ki se morata dopolnjevati, kar pripelje tudi do spolne hierarhije in prevlade ene spolne oblike nad drugo. Pogosto se zgodi, da heteroseksualni ljudje ne poznajo homoseksualne osebe, a kljub temu vedo, kakšne so te osebe, kako se obnašajo in kaj je za njih tipično (Pan 2007: 14-15). Omeniti je potrebno tudi, da se heteronormativnost pojavlja tudi v učnem načrtu, kjer je predstavljena kot edini način obnašanja (Magić, Swierszcz 2012: 30).

1.5 POMEN HOMOFOBIIJE

Beseda homofobija je grškega izvora in je sorodna besedi ksenofobija. To poimenovanje ni povsem posrečeno, saj beseda označuje strah pred homoseksualci (fobija pomeni strah), ampak gre pogosto za nekakšno sovraštvo do istospolno usmerjenih oseb (Kuhar 2003: 80).

Danes homofobije ne razumemo več kot tisti prvoten pojem, ki ga je leta 1973 zasnoval Weinberg (menil je, da je homofobija bolezen, stališče in predsodek). Leta 1969 je bila beseda homofobija prvič natisnjena, uporabljati pa se je začela leta 1972. Danes ta pojem razumemo bolj kot strah pred tistim, kar ni normalno in nas ogroža (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 63). V zadnjih letih se vedno bolj uveljavlja pojem heteroseksizem, ki bolj opredeli spolno hierarhijo. Predvsem poudarja, da je heteroseksualnost edina pravilna oblika seksualnosti. Je pa heteroseksizem dokaj skrit in ga je težko prepoznati (na primer starši avtomatično pričakujejo, da se njihov otrok poroči z osebo nasprotnega spola; tudi učiteljice/učitelji so zelo heteroseksualno naravnani) (Zorn 2000: 22).

Termin »heteroseksizem« je bolj primeren za tisto, kar opiše homofobija, ampak je ta izraz prevladal (Kuhar 2011: 22). Heteroseksizem je uveljavila ameriška psihološka asociacija leta 1991, češ da se homofobija preveč opira na fobijo in ne toliko na diskriminacijo (Rothblum, Bond 1996: 443). Heteroseksizem govori o tem, da je heteroseksualnost edino, kar je sprejeto v družbi, in ni nobene druge možnosti.

Zaradi heteroseksizma in homofobije istospolno usmerjene osebe zelo težko razvijejo pozitivno samopodobo. V današnji družbi velja, da je heteroseksualnost norma, kar pripelje do tega, da imajo heteroseksualno usmerjene osebe večje privilegije kot istospolno usmerjene osebe (na primer zakonska zaščita, materialna varnost in podobno) (Zorn 2000: 23).

Homofobija je termin, ki dobesedno pomeni »strah pred istostjo« in tudi strah pred tem, da bi bil posameznik prepoznan kot homoseksualec (Kuhar 2011: 22). Termin vključuje številna nestrinjanja s homoseksualnostjo in gre za družben pojav, ki je posledica predsodkov. Mnogo ljudi vsak dan izvaja različne oblike homofobije, a se tega sploh ne zavedajo. Ljudje sprejmejo negativna stališča do istospolno usmerjenih oseb, ki so samoumevna pri družbeni vzgoji (Velikonja 1998). Gre za politično, osebno, moralno

nestrinjanje, gre za obsojanje, strah, jezo in še številne druge negativnosti. Predvsem je s heteroseksualnostjo povezan koncept moškosti, kar predstavlja določen pritisk nad moškimi, da se vedno znova dokazujejo. Zaradi tega je odnos med dvema moškima točka zavrnitve, ki se izraža preko mnogih stereotipov o homoseksualcih. Homoseksualnost je diskriminirana skoraj na vsakem koraku, ne družbeno življenje in ne javni prostori niso seksualno nevtralni. Nekakšen ključni element homofobije je seksualnost, saj je istospolnost diskriminirana tudi zaradi tega, ker ni naravna in ne omogoča reprodukcije. Heteroseksualnost pa je v tem primeru razumljena kot naravna in univerzalna kategorija. Heteroseksualnost je vezana na vse družbene norme in zaradi tega jo lahko dojemamo kot dominantno obliko in prevladujočo normo (Kuhar 2006: 540-549).

Humer, Maljevac in Kuhar (2011: 65) so opravili raziskavo, kjer so se ukvarjali s pravnim in sociološkim razumevanjem homofobije in homoseksualnosti. Ena izmed respondentk je v tej raziskavi izjavila: *»Jaz ne ločim diskriminacije in nasilja. Kakršnakoli diskriminacija je zame nasilje. Če mene nekdo drugače obravnava samo na podlagi neke osebne okolščine, je to nasilje nad mano.«* (Marija, 29, lezbijka). Homofobija je torej nasilje, ki ga izvajajo posamezniki nad manjšinami, katere družba sprejema kot lahko tarčo, nad katero lahko vrstniki dokazujejo svojo »premoč« (Kuhar 2006: 544). Homofobija se ravno zaradi tega razlikuje od drugih fobij. Na primer klavstrofobija in agorafobija se ne spreobrneta v nasilje, medtem ko se homofobija pogosto spreobrne v fizično nasilje (Kuhar 2003: 81).

Značilnost homofobije je tudi strah ljudi, da bi jih označili kot homoseksualce, zato so nekateri ljudje obsedeni s tem, da dokažejo svojo heteroseksualnost in se izogibajo vsakemu vedenju, ki bi lahko bilo lastno gejem in lezbijkam. To lahko pripelje do obsedenosti s heteroseksualnim seksom, spolne zlorabe, spolno prenosljive bolezni in zgodnje poroke (Bridget 1996). Tudi Kuhar (2006: 546) govori o strahu ljudi, da bi jih označili kot del »drugega«. Predvsem omenja strah pred tem, da bi se moškega označilo kot »ne dovolj moškega«, da bi se ga označilo kot homoseksualca. Seveda je pri homoseksualcih sramoten tudi seks, saj ni klasične predstave o moškem, ki ima v razmerju aktivno vlogo. D. A. Miller (ibid: 547 po Thomas 2000: 27) govori o tem, da pri moškem ni glavno to, da si želi žensko, ampak nima želje po moškem in zaradi homoseksualnih moških heteroseksualni moški lahko izrazijo svojo »pravo moškost«.

Suzana Tratnik (1995: 169) pa govori tudi o globokem strahu posameznika pred lastno homoseksualnostjo. Takšne osebe lahko pri sebi razvijejo anksioznost, do katere pride zaradi zatiranja in zanikanja lastnih občutkov.

Gronenerg pa omenja tri vrste homofobije. Prva govori o stoletnem pravnem, verskem in moralnem preganjanju homoseksualcev. Ta pojasnitev temelji na napredovanju družbe in na predvidevanju, da se bodo stvari uredile same. Druga pojasnitev govori o tem, da je homofobija fenomen v moderni družbi, ki se ohranja zaradi spolne neenakosti, nasilja in stigme. Temelji na tem, da je homoseksualnost stigmatizirana in so istospolno usmerjeni ljudje izključeni – navezuje se na prvo pojasnitev, da so homoseksualci stigmatizirani zaradi preteklega razumevanja homoseksualnosti. Pri tretjem tipu pojasnitve pa gre za iskanje vzrokov v preteklosti. Išče odgovore na vprašanje »Kako smo postali to, kar smo?« (Kuhar 2011: 26-27).

1.6 FUNKCIJE HOMOFOBIE

Klasična analiza homofobije je funkcionalistična, ki pa govori o heteroseksizmu, kateri naj bi stigmatiziral vse, kar je neheteroseksualno. Herek razlikuje med kulturnim (institucionalizirana oblika izločitve seksualnosti) in psihološkim (heteroseksualna norma, ki se izraža v obliki homofobičnega predsodka) heteroseksizmom (Kuhar 2011: 26-27 po Herek 1984, 1991). Gregory Herek je tudi avtor treh osnovnih funkcij homofobije, ki vplivajo na homofobične občutke in obnašanje:

1.6.1 Izkušvena/ekspresivno-shematska funkcija

Pri tej funkciji so pomembne pretekle izkušnje z istospolno usmerjenimi osebami in kako bodo te izkušnje vplivale na naše vedenje v prihodnje (ibid: 27). Pozitivne izkušnje pri posamezniku ne bodo spodbudile negativnih stališč do gejev in lezbijk, medtem ko negativne izkušnje lahko spodbudijo negativna stališča. Ta funkcija je edina, katere podlaga je izkušnja (Kuhar 2006: 543 po Herek 1986, 1987, 1991).

1.6.2 Simbolna/samoekspresivna funkcija

Ta funkcija je prisotna najpogosteje, saj se posameznikova samopodoba gradi preko razumevanja samega sebe (gre za vrednostno-ekspresivno funkcijo) in preko podpore v

družini, med prijatelji in širše družbe (gre za družbeno-ekspresivno funkcijo, katere je lahko posledica fizični napad na homoseksualce) (Kuhar 2011: 28 - 29 po Herek 1984, 1991). Kaufman pri družbeno-ekspresivni funkciji poudarja, da tisti moški, ki zatira svoja čustva, postane še bolj čustveno odvisen in ne more poskrbeti zase. Na svojo »moško bolečino« se moški odzivajo na dva načina: bolečino prenesejo na druge, ki so po njihovem mnenju manj močni, bolečino pa lahko prenesejo tudi navznoter in iz tega izhaja tudi homofobija (Kuhar 2006: 544–545)

1.6.3 Defenzivna funkcija

Ta funkcija je zmanjšanje nelagodnosti in anksioznosti, ki se navezuje na posameznikovo vprašanje glede svojega seksualnega in spolnega statusa. Ta funkcija potem tiste lastnosti, ki niso zaželeni, prenese na skupino homoseksualcev in morajo posamezniki sami predelati te nesprejemljive vidike sebe (Kuhar 2011: 29-30). Velišček (2011) pove, da defenzivna funkcija tudi prenese te osebne nesprejemljive lastnosti na skupino istospolno usmerjenih oseb in na ta način posameznik nekako obračuna z nezaželenimi pogledi na samega sebe.

1.7 STRATEGIJE SPOPADANJA S HOMOFOBIO

1.7.1 Samocenzura

Lahko jo razdelimo na prostovoljno (želi si jo istospolna oseba sama) in prisilno (istospolno osebo v to na nek način potisne druga oseba). Lahko pa pride tudi do tega, da se zdi samocenzura prostovoljna, ampak je v resnici prisilna. Posameznik tako zelo ponotranji svojo stigmo, da se sploh ne zaveda, da mu jo je vsilila družba. Prostovoljna samocenzura je še posebej vidna na delovnem mestu, kjer ne želijo imeti zaposlenih istospolno usmerjenih oseb. Da se izognejo diskriminaciji, homoseksualci prikrivajo svojo spolno usmerjenost. Do prisilne samocenzure pogosto pride po razkritju. Po njem pogosto pride do prisilne samocenzure, ko se o tej temi ne smejo pogovarjati (npr. skrivnost družine) (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 92-93). Istospolno usmerjene osebe prekrivajo svojo spolno usmerjenost, da bi se izognile homofobiji, ampak je ohranjanje navidezne heteroseksualnosti zelo naporen proces (Kovačič 2012: 116).

1.7.2 Senzibilizacija

Pri tem gre za večjo oziroma boljšo ozaveščanje javnosti glede homoseksualnosti. Ljudje imajo predsodke zaradi nevednosti in nepoznavanja tematike; dostopnost informacij ter izmenjava mnenj lahko vplivajo na boljše sprejemanje homoseksualnosti v družbi (ibid: 116). Geji in lezbijke so mnenja, da je senzibilizacija pomembna tudi pri prijateljih in starših. Nekateri so potrdili, da so se mnenja o homoseksualnosti spremenila takrat, ko so se razkrili in posredovali določene informacije (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 94).

1.7.3 Resignacija

Takrat, ko homoseksualec določeno situacijo zazna kot homofobno, se umakne. Pogosto je bil homofoben govor okoli Družinskega zakonika in veliko homoseksualcev, da bi se izognili homofobičnemu govoru, teh razprav sploh ni več spremljalo (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 94-95). Rečemo lahko, da gre tukaj za nekakšen beg pred realnostjo, posameznik se vda v usodo in je mnenja, da situacije ne more spremeniti.

1.7.4 Akomondacija

Tukaj gre predvsem za to, kako istospolno usmerjeni posamezniki delujejo v določenih življenjskih situacijah. V nekaterih situacijah se istospolno usmerjeni razkrijejo, v drugih pa ne (na primer v javnosti se ne izpostavljajo) (ibid: 95).

1.7.5 Kompenzacija

Zaradi svoje spolne usmerjenosti se morajo homoseksualci toliko bolj dokazovati na vseh področjih življenja. Istospolno usmerjene osebe so mnenja, da se morajo zaradi svoje spolne usmerjenosti veliko bolj truditi na različnih področjih v življenju. Mnenja so, da drugače ne bi mogli doseči enakih ciljev kot heteroseksualno usmerjeni posamezniki (ibid: 96).

1.8 IZRAZOSLOVJE

Najbolj nevtralni izrazi so »gej«, »lezbijka« in »istospolno usmerjena oseba«. Slengovske besede, ki jih uporabljajo istospolno usmerjene osebe, so pogosto prevzete iz angleščine.

Na primer: »coming out of the closet« ali »coming out« (razkritje); »biti out« (biti razkrit); »narediti coming out« (razkriti svojo spolno usmerjenost); »biti outiran« (biti razkrit ali nekdo drug razkrije tvojo spolno usmerjenost); »biti kloziran« (skrivati spolno usmerjenost). Beseda gej je prevzeta iz angleščine in je prvotno imela negativen prizvok. Istospolno usmerjeni so začeli to besedo uporabljati in so izraz tudi destigmatizirali ter drugim na ta način vzeli »orožje« stigme. Tudi v Sloveniji so aktivisti poskušali odpraviti negativen prizvok besede »peder«, ampak jim to ni uspelo. Leta 1868 je Karl Maria Kertbeny v zasebnem pismu napisal, da bi seksualnost razdelil na homoseksualnost, heteroseksualnost in monoseksualnost. Kasneje besedo homoseksualnost prevzame medicina in ji da medicinski prizvok (Kovač Šebart in Kuhar 2009: 9-10).

Pogosto se uporablja tudi izraz LGBT/GLBT (gej (G), lezbijka (L), biseksualci (B) in transeksualci (T), saj se nanaša na vse vrste identitet, ki so lahko tarča homofobije. Ta izraz je namenjen različnim vrstam vedenj, ki so namenjeni spolni usmerjenosti in spolni identiteti (<http://prebijmo-molk.si/slovar/>). Pomembno se mi zdi omeniti tudi teorijo gueer, ki se zavzema za raznolikost in nasprotuje tistim gejevsko-lezbičnim gibanjem, ki želijo homoseksualnost predstaviti kot heteroseksualnost, torej »normalno«. Nasprotuje konceptom normalnosti in je kritična do heteronormativnosti, vojn, družine in istospolnih porok (<http://www.legebitra.si/lgbtq-slovar/>).

1.9 PREDSDOKI, DISKRIMINACIJA, STEREOTIPI, STIGMA

1.9.1 Diskriminacija

Gre za neenako obravnavanje na podlagi neopravičenega razloga. Diskriminacije se dogajajo zaradi spola, rase, verskega prepričanja in podobno. Določeni ljudje so slabše obravnavani kot drugi in so zaradi tega v slabšem položaju ter so prikrajšani za različne pravice in priložnosti. To lahko pripelje do številnih hudih posledic, ki so lahko psihološke, zdravstvene in tudi materialne narave. Diskriminacije se premalo zavedamo, saj najpogosteje deluje na nezaveden način, posledice za to pa so naši stereotipi in predsodki (http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti/zagovornik/diskriminacija/).

Poznamo dve vrsti diskriminacije, posredno (Na primer praznovanje valentinovega, ko si v nekaterih šolah fantje in dekleta pišejo sporočila. Valentinovo je sprejeto kot dan zaljubljenecv: fant in dekle. S tem se prepreči možnost vključitve istospolno usmerjenih mladostnikov.) in neposredno (Na primer fant pred razredom pove, da je gej, in od takrat naprej ima občutek, da se ga sovrstniki izogibajo in ga obrekujejo.) (Magić, Swierszcz 2012: 30-31).

1.9.2 Stigma

Goffman trdi, da »je stigma enaka nezaželeni drugačnosti«. Tisti, ki imajo družbeno moč, določijo, kaj je v družbi zaželeno in kaj ne. Je pa stigma odvisna od mnogih dejavnikov in je posledica socialne primerjave in zaradi tega se nekateri počutijo boljši od drugih. Ljudje pogosto razmišljajo, da je stigma lastnost posameznika, ampak vsaka oseba lahko postane stigmatizirana. Huda stigmatizacijska razlika je telesna značilnost, ki je ni mogoče spremeniti (barva kože, nacionalnost), in vsaka osredotočenost na različnosti je aktivno ustvarjanje stigme, ki je potrebna za to, da se nestigmatizirani posamezniki dobro počutijo (Ule 1999: 198-201).

Goffman govori o štirih odzivih stigmatiziranih oseb na njihovo stigmo: popravilo (posameznik želi popraviti tisto, kar naj bi bil vzrok za stigmo), kompenzacija (posameznik se trudi opravljati tisto, kar zaradi svoje stigme ne more početi), prekinitev z realnostjo (posameznik si drugače interpretira stigmo, stigmi pripiše drugačno vrednost) in osamitev (posameznik pobegne iz vsakdanjega življenja, tja, kjer se mu ni potrebno soočati s stigmo) (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 92).

Stigma bi se vseeno ohranila tudi, če se stigmatizirani ljudje ne bi tako počutili. Primer je preganjanje Judov in osvoboditev črncev v Južni Afriki. Ta primera prikazujeta, kako se poveča moč tiste, ki stigmatizira in zmanjša moč tistega, ki je stigmatiziran. Določeni stigmatizirani posamezniki želijo spremeniti socialno okolje in zmanjšati stigmatizacijo, obstajajo pa tudi takšni, ki se jim njihov stigmatiziran položaj zdi legitimen. Pogosto so pričakovanja stigme podobna stereotipom – pri vsaki stigmatizirani vlogi se posameznik vede v skladu s pričakovanji drugih in spremeni svojo lastno identiteto. Če se osebno socialno zavrača, v to ni vpletena samo ona sama, ampak tudi njena družina in prijatelji. Najbolj to občutijo otroci, ko jim je prepovedana določena socialna dejavnost, ki pa je

ostalim otrokom dovoljena. Stigmatizirana oseba ima nizko samospoštovanje, kar ji onemogoča razvoj drugih delov osebnosti. Stigmatizacija lahko pripelje tudi do pozitivnih posledic, če stigmatizirani ljudje znajo njihov inferioren položaj spregledati in spoznajo, da je sprejemljivo to, kar so (Ule 1999: 206-209).

Stigma torej pomeni, da človek, ki je stigmatiziran, ni polnovreden član družbe. Stigma človeka zaznamuje, mu pripisuje oznako »drugačnosti« in na podlagi tega se ustvarijo številne diskriminacijske oblike, ki preprečujejo stigmatizirani osebi, da bi se vključila v družbo (Zorn 2000: 23 po Goffman 1963: 9, 15).

1.9.3 Predsodki

Gordon W. Allport predsodke pojasnjuje: »Začasne sodbe postanejo predsodki le tedaj, ko jih navkljub vplivu novega spoznanja ne moremo opustiti.« Predsodki so zelo trdovratni in jih s težavo odpravimo (Ule 1999: 13). Predsodki so nepreverljivi in lahko gre za pozitivno ali negativno mišljenje o neki družbeni skupini ljudi ali celo o posamezniku, ki pripada določeni skupini. Predsodke ljudje avtomatično uporabljamo in pogosto vodijo v posredno ali neposredno diskriminacijo (Magić, Swierszcz 2012: 29-30). Nancy Chodorow pove, da so tisti predsodki, ki so najgloblji in nasilni, nezavedni in so vedno telesni ter seksualni (primeri so pogromi Judov, linčanje temnopoltih in posilstvo žensk) (Kuhar 2011: 24).

Temelj predsodkov je stereotipizacija, vendar so predsodki bolj čustveni in vrednostni v primerjavi s stereotipi. Predsodki močno vplivajo na naš odnos z drugimi in zaradi njih od drugih ljudi pričakujemo tisto, kar želimo, in enostavno ne opazimo tistega, kar je nasproti našim pričakovanjem. Zaradi njih ljudi kategoriziramo po določenih značilnostih, na primer po vedenjskih, osebnostnih lastnostih. Predsodki služijo temu, da imamo v naši družbi tako dominantne kot podrejene ljudi, katerim se onemogoči oziroma se jim ovira dostop do dobrin in pravic (Čeplak 2013).

1.9.4 Miti in stereotipi

Pogosto ljudje rečejo, da ne poznajo nikogar, ki bi se identificiral kot LGBT, ampak raziskave kažejo, da je v splošni populaciji 5 do 8 % oseb homoseksualnih. Pogosto jih je več v večjih mestih, saj je tam okolica do njih strpnejša. Tudi v vsakem razredu je vsaj eden, ki je istospolno usmerjen. To mladostniki spoznajo šele okoli 12. leta in potrebujejo

kar nekaj let, da to razkrijejo. Pogosto ljudje govorijo tudi, da je homoseksualnost proti verskim prepričanjem. Na primer nekatere krščanske skupnosti, kot so islam, judovstvo in druge, ki sprejemajo homoseksualnost, medtem ko rimokatoliška cerkev takšno vedenje označuje za greh. Homoseksualnost ni faza, saj si spolne usmerjenosti ne moreš izbrati ali se je navzeti od nekoga drugega. Ljudje, ki razkrijejo svojo istospolno usmerjenost, vedo, da bodo živeli v sovražnem okolju in bodo izpostavljeni diskriminaciji. Glede na to dejstvo ne moremo reči, da gre pri homoseksualnosti za modno muho, saj si nihče ne želi biti žrtev nasilja. Bolj ko je družba seznanjena z diskriminacijo, bolj je odprta do istospolno usmerjenih oseb, kar poveča vidnost teh oseb v družbi. Glavni stereotip o gejih je, da imajo žensktvene geste, ampak temu ni tako. Vsaka heteroseksualna oseba ima svojo osebnost in tudi vsaka homoseksualna osebnost ima svojo osebnost. Spolne usmerjenosti osebe ne moremo določiti po obnašanju, videzu ali oblačenju (Magić, Swierszcz 2012: 47-49).

Zornik in Mirović (1996) govorita o stereotipih, ki se navezujejo na vzroke za homoseksualnost in o stereotipih, ki se navezujejo na lastnosti homoseksualcev. Eden izmed vzrokov naj bi bil strah pred predstavniki nasprotnega spola in homoseksualci, ki se naj ne bi razumeli s pripadniki nasprotnega spola, a so raziskave dokazale nasprotno. Tudi poudarjena moškost pri ženskah in poudarjena ženskost pri moških sta vzrok za homoseksualnost. Tudi to prepričanje so raziskovalci ovrgli, saj se moškost in ženskost spreminjata tako med homoseksualci kot tudi med heteroseksualci. Eden izmed vzrokov naj bi bilo tudi porušeno ravnotežje hormonov, a so raziskave ovrgle tudi te trditve. Lastnosti homoseksualcev pa naj bi bile, da so geji poženščeni, lezbijke pa možače; homoseksualci naj bi sovražili nasprotni spol; AIDS je bolezen homoseksualcev; geji in lezbijke so hormonsko moteni; so nesrečni ljudje, občutljivejši in labilni; homoseksualne zveze niso enakovredne heteroseksualnim; homoseksualnost je nenaravna. Zornik in Mirović omenita, da so stereotipi močno zasidrani pri Slovencih, kar kaže na našo homofobično družbo. Zaradi tega nastanejo manjšinske skupine, ki so potisnjene na rob.

Avsec (2002: 24-25) navaja Deaux in Lewis (1984), ki na podlagi svojih rezultatov ugotavljata, da so ti spolni stereotipi sestavljeni iz več delov. Tukaj gre za osebnostne lastnosti, zunanji videz, vedenjske vloge in poklice. Ashmore in Del Boca (1979) sta te osebnostne lastnosti razdelila še na tri kategorije. Opremila sta definirajoče, kjer gre za primarne spolne znake, identifikacijske, kjer gre za zunanji videz, in opisne stereotipe, kjer

gre za osebnostne lastnosti. Gospa Avsec je ugotovila, da med vsemi stereotipi prevladujejo prepričanja o osebnih karakteristikah.

1.9.5 Nasilje

Nasilje je prisotno ves čas. Geji in lezbijke se vsakodnevno spopadajo z nasiljem in s strahom pred le-tem. Prostor, ki je najnevarnejši za istospolno usmerjene osebe, je javni prostor, kjer so povzročitelji nasilja pogosto neznanci. V raziskavi, ki sta jo izvedla Kuhar in Švab leta 2005, lahko opazimo, da so geji pogosteje žrtev nasilja med sošolci in sošolkami, medtem ko so lezbijke pogosteje žrtev nasilja v zasebnem življenju. Iz tega lahko sklepamo, da je nasilje nad geji javno, nasilje nad lezbijkami pa bolj prikrito. Nasilje nad istospolno usmerjenimi je predvsem posledica nestrpnosti v družbi in pa kulturnega heteroseksizma. Raziskave so pokazale, da je nasilja deležna vsaka druga istospolno usmerjena oseba, vsaka peta pa je nasilja deležna na delovnem mestu (Kuhar, Švab 2005: 118). Pogosto je nasilje nad geji in lezbijkami dokazovanje določenega statusa posameznika znotraj skupine in tudi celotne skupine v določeni skupnosti (Kuhar 2006: 544).

G. Kuhar in ga. Švab sta z raziskavo pokazala tudi, da geji in lezbijke v 91 % doživijo psihično nasilje, v 24 % fizično in v 6 % spolno nasilje. Raziskava »Razkritje med istospolno usmerjenimi v Sloveniji« je pokazala, da je 17 % istospolno usmerjenih oseb doživelo fizično nasilje, 72 % pa jih je doživelo besedne napade. Raziskave tudi dokazujejo, da je veliko istospolno usmerjenih oseb žrtev nasilja v krogu prijateljev, znancev, družine in delovnega okolja. Istospolno usmerjene osebe si želijo večje razumevanje policije do njihove skupnosti, saj so z njihovimi odzivi na nasilje nezadovoljni (Kuhar, Švab 2005: 118-119).

Na podlagi raziskav, ki jih je izvedla Amnesty International Slovenija, lahko nasilje nad LGBT-osebami razdelimo v pet skupin:

- nasilje s strani države (na primer zakoni),
- nasilje s strani javnosti (na primer verbalno in fizično nasilje),
- nasilje s strani družine (na primer nesprejemanje spolne usmerjenosti otroka),
- nasilje s strani izbrane družbe (na primer nasilje v partnerski zvezi),

- nasilje na delovnem mestu (na primer mobing).

(<http://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/drugевrstenasilja.html#5>)

1.10 ZDRAVJE IN SOCIALNO DELO

Homofobija ima velik vpliv na zdravstveno stanje istospolno usmerjenih oseb. Dejstvo je, da takšno ustrahovanje lahko prinese veliko posledic, ki trajajo celo življenje. Osebe, ki so žrtev ustrahovanja, imajo slabše zdravstveno stanje, povečana pa je tudi umrljivost. Posledice ustrahovanja so pogosto nezaupanje, oseba ni več tako uspešna v šoli, zmanjša se samospoštovanje, oseba je živčna, nima več toliko koncentracije, ima težave z motnjami hranjenja, lahko pride tudi do poskusa samomora in pa zlorabe alkohola ter drugih substanc. Če pa je oseba dlje časa izpostavljena ustrahovanju, pa lahko to pripelje do depresije, občutka krivde, ni več toliko samospoštovanja, oseba se socialno izolira, agorafobije, dobi napade tesnobe in plašnosti. Najpogostejše je verbalno nasilje, ki pa je zelo nenadzorovano. Velikokrat se storilci sploh ne zavedajo škode, ki jo lahko povzročijo istospolno usmerjenim ljudem (Scott 2004: 12–16). Dejstvo je, da ni samo homofobija tista, ki lahko vpliva na duševno zdravje, ampak vsaka diskriminacija prinese določene posledice. Najbolj na udaru so mladostniki v obdobju adolescence, saj se takrat soočajo s številnimi problemi (na primer ustrahovanje), in je zelo velika verjetnost, da bodo zaradi svoje mladosti postali ranljivi.

Na tem mestu lahko omenim tudi delo socialnih delavcev, ki je izredno pomembno pri istospolno usmerjenih osebah, katere imajo takšne in drugačne težave. Eden od ključnih vidikov socialnega dela, ki ga ločuje od drugih poklicev, je njegova zavezanost k socialni pravičnosti. Za mnoge socialne delavce je najboljši del to, da greš na teren in vidiš ozadje določenega problema; strokovni delavec tako dobi osebno izkušnjo in na podlagi tega lahko kvalitetnejše opravi svoje delo (Brown, Cocker 2011: 38–39). Socialni delavci in delavke se morajo pri svojem delu zavedati posameznikove pravice, da je viden kot seksualno bitje, ne glede na to, ali je homoseksualec ali heteroseksualec. Pomembno je, da svojemu uporabniku zagotovijo storitve, ki jih potrebuje in so v skupnosti na voljo. Izvajalci zdravstvenega varstva, ki imajo temeljito znanje o različnih virih, kateri so v skupnosti na voljo, lahko istospolno usmerjenim osebam s težavami v duševnem zdravju zagotovijo samopomoč in jih napotijo v skupino za samopomoč, kjer bodo pridobili

psihološke in praktične nasvete. Ena izmed pomembnih značilnosti prakse socialnega dela, ki jo loči od medicinskega pristopa, je skrb za družbeni kontekst, v katerem se pojavijo zdravstvene težave (Wormer, Wells, Boes 2000: 129–133).

Leta 2007 je Nacionalni inštitut za duševno zdravje v Angliji predlagal nekaj izboljšav na tem področju:

- nujne so spremembe na področju duševnega zdravja pri LGBT-osebah; potrebne bi bile storitve, ki so občutljive za LGBT-vprašanja, in prvi korak bi bil vključiti ta vprašanja v izobraževanja strokovnjakov;
- zavedanje potrebe v duševnem zdravju LGBT-oseb in njihovo povečano tveganje za duševne motnje mora postati standardni del usposabljanja za zdravstvene in socialno delovne strokovnjake;
- potrebne bi bile povezave z ostalimi strokovnjaki, ki imajo posebno strokovno znanje z istospolno usmerjenimi uporabniki; potrebno bi bilo spodbujati napotitev oseb k tem strokovnjakom.

(Fish 2012: 109 po King 2007: 11)

1.11 RAZKRITJE ISTOSPOLNE USMERJENOSTI

Pomembno se mi zdi omeniti tudi proces razkritja, saj le-ta pripeljejo do tega, da se vzpostavijo nove identitete in tudi prostor, kjer se lahko zahtevajo pravice. V slovenščino lahko besedno zvezo »*coming out of the closet*« prevedemo kot razkritje oziroma razodetje, ampak kljub temu se najpogosteje uporablja angleški termin. Pri tem gre predvsem za soočanje s svojo lastno homoseksualno spolno usmerjenostjo in s tem nastajanje nove identitete. Sam proces razkritja se lahko razdeli v tri elemente, ki se med sabo povezujejo: *spoznavanje* (gre za spoznavanje svojih občutij), *poročanje* (poročanje svojih občutij okolici) in *redefinicija* (redefinicija posameznikove identitete). Razkritje na individualni ravni vpliva na posameznikovo dožemanje samega sebe in v odnosu z drugimi, na interpersonalni ravni pa gre za povezavo z družbenimi idejami o spolu in normalnosti (Kuhar 2001: 189–190). Markowe (1996: 26) govori o tem, da je težko napovedati končno točko razkritja, saj smo ljudje v življenju ves čas v interakcijah in se razkritje vedno znova ponavlja (ibid: 191). G. Kuhar (2005: 120 po Plummer 1996a) govori o tem, da so razkritja

gejev in lezbijk pripomogla k oblikovanju gejevske in lezbične identitetne politike. Razkritje lahko pomeni tudi konec dvojnega življenja za istospolno usmerjeno osebo, saj ji ni treba skrivati svoje spolne usmerjenosti; na ta način izgubi veliko breme, ki ga s seboj nosi že zelo dolgo.

Razkritje vedno poteka v interakciji z drugimi osebami. Istospolno usmerjene osebe se težko razkrijejo zaradi družbe, ki ima neke svoje ideje o človeški normalnosti. Razkritje poteka najprej od osebe, ki razkriva svojo spolno usmerjenosti, do osebe, kateri je ta informacija povedana. Najverjetneje je, da bo istospolno usmerjena oseba o svoji usmerjenosti najprej povedala svojim prijateljem in šele kasneje svoji družini (Kuhar 2001:192–194). Prijatelji so bolj odprti in pogosto so njihove reakcije bolj pozitivne. Starši se pogosto znajdejo pred dilemo, saj je njihovo pričakovanje o hčerini/sinovi identiteti drugačno. Pogosto se prve burne reakcije staršev kasneje pretvorijo v pomiritev. Pogosto se potem zgodi, da je ta informacija družinska skrivnost in se o tem ne govori. Zaradi tega je lahko razkrit posameznik zopet potisnjen v klozet, toda tokrat v prozoren klozet, saj se pričakuje, da o tem ne bo več govoril.

1.12 ODNOS DO ISTOSPOLNO USMERJENIH OSEB

Kakorkoli pogledamo, geji in lezbijke (posamezno ali v odnosu) še vedno doživljajo pritisk in stigmo s strani širše družbe, čeprav se je zgodilo že kar nekaj sprememb na tem področju. Znanih je nekaj ovir za homoseksualce, da se ne morejo vključiti v širšo družbo. K prvi oviri štejemo stigmatiziranje s strani heteroseksualcev in pritisk nanje, da se naj podajo v heteroseksualni odnos. Druga ovira je, da družba enostavno sprejema samo heteroseksualnost in to se tudi od vsake osebe pričakuje. Če je oseba istospolno usmerjena, mora to razkriti kar heteroseksualno usmerjenim. Tretja ovira pa je, da so prostori za spoznavanje istospolno usmerjenih redkejši in so skoncentrirani predvsem v večjih mestih (Ljubljana). Zaradi prej omenjenega ima danes velik pomen splet, kjer ljudje navezujejo stike in se med seboj spoznavajo. Raziskave so tudi pokazale, da mlajši geji in lezbijke hitreje vstopajo v partnerska razmerja kot starejši. Razloga temu sta, da se danes mlajši hitreje razkrijejo in tudi večje sprejemanje je v družinskih krogih, kot je bilo v preteklosti. Opazili so, da se geji in lezbijke lažje razkrijejo v domačem okolju kot pa v širši družbi. Strah jih je homofobičnega mišljenja, ki lahko pripelje do fizičnega in psihičnega nasilja.

Posledica takega mišljenja je tudi, da istospolni partnerji intimnosti ne upajo pokazati v javnosti in svojega partnerja predstavljajo zgolj kot prijatelja. Šele ko se počutijo dovolj varni, lahko svojo partnersko zvezo predstavijo (Švab, Kuhar 2005: 91–98).

Raziskave slovenskega javnega mnenja so v devetdesetih letih pokazale, da kar 60 % ljudi ni želelo imeti za soseda istospolno usmerjene osebe. Leta 2011 pa je raziskava pokazala bistveno manjši delež, dobrih 35 %. Veseli me dejstvo, da se mišljenje širše družbe počasi spreminja, da so bolj odprti do različnosti ljudi, jih ne obsojajo in jih nekako sprejmejo. Sociodemografska analiza je tudi pokazala, da so tisti državljani, ki imajo višjo izobrazbo, bolj tolerantni do tega, da bi imeli za soseda istospolno usmerjeno osebo, v primerjavi z ljudmi, ki imajo nižjo stopnjo izobrazbe. Bolj tolerantne do tega so ženske. Leta 2009 so v raziskavi Eurobarometer državljanke in državljane EU spraševali, kako bi se počutili, če bi bila na najvišjem političnem položaju v državi ženska, oseba s hendikepom, homoseksualna oseba, oseba, ki je druge religije, in oseba, ki je starejša od 75 let ali mlajša od 30 let. Žalosti me podatek, da je bila Slovenija najmanj odprta do ideje, da bi bila na najvišjem položaju v državi homoseksualna oseba. Ista raziskava je ljudi postavila tudi v drugo situacijo, in sicer, da bi se dve osebi potegovali za isto delovno mesto, katere osebne okoliščine bi posameznika postavile v slabši položaj. Ti rezultati so me presenetili, saj istospolna usmerjenost ni bila na prvem mestu, je pa vseeno 18 % vprašanih istospolno usmerjenost opredelilo kot problem pri zaposlitvi (Maljevac in Humer 2011: 46–48).

1.13 ODPRAVA HOMOFOBIIJE

Človekove pravice naj bi vsem ljudem zagotovile enake možnosti, ampak se moramo zavedati, da temu ni tako in je homofobija velik problem družbe. Za odpravo le-te bi bile potrebne številne spremembe na več področjih družbe. Za enakopravno obravnavanje vseh ljudi bi bilo potrebno spremeniti zakonodajo; spremeniti izobraževalne programe, ki bi pripomogli k sprejemanju družbenih vrednot; spremembe bi bile potrebne tudi na individualni ravni, saj osebna izkušnja z gejem ali lezbijko lahko pripomore k zmanjšanju homofobije; pomembno pa je tudi zmanjševanje ponotranjene homofobije, kar pomeni, da bi geji in lezbijke začeli zmanjševati svojo negativno podobo o sebi.

1.13.1 Človekove pravice

Človekove pravice so »mednarodno sprejeta moralna načela«, ki poskušajo zavarovati človeštvo pred številnimi zločini. Kuhar (2003: 84–84 po Kellen 1998) omenja tri temelje človekovih pravic:

- posameznik ima svobodo pri odločanju o sebi in o svoji življenjski usodi;
- enake možnosti za vse;
- spoštovanje vsakega človeka in ohranjanje dostojanstva.

Pri teh točkah v realnosti prihaja do razhajanj, saj določeni ljudje nimajo enakih možnosti, se jih ne spoštuje in ne morejo odločati o svoji usodi.

Človekove pravice temeljijo na petih ključnih načelih: poštenost (fairness), spoštovanje (respect), enakost (equality), dostojanstvo (dignity) in avtonomija (autonomy), ki so splošno znani pod akronimom FREDa. Človekove pravice so tiste, ki vplivajo na vsakdanje življenje ljudi, varujejo jim svobodo, da imajo nadzor nad lastnim življenjem in jim pomagajo zagotoviti poštene in enake storitve javnih organov (Fish 2012: 46). Od vseh strokovnjakov se socialni delavci najbolj zavedajo, da so njihove skrbi tesno povezane s spoštovanjem človekovih pravic. Zavedajo se svoje odgovornosti, da ljudem zagotovijo varnost, da so zaščitene njihove pravice, da imajo možnost izbire in kontrole (ibid: 47). Seveda pa vemo, da v realnosti istospolno usmerjene osebe in tudi druge skupine ljudi, ki so v manjšini, pogosto nimajo enakih pravic in niso enako obravnavane kot večina ljudi.

Ko so razpravljali o Paradi ponosa in o istospolnih porokah, so študentje našli tri vidike, na katere morajo biti homoseksualci pozorni, da jih bi družba sprejela.

1. Številnost – širša družba bi morala biti seznanjena s številom homoseksualcev in tako bi jim bile priznane človekove pravice.
2. Normalizacija – nekateri študentje so bili mnenja, da Parada ponosa preprečuje homoseksualcem, da bi se normalizirali. Respondenti so mnenja, da homoseksualci s parado sami izzovejo nasilje, saj se preveč izpostavljajo.
3. Potisk v zasebnost – če se izpostaviš v javnem prostoru, odstopaš od heteronormativnosti. Zaradi tega so nekateri respondenti predlagali umik v zasebnost, da bo to pripomoglo k zmanjšanju nasilja.

(Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 68-70)

Če primerjamo prvo in tretjo točko, lahko opazimo paradoks. Na eni strani bi homoseksualcem priznali človekove pravice, po drugi strani pa so dali predlog, da se umaknejo v zasebnost. Sama menim, da umik v zasebnost ni dobra, saj s tem ne bi rešili ničesar. Zdi se mi prav, da se homoseksualci pokažejo javnosti, da ljudje spoznajo, da smo vsi samo ljudje, ki smo si med sabo različni, in ne obstaja nekdo, ki je boljši od nas.

1.13.2 Zakonodaja

Od leta 1984 si je gibanje za enake pravice gejev, lezbijk, trans in biseksualcev začelo prizadevati za zakonsko odpravo diskriminacije. Povod za to je bil tega leta festival Magnus z naslovom Homoseksualnost in kultura. Leta 1998 je bil izdelan prvi osnutek zakona, vendar nikoli ni bil poslan v obravnavo. Leta 2001 je nastal drugi predlog in leta 2004 bil sprejet v parlament v prvo branje. Ta parlamentarni postopek ni bil nikoli končan, ker je Janez Janša leta 2005 sprejel Zakon o registraciji istospolne zakonske skupnosti, ki je na več mestih diskriminatoren. Naslednji poskus je bil Družinski zakonik, ki je bil leta 2011 sprejet v Državnem zboru, a je bil leta 2012 na referendumu zavrnjen. Zaradi okoliščin, ki so se zgodile na ministrstvu, tudi predlog o Zakonu o partnerski skupnosti še ni prišel v obravnavo. Ta zakon predvideva popolno izenačitev partnerskih zvez tako različnega kot istega spola (Šalamon in drugi 2015: 5).

2. člen Splošne deklaracije človekovih pravic in 2. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah določata, da ima vsaka oseba pravico do človekovih pravic. 26. člen Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah določa tudi, da ima vsak pravico pred zakonom. Vendar kljub temu se istospolno usmerjene osebe ne morejo civilno poročiti. Tukaj gre predvsem za diskriminacijo in predsodke, ki kršijo človekove pravice tako istospolno usmerjenih oseb, biseksualcev in pa transseksualcev. Sistemska in celovita analiza slovenskega pravnega reda je pokazala, da se istospolna partnerstva v primerjavi s heterospolnimi ne obravnavajo enako, in to brez konkretnega razloga, npr. zaposleni istospolni partner nima pravice do službene odsotnosti v primeru bolezni svojega partnerja in tudi nima pravice do nadomestila dohodka v primeru nege družinskega člana. Pomembno je tudi poudariti, da ima istospolni par, ki se ne registrira, slabši pravni položaj kot tisti par, ki se je registriral, medtem ko ima dlje časa trajajoča

zunajzakonska življenjska skupnost med moškim in žensko enake pravne posledice kot pri zakoncih (<http://www.amnesty.si/diskriminacija-istospolno-usmerjenih-v-sloveniji.html>).

Leta 2015 so v analizi ureditve pravnega položaja istospolnih partnerjev in partnerk ter starševstva v istospolnih družinah v slovenski zakonodaji ugotovili, da je diskriminacije v zakonodaji zelo veliko, toda letos je bil sprejet zakon, ki je prinesel nekaj novih pomembnih sprememb:

9. 5. 2016 je bil v Uradnem listu št. 33/2016 objavljen Zakon o partnerski zvezi, uporabljeni pa se je začel 24. 2. 2017. Prinesel je pravice:

1. Pravica do zdravstvenega zavarovanja po partnerju. Tisti partner, ki ostane brez službe, se lahko zdravstveno zavaruje po drugem partnerju.
2. Pravica do odsotnosti z dela in nadomestila zaradi nege ožjega družinskega člana. Partner bo lahko vzel bolniško za nego bolnega partnerja in imel tudi pravico do nadomestila dohodka za nego partnerja. To velja tako za sklenjeno in nesklenjeno partnersko zvezo.
3. Pravica do odločanja glede zdravljenja partnerja in informiranje o partnerjevem zdravstvenem stanju. To zdaj velja tudi za nesklenjeno partnersko zvezo.
4. Pravica do odškodnine za smrt ali težko invalidnost partnerja. Sedaj ima do tega pravico tudi partner v nesklenjeni ali sklenjeni partnerski zvezi.
5. Oprostitev dolžnosti pričanja in izpovedi zoper bližnje. To velja zdaj tudi za partnersko zvezo.
6. V primeru smrti partnerja ima po novem o pogrebu in pogrebni svečanosti pravico odločati njegov partner.
7. Ob sklenitvi partnerske zveze lahko partner po 3 letih pridobi državljanstvo. To se izenači s pravico pridobivanja državljanstva pri zakonski zvezi.
8. Pravica do plačane odsotnosti z dela zaradi smrti partnerja in osebnih okoliščin po novem velja tako za nesklenjeno kot tudi sklenjeno partnersko zvezo.
9. Pravica do vdovske pokojnine velja tudi za neregistrirane partnerske zveze.

10. Najemna pravica na neprofitnem in profitnem stanovanju pomeni, da če partner, ki je najemnik stanovanja, umre ima njegov partner (tudi če živi v nesklenjeni partnerski zvezi) pravico zahtevati sklenitev najemne pogodbe od najemodajalca.

11. Ker je istospolni partner v partnerski zvezi opredeljen kot ožji družinski član, ga v primeru brezposelnosti partner uveljavlja kot vzdrževanega družinskega člana pri dohodninski olajšavi.

12. Po novem bodo otroci v partnerskih zvezah bolj zaščiteni, saj bo socialni starš dolžan preživljati mladoletnega otroka svojega partnerja, ki živi z njima, razen če je otroka sposoben preživljati ta ali drugi od staršev. Ta zaščita je doslej veljala zgolj za otroke v raznospolnih družinah.

(<http://www.legebitra.si/zakon-o-partnerski-zvezi/>)

1.13.3 Institucije in homofobija

Rothblum in Bond (1996) sta zapisali, da vsak sistem prispeva k heteroseksizmu in sta mnenja, da so ravno ti sistemi tisti, ki bi lahko bili močno sredstvo za spremembe. Omenita Connie Chan, ki govori o konkretnih spremembah, s katerimi bi lahko izobraževalne ustanove preprečevale heteroseksizem. Laura Brown opozarja na nevidnost informacij in predlaga, da zavračanje heteroseksizma postane del etičnega kodeksa, saj na ta način izobraževalni programi teh vsebin ne bi mogli izpuščati. Rothblum in Bond sta prepričani, da so institucije in politični sistemi po svetu heteroseksistični. Potrebne so izjemne spremembe, da bi se takega načina znebili. Prelomnica se je zgodila leta 1973, ko je ameriška psihiatrična organizacija iz DSM umaknila homoseksualnost. Glede socialnih in zdravstvenih storitev se mi zdi pomembno, da socialni delavci vplivajo na zdravstveno osebje, da sprejemajo homoseksualni način življenja in da se zavedajo polne palete biopsihosocialnih spremenljivk, ki vplivajo na zdravje posameznika, saj so socialni delavci v okoljih zdravstvenega varstva na ključnem položaju (Wormer, Wells, Boes 2000: 133). Zdi se mi, da bi bilo to zelo pomembno za uspešno in kvalitetno delovanje institucij. Na ta način bi tudi istospolno usmerjene osebe imele na voljo kvalitetnejše programe, ki bi zadovoljili njihove potrebe.

1.13.4 Promoviranje homoseksualnosti in šola

Gejem in lezbijkam lahko pripišemo status manjšinske skupine, katere interesi so zelo slabo zastopani. Zaradi nesprejemanja širše družbe lahko homoseksualne osebe doživljajo različne krivice (socialno-ekonomske in kulturne). Pogosto trpijo zaradi homofobije in ustvarjenih norm v družbi, ki dajejo prednost heteroseksualnosti. Pogosto so homoseksualci izpostavljeni nasilju, diskriminaciji in nimajo enakih pravic kot večina ljudi (Takacs 2009: 49-50). Iris Marion Young (1990) našteva pet kriterijev, ki določajo obseg zatiranja: ekonomsko izkoriščanje, socioekonomska marginalizacija in nemoč so pojmi, ki govorijo o zatiranju v ekonomskih okvirih; pojma kulturni imperializem in sistemsko nasilje pa govorita o družbeni delitvi dela (ibid: 51). Šole predstavljajo »kulturno moč« in bi morale teh pet kriterijev, ki jih našteva Young, odpravljati. Vsakemu posamezniku bi se moralo prisluhniti in prevladovati bi moralo načelo nediskriminacije (ibid: 52).

Društvo informacijskega centra Legebitra izvaja izobraževalne delavnice o učenju o človekovih pravicah. Leta 2010 se je to društvo srečalo z nesprejemanjem, češ da gre za promoviranje homoseksualnosti. To dejstvo je vplivalo na mišljenje širše družbe in politike. Začelo se je razpravljati, ali homofobijo in homoseksualnost sploh vpeljati v šolstvo in kdo je primeren za razpravo o teh temah. Raziskave so pokazale, da je tema homoseksualnosti omenjena samo v petem razredu, ko se predstavi raznolikost spolnih usmeritev. V raziskavi Vsakdanje življenje gejev in lezbijk v Sloveniji (Švab in Kuhar 2005) je kar 79 % respondentov in respondentk odgovorilo, da se ne spomnijo, da bi v šoli govorili o teh temah, in kar 97 % respondentk in respondentov, starih povprečno 17 let, je povedalo, da v šoli niso dobili nobenih informacij na to temo, čeprav vemo, da v Pravilniku o šolskem redu v srednjih šolah (Uradni list RS, št. 43/2007) piše, da ima vsak učenec pravico do enakega obravnavanja, do varnosti in zaščite, ne glede na vero, raso, spol in podobno. Pomembno je, da se učitelji in učiteljice zavedajo, da imajo zelo velik vpliv na učence, saj so, tako kot starši, pomembni pri procesu učenja (Magić, Swierszcz 2012: 40-41). Poznamo izjave, da gre za promoviranje homoseksualnosti, če katera od javnih institucij sodeluje z LGBT-organizacijami. To so izjave tistih, ki nasprotujejo homoseksualcem in so polni stereotipov in predsodkov o teh ljudeh. S tem, ko pripravijo določena predavanja na temo homoseksualnosti, se lahko pri mladih porušijo stereotipi in lahko se zmanjša tudi njihova nestrpnost (ibid: 50).

V članku, *Mlade LGBT-osebe v šoli: žrtve heteronormativnega zatiranja*, so izvedli raziskavo glede življenjskega izkustva mladih, ki se imajo za LGBT-osebe. Ugotovili so, da je 61 % respondentov imelo v šoli negativne osebne izkušnje; 53 % respondentov je poročalo o ustrahovanju v šoli in 43 % respondentov je v učnih načrtih zasledilo predsodke do homoseksualnih oseb (Takacs 2009: 53).

Homofobija je zelo slabo vključena v učbenike, zato nekatere šole izvajajo določena izobraževanja o človekovih pravicah (Amnesty International Slovenia in Društvo informacijski center Legebitra). Če bi se homofobija vključila v učni načrt, se določeni šolski delavci ne bi mogli izogibati tej temi in tudi proti staršem bi se lahko sklicevali s tem predpisom, da teme iz izobraževanja ne smejo izpustiti (veliko staršev je namreč proti tej temi) (Kogovšek Šalamon 2011: 123-124).

1.13.5 Šola in homofobija

Tudi pravni viri v šolstvu ne omenjajo homofobije (enako kot pravni viri pri sovražnem govoru in zločinih), ampak v določenih odločbah se prepoveduje diskriminacija na podlagi spolne usmerjenosti. V 2. členu Zakona o uresničevanju načela enakega obravnavanja je zapisano, da je prepovedana neposredna in posredna diskriminacija na podlagi katerekoli osebne okoliščine. S tem, ko je diskriminacija prepovedana, se ščiti učence, dijake in učiteljice, učitelje, vendar tega ne moremo primerjati, ker so učitelji boljše zaščiteni v delovnopравни zakonodaji (Kogovšek Šalamon 2011: 118-119).

Ksenija Komidar in Saša Mandeljč (2009) sta analizirali osnovnošolski učni načrt z vidika vključevanja homoseksualnosti in spolne usmerjenosti. Pri svoji analizi sta ugotovili, da učni načrt seveda vsebuje teme o različnih oblikah družin in življenjskih skupnostih, vključuje tudi razvoj strpnega odnosa do teh družin in pa spoznavanje razlik glede na spol, vero, spolno usmerjenost in tako naprej. Ugotovili sta, da v učnem načrtu ni izrecno zapisane homofobije in homoseksualnosti. Obe sta mnenja, da bi te teme morale biti vključene v učni načrt saj se na ta način učitelji in učiteljice ne bi mogli izogniti tem temam. Ob pregledu učbenikov sta ugotovili, da te teme, ki jih zapoveduje učni načrt, niso zapisane v nobenem učbeniku. Ali se otroci o teh temah v šoli pogovarjajo ali ne, je povsem odvisno od vsakega učitelja/učiteljice posebej. Nekateri o teh temah govorijo, drugi pa se jih na daleč izogibajo.

Predpisi, ki so uporabni na področju izobraževanja:

- Zakon o osnovni šoli
- Zakon o gimnazijah
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju
- Zakon o visokem šolstvu
- Zakon o višjem strokovnem izobraževanju
- Zakon o maturi

Nekateri od teh navedenih zakonov govorijo o medsebojni strpnosti, spoštovanju različnosti in spoštovanju človekovih pravic. Diskriminacija pa ni omenjena v nobenem od teh predpisov, jo pa omenja podzakonski akt Pravilnik o šolskem redu v srednjih šolah (v 2. členu in določa, da ima vsak dijak pravico do enakega obravnavanja) (Kogovšek Šalamon 2011: 121).

1.13.6 Kdaj govoriti o homoseksualnosti?

Na temo homoseksualnosti je bilo opravljenih kar nekaj raziskav. Skozi intervjuje so ugotovili, da ni problem, ali govoriti ali ne o tem, ampak je problem, na kakšen način o tem govoriti in kdaj. Nekateri so bili mnenja, da je to tema za srednje šole, saj govori o seksualnosti, drugi pa so menili, da je o tem treba govoriti že prej, ampak na »primeren« način. Ne razumem, zakaj bi bilo potrebno o homoseksualnosti govoriti na »drugačen« način kot o heteroseksualnosti. Všeč mi je izjava, ki jo je podala 23-letna študentka Sara. Rekla je: *»Temnopolti ima barvo kože drugačno, pod kožo pa je še vedno enak kot ti. In enako je pri homoseksualcih. Obnašanje ima malo drugačno, pod kožo pa je vedno enak kot ti: ima dve roki, dve nogi, možgane, glavo, ima vse.«* (Humer, Maljevac, Kuhar 2011: 73–76).

Tudi geji in lezbijke v fokusnih skupinah so mnenja, da je potrebno o homoseksualnosti govoriti že od vrtca naprej, ampak ne, da je predstavljena kot nekakšna bolezen. Eden izmed gejev je predlagal, da bi lahko otroci brali pravljice, kjer sta dva princa ali dve lezbijki in podobno. To bi bil zanj primeren govor o homoseksualnosti (ibid: 78-79).

Najprej je pomembno, da učitelji naredijo refleksijo, kako je potrebno ravnati v šoli, da se učenci ne počutijo zapostavljeni in izključeni. V šoli so pomembne skupne vrednote, ki

predstavljajo pravice in svoboščine, in so zajete v Deklaraciji o človekovih pravicah, Konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Konvenciji o otrokovih pravicah in še v mnogih drugih. Ljudje smo si med sabo različni. Da lahko živimo skupaj, so pomembne vrednote, ki omogočajo pravice in dolžnosti vsakega posameznika. Učitelji ne smejo biti pristranski in učencev obravnavati drugače. To pomeni, da morajo učitelji učiti nediskriminacijo, enakost in strpen odnos do vseh (Kovač Šebart in Kuhar: 1-9). Ena izmed učiteljic, ki so sodelovale pri raziskavi Jasne Magić (2012: 16) »Homofobija na naši šoli?«, je povedala: *»Homoseksualnost kot tema se ne pojavlja eksplicitno, ker konstantno poudarjamo sprejemanje vseh drugačnosti. Pri nas imamo namreč vse mogoče, na primer otroke s posebnimi potrebami ... Zato biti gej sploh ni nič posebnega. In če otroci že v osnovni šoli sprejmejo otroke s posebnimi potrebami, potem je sprejemanje homoseksualnosti mačji kašelj.«* Takšno razmišljanje se mi zdi dobro in bi morali že v vseh osnovnih šolah govoriti o tem, da smo si ljudje različni, in otroke učiti o vrednotah, ki omogočajo pravice vsakemu posamezniku.

Izobraževanje in informiranje sta zelo pomembna dejavnika pri odpravljanju homofobije, zmanjševanju predsodkov in sprejemanju različnosti. M. Kovač Šebart stoji za tem, da morata vzgoja in izobraževanje temeljiti na »vrednostni simbolni matrici«, ki zajema »človekove pravice, strpnost, solidarnost, pravno državo, parlamentarno demokracijo«. Seveda je pomembno tudi, da se znanje učencem in učenkam podaja objektivno. Pojavi pa se problem med vzgojo in izobraževanjem doma in v šoli, saj Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin določa, da »mora država spoštovati pravico staršev, da zagotovijo svojim otrokom takšno vzgojo in izobraževanje, ki sta v skladu z njihovim lastnim verskim in filozofskim prepričanjem«. Otrok lahko doma dobiva popolnoma drugačne informacije o homoseksualnosti kot v šoli in zaradi tega se v njegovi glavi pojavi zmedenost. M. Kovač Šebart in Krek trdita, da je »meja, kjer se v javni šoli konča upoštevanje pravice staršev soprepričanja in vzgoje, je v Sloveniji formalno določena že z Ustavo RS in vzpostavljena z vrednotnim okvirom človekovih pravic in z njimi povezanih dolžnosti«. Zavedati se moramo, da je homoseksualnost tabu tema in je ne smemo izločiti iz obravnave v šoli, toda v praksi je temu pogosto nasprotno (Kuhar 2009: 42).

Pomembno je, da učitelj v šoli ne vsiljuje svojega mnenja in stališč, saj imamo ljudje različna mnenja in prepričanja. Razlikovati mora med dvema vsebinskima sklopoma. Prvi zajema predvsem tista vprašanja, na katera znanost nima odgovora (na primer: Ali bog obstaja?), in učiteljeva naloga je, da odgovorom na to vprašanje pusti prosto pot, saj ima o tem vsak svoje mnenje. Drugi vsebinski sklop zajema vprašanja, ki so vezana na človekove pravice in dostojanstvo. Tukaj imamo veliko empiričnega gradiva, a kljub temu imamo ljudje različne poglede na to. Učiteljeva naloga je, da postavi mejo med tem, kaj je sprejemljivo in kaj ni sprejemljivo (nestrpnost, nespoštovanje človekovih pravic), podati mora tudi znanstvena spoznanja o določeni temi. Opredeljeno je, kako bi bilo treba homoseksualnost predstaviti v javnih šolah, a kljub temu lahko opazimo nepoznavanje tematike, o kateri ne govorijo niti učbeniki (ibid: 43-44).

1.13.7 Ponotranjena homofobija

Kot sem že omenila, je homofobija prisotna tako na družbeni kot tudi na osebni ravni. Družba določeni skupini ljudi oziroma posamezniku pripiše negativna stališča, ki pa jih posameznik ponotranji. Dejstvo je, da so homoseksualci enako kot heteroseksualci izkusili podobno socializacijo v družini, šoli in drugih institucijah. Nekatere družine ne govorijo o spolnosti, homoseksualnost je pri njih tabu tema in se dojema kot greh. Zaradi tega so homoseksualci enako kot heteroseksualci ta stališča ponotranjili in sprejeli sovraštvo do sebe. Na tem mestu lahko istospolno usmerjene osebe razvijejo sovraštvo do sebe ali pa do družbe. Da bi istospolno usmerjene osebe izboljšale svojo samopodobo, so jim na voljo podpirne skupine, kjer lahko dobijo pozitivne izkušnje in težijo k zmanjševanju ponotranjene homofobije (Tratnik 1995: 171–172). Tudi Kuhar (2006) omeni Weinberga, ki govori o tem, da je homofobija globoko ukoreninjena v istospolno usmerjenih osebah in zaradi tega občutijo strah do sebe oziroma do svojih občutij. Pred njim pa je o tem govoril v psihoanalizi že Freud.

2 PROBLEM

Homoseksualnost je zelo pereča tema v današnji družbi. Na to temo je veliko predsodkov in stereotipov, ki pripeljejo do strahu in neodobravanja istospolno usmerjenih oseb. Takšen odnos potisne istospolne osebe na rob družbe, kar lahko vpliva tudi na negativno samopodobo in pa nesprejemanje lastnih občutij. Že učitelji v šolah in vzgojitelji v vrtcih bi morali na primeren način govoriti o teh temah in izbirati jezik, ki ne označuje in ne diskriminira. Pomembne so tudi druge javne ustanove, ki bi lahko z različnimi dogodki, aktivnostmi in programi za istospolne nudile več podpore homoseksualcem. Glede na to, da prihajam s Koroške, sem se odločila, da se bom osredotočila na to okolje. Na Koroškem še ni bilo raziskave glede homofobije in heteronormativnosti, kako istospolni v tem okolju živijo, kako jih sprejema družba, kakšne so njihove potrebe. V svoji raziskavi se bom osredotočila na razloge za ostajanje/odhajanje istospolnih oseb na/s Koroškem/Koroške; kam/na koga se lahko istospolne osebe obrnejo na Koroškem; koliko šole, zdravstveni domovi in centri za socialno delo na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem homoseksualnosti; kakšen je odnos strokovnih delavcev na obravnavo homoseksualnih vsebin v šolah, zdravstvenih domovih in centrih za socialno delo. Raziskala bom svojo temeljno tezo, da je Koroška še vedno dokaj zaprta glede teme istospolnih partnerjev. Na splošno pa sem mnenja, da podeželska mesta manj sprejemajo in odobravajo »drugačnost« kot večja, bolj urbana. S to diplomsko nalogo bi rada raziskala področje istospolno usmerjenih ljudi na Koroškem, kako živijo, kako se spopadajo s homofobijo in kakšne so njihove želje. Podatki te raziskave bi služili predvsem aktivistom na tem področju in pa javnim ustanovam, da bi lahko pri svojem delu kaj spremenili oziroma izboljšali.

Preden sem začela z raziskavo, me je bilo strah, da ne bom dobila intervjuvancev, da ne bodo želeli sodelovati z mano. Izkazalo se je, da so bili moji strahovi zaman. Nekateri niso želeli sodelovati in me niso sprejeli, ostali sodelujoči pa so mi s svojimi izkušnjami dali nov pogled na istospolno usmerjene osebe.

Pred raziskavo sem sestavila vprašanja za sodelujoče v raziskavi in jih razdelila po sklopih:

- Stereotipi, diskriminacija
- Nasilje

- Enakopravnost
- Izobraževanje
- Ocena služb
- Želje in potrebe

3 METODOLOGIJA

3.1 Vrsta raziskave, model raziskave

Pri raziskavi sem uporabila kvalitativno metodo, saj osnovno gradivo sestavljajo besedni opisi, ki sem jih zbrala s spraševanjem, z intervjujem in sem jih tudi analizirala. Pri kvalitativni metodi gre predvsem za raziskovanje stvarnih problemov ljudi in njihov pogled na ta položaj. Odprti smo za različne podatke in raziskujemo družbo v celoti, upoštevamo raznolike perspektive in tudi raziskovalec se odziva na dogajanje in si ga tudi po svoje razlaga (Mesec 2011, str.: 11-15). Glede na stopnjo v procesu spoznavanja je moja raziskava eksplorativna, saj poizvedujem o določeni problematiki in postavljam preverljive hipoteze. Nekaj raziskav na temo homofobije in heteronormativnosti je že bilo narejenih, toda specifično za Koroško še ni bilo narejene nobene. Na podlagi tega je moja raziskava tudi empirična, ker sem zbirala novo gradivo s spraševanjem.

3.2 Merski instrumenti in viri podatkov

Zbirala sem primarne podatke, ki sem jih pridobila s spraševanjem preko delno strukturiranega intervjuja, merski instrument pa predstavlja vprašalnik za delno strukturiran intervju. Izdelala sem dva različna intervjuja, enega za istospolno usmerjene osebe, drugega pa za institucije. Za vsakega izmed intervjuvancev sem imela vprašanja že vnaprej sestavljena, vendar sem jih skozi pogovor po potrebi tudi prilagajala in postavljala podvprašanja.

Pri obeh intervjujih je zgoraj v levem kotu prostor za podatke o intervjuvancu (spol, starost, poklic in izobrazba).

3.3 Populacija in vzorčenje

Populacija je nekakšen množičen pojav, ki se ga proučuje v raziskavah in se v določenem prostoru in času pojavlja v večjem številu (Mesec 1998). Za populacijo sem izbrala istospolne osebe na Koroškem in pa strokovne delavce javnih ustanov (osnovna šola, srednja šola, zdravstveni dom, center za socialno delo in občino) na Koroškem. Populacijo je potrebno natančno opredeliti, da lahko presodimo, ali določena enota spada v populacijo ali ne (Mesec 1998).

V svoji raziskavi bi težko prišla do ugotovitev na podlagi popisa celotne populacije, zato sem se odločila, da bom do ugotovitev prišla z vzorčenjem. To pomeni, da sem podatke pridobila samo od določenega števila enot, ki so predstavljali mojo populacijo. Vzorec ni naključen in je priročen, saj sem preko znanca navezala stik z istospolno usmerjenimi osebami, ki so sodelovale pri moji raziskavi. Prosila sem ga, če bi mi bil pripravljen za pogovor pomagati najti še koga in nato sem tistega poklicala še sama. Zdi se mi, da sem vzorec primerno izbrala, saj sama ne poznam veliko istospolno usmerjenih ljudi na Koroškem in tudi sama ne bi mogla kar tako pristopiti do nekoga, za katerega bi predvidevala, da je istospolno usmerjena oseba oziroma bi od nekoga slišala, da je. Za del vprašalnika, ki je namenjen institucijam, sem za pomoč prosila ljudi, ki jih poznam in delajo v institucijah, katerih odgovori me zanimajo. Po predstavitvi nekatere osebe niso želele sodelovati (zaradi nepoznavanja, kompleksnosti teme), zato sem poklicala še teto, ki mi je posredovala telefonske številke drugih oseb, da sem se lahko dogovorila za intervjuje. Izvedla sem jih v mesecu februarju in marcu 2017. Intervjuvanih je bilo 10 oseb, od tega 5 istospolno usmerjenih oseb in 5 strokovnih delavcev.

3.4 Zbiranje podatkov

Za zbiranje podatkov sem uporabila metodo ustnega spraševanja, saj sem spraševala in zapisovala odgovore. Za takšno metodo sem se odločila, ker lahko z njo odpraviš morebitne nesporazume, saj lahko med samim intervjujem postaviš še dodatno vprašanje. Glede na število oseb, ki sem jih istočasno spraševala, sem uporabila individualno spraševanje (pogovarjala sem se z eno osebo, ki je bila ločena od drugih). Pri istospolno

usmerjenimi osebami sem najprej želela izvesti skupinsko spraševanje, a zaradi težave pri usklajevanju z urniki sem se potem odločila za individualno.

Najprej sem osebe poklicala in tako smo se dogovorili za kraj in čas intervjuja. Z dvema strokovnima delavkama sem intervju opravila v njuni pisarni in si sam pogovor tudi z dovoljenjem snemala, s tremi strokovnimi delavkami pa sem opravila intervju na njihovem domu (tudi te intervjuje sem z dovoljenjem snemala). S štirimi istospolno usmerjenimi osebami sem intervju opravila preko Skypa, z enim pa po telefonu. Vsakega intervjuvanca sem tudi vprašala, če lahko najin pogovor snemam, kar nikogar ni motilo. Pogovori so v povprečju trajali od 30 do 40 min.

Intervjuje strokovnih delavcev sem opravila 2. 2., 5. 2., 6. 2., 26. 2., 7. 3., intervjuje istospolno usmerjenih oseb pa 14. 2., 25. 2, 3. 3., 4. 3., 7. 3. 2017, in sicer v Slovenj Gradcu, Dravogradu, Radljah ob Dravi, Mežici, na Ravnah na Koroškem, v Črni na Koroškem in na Prevaljah. Pri izvedbi nisem imela nobenega vrstnega reda, s kom bom najprej izpeljala intervju, odvisno je bilo od naših dogovorov.

Izvedla sem jih z vnaprej napisanimi vprašanji, ki sem jih po potrebi tudi dopolnjevala. Za metodo raziskovanja sem uporabila delno strukturiran intervju (Mesec 1997: 205).

Z željo, da rešim raziskovalni problem, sem opravila intervjuje in s tem dobila besedne izjave ljudi. S temi raziskovalnimi intervjuji sem prišla do spoznanj, katera bi lahko pomagala še ostalim ljudem v podobni situaciji. Na podlagi tega lahko rečem, da moji podatki lahko pripomorejo k rešitvi praktičnih in tudi teoretičnih problemov (Mesec 1997: 208).

Podatke sem zbirala z ustnim spraševanjem, ki je potekalo individualno. Vsi intervjuvanci so se tudi strinjali, da sem pogovore lahko snemala.

3.5 Obdelava in analiza podatkov

Podatke, ki sem jih zbrala, sem s pomočjo kvalitativne analize tudi obdelala. Najprej sem intervjuje dobesedno zapisala v obliki dialoga (kar je trajalo približno 2 krat dlje, kot pogovori sami), imena pa sem zamenjala s črkami. Pri samem zapisovanju pogovorov nisem spreminjala pomena besed sogovornika. Ko sem intervju zapisala, sem ga razčlenila

in označila enote kodiranja, to so tisti deli besedila, ki so se mi zdeli primerni za nadaljnjo analizo.

Za vsak intervju posebej sem naredila tabelo, kamor sem te enote kodiranja tudi zapisovala. Vsaka tabela ima pet stolpcev. Najprej sem v intervjuju izjavi dodelila oznako, potem sem jo zapisala, ji dodelila pojem in kategorijo, na koncu pa sem vsako izjavo uvrstila v določen tematski sklop. Druga stopnja pa je bilo osno kodiranje, kjer sem združila vse intervjuje po kategorijah in tematskih sklopih. Osno kodiranje sem naredila posebej za strokovne delavce in posebej za istospolno usmerjene osebe.

Primer osnega kodiranja istospolno usmerjenih oseb:

ZDRAVJE

Psihično zdravje

- Homofobija vpliva na psihično zdravje I1_17, I4_21, I5_31
- Težave s socialno anksioznostjo I1_18
- Umikanje socialnemu življenju I1_19
- Samomor pri homoseksualnih najstnikih I1_20
- Negativen vpliv na samopodobo I1_21
- Homofobija vpliva na labilne ljudi I2_16, I5_35
- Najbolj vplivata verbalno nasilje in ignoranca I2_17
- Ni izkušnje s homofobijo I3_13
- Vpliv homofobije odvisen od posameznika I3_14, I3_16, I5_34
- Vsako nasilje vpliva na psihično zdravje I3_15
- Veliko je depresije in osamljenosti I4_23
- Homofobija te lahko paralizira I4_24
- Homofobija te lahko utrdi I4_25
- Homofobija ni vplivala na psihično zdravje I5_32
- Socialna izoliranost I5_33

Primer odprtega kodiranja:

I1_17	Da, homofobija s sabo pripelje kup psihičnih težav s samopodobo, depresijo in tako naprej.	Homofobija vpliva na psihično zdravje	Psihično zdravje	Zdravje
I1_18	Sam sem oziroma imam težave s socialno anksioznostjo zaradi tega.	Težave s socialno anksioznostjo		
I1_19	Zdaj je z anksioznostjo že bolje, ampak še vedno se umikam interakcijam preko telefona, v večjih skupinah postanem sramežljiv, tih in hitro izgubim energijo za socializacijo. Naknadno ob druženju pa se še dalje obremenjujem z malenkostmi giba in govora ter ali je bilo to opazno, kaj če je bilo in tako naprej.	Umikanje socialnemu življenju		
I1_20	Ne vem kako je pri nas ...	Samomor pri homoseksualnih najstnikih		
I1_21	... vpliva negativno na samopodobo ...	Negativen vpliv na samopodobo		

Tabela 3-1: Primer odprtega kodiranja

4 REZULTATI

V razpredelnicaх bom najprej prikazala podatke intervjuvancev, s katerimi sem opravila pogovore. Pripravila sem razredelnico za strokovne delavce in za istospolno usmerjene osebe.

SPOL	STAROST	POKLIC/IZOBRAZBA	DATUM	ČAS POGOVORA	PROSTOR POGOVORA
Ženski	58 let	Dipl. m. s., spec.	6. 2. 2017	35 min	Pisarna
Ženski	42 let	Profesorica	5. 2. 2017	40 min	Jedilnica
Ženski	62 let	Svetnica Občinskega sveta	2. 2. 2017	45 min	Dnevna soba

Ženski	50 let	Univ. dipl. soc. delavka	26. 2. 2017	35 min	Pisarna
Ženski	42 let	Profesorica razrednega pouka	7. 3. 2017	30 min	Dnevna soba

Tabela 4-1: Podatki o strokovnih delavkah

SPOL	STAROST	POKLIC/IZOBRAZBA	DATUM	ČAS POGOVORA	PROSTOR POGOVORA
Moški	24 let	Aranžer/Visual merch	14. 2. 2017	35 min	Skype
Moški	24 let	Diplomirani glasbenik, pianist	25. 2.	30 min	Skype
Moški	26 let	Študent	2. 3. 2017	30 min	Preko telefona
Moški	25 let	Študent	4. 3. 2017	40 min	Skype
Ženski	24 let	Študentka	7. 3. 2017	35 min	Skype

Tabela 4-2: Podatki o istospolno usmerjenih osebah

Tudi v nadaljevanju bom rezultate prikazala posebej za istospolno usmerjene osebe in posebej za strokovne delavce.

4.1 STROKOVNI DELAVCI

Homofobija

Tujost

Homofobijo si predstavljajo kot strah pred tujim, nekakšen odziv pred tujim, kot neznan strah (*S1_1: Strah pred neznanim, nepoznanim, istospolnostjo*), strah zaradi nepoznavanja teme in pa strah zaradi nepoznavanja vzrokov za istospolno usmerjenost. Večina sogovornikov je rekla, da gre za strah pred tujim. Ena izmed sogovornic potrdi, da je homofobija normalen začetni pojav oziroma odziv človeka pred neznanim (*S2_2: ... normalen začetni pojav oz. odziv človeka pred neznanim*). Homofobijo si razlagajo tudi kot negativen in sovražen odnos do istospolno usmerjenih oseb. Socialna delavka meni, da je homofobija še precej prisotna v naši družbi (*S4_2: Menim, da je homofobija v naši družbi še vedno precej prisotna*).

Diskriminacija

Predsodki

Dve sogovornici sta povedali, da na centru za socialno delo in v osnovni šoli nista opazili predsodkov glede istospolno usmerjenih oseb. V zdravstvenem domu, srednji šoli in pa na občini pa težijo k temu, da predsodke zmanjšujejo predvsem s pogovorom (*S2_3 Vedno si vzamem čas, da se o vsaki različenosti pogovorim; S2_4 Poskušam prisluhniti večini, tistim torej, pri katerih se pojavi strah, odklonilen odnos ali pa tudi sovraštvo do »drugačnih«; S1_4 Poskušam razložiti, da to ni nič narobe ...*). Ena izmed sogovornic omeni tudi, da so glavni razlogi za strah pred istospolno usmerjenimi osebami ravno predsodki.

Tipičen gej/lezbijka

Pri vprašanju »Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?«, so odgovori težili k temu, da so istospolno usmerjene osebe urejeni ljudje (*S1_10 urejeni, natančni, odkriti in predvsem dobronamerni ljudje*), imajo izrazite kretnje, ki so običajne za nasprotni spol (*S2_8 Človek z izrazitimi kretnjami, gibi, ki so tipične za osebo drugega spola, način oblačenja in frizura, pri moškem spolu zelo velika skrb zunanjega izgleda in z izrazitim čutom za sprejemanje drugačnosti, tudi zelo dobrosrčna oseba*), in se izogibajo večjim družbam.

Socialna delavka je opredelila geja kot urejenega, prefinjenega, skratka, ima podobne kretnje ženskim, za lezbijko pa je priznala, da znakov drugačnosti ni opazila (*S4_7: ... lahko rečem, da so tipični znaki, ki ga razlikuje od drugih, da ima podobne kretnje ženskam, (prefinjenost), sicer pa lepo urejeni, skoraj pretirano prijazni v pogovoru, meni osebno prijetni sogovornici; (S4_8): ... za ženske - lezbijke pa moram priznati, da nekih posebnih znakov drugačnosti nisem opazila.*).

Samo svetnica Občinskega sveta je v pogovoru pri tem vprašanju rekla, da ne more opredeliti tipičnega geja ali lezbijke.

Iz tega lahko ugotovim, da ima večina mojih sogovornic podobno mnenje o tem, kako zgleda in kako se obnaša gej oziroma lezbijka. Do tega pride zaradi predsodkov in stereotipov o istospolno usmerjenih osebah, katere prevzameš mogoče tako, da sploh ne veš.

Človekove pravice

Enakopravnost

Socialna delavka je omenila, da ima oseba, ki doživlja homofobijo, občutek manjvrednosti, občutek, da je z njo nekaj narobe. Vse strokovne delavke pa so se strinjale z enakopravnostjo vseh ljudi. Govorile so o sprejemanju različnosti ljudi, o spoštovanju slehernega človeka, pomembne so enake pravice, pravica do dostojanstva in o pravica do izbire. Glede zaposlenosti sta dve osebi rekli, da je potrebno sprejemanje vsakega zaposlenega (*S1_19 ... spoštovanje vsakega zaposlenega ne glede na njegovo spolno usmerjenost; S2_16 ... strpni, pravični, dosledni, odgovorni in naj dovolijo biti vsakomur, da so drugačni tako ali drugače*). Omenile so tudi potrebo po spremembi na področju enakopravnosti (*S2_12 ... vsak posameznik bi moral strmeti k temu, da bi delal za skupno dobro, da bi bili strpni eden do drugega, se znali pogovarjati, prisluhniti tudi drugim idejam ali ljudem v manjšini in ne slediti samo kot ovce v čredi, kajti le tako bomo lahko v tej nič kaj lepi prihodnosti tudi preživeli in kaj obrnili na bolje*).

Nobena od sogovornic pa ne podpira homofobije in so kritične do nesprejemanja različnosti. Medicinska sestra je povedala, da je posameznik odvisen od tankočutnosti posameznega zdravnika, medicinske sestre ali drugega zdravstvenega delavca. Svetnica Občinskega sveta pa je lepo povedala, da je življenje dano le enkrat za določen čas in bi moral vsak svobodno odločati, kako bo živel in kako se bo vključeval v družbo.

Ob vprašanju, če je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja, je socialna delavka povedala, da je istospolna usmerjenost obstajala v preteklosti, obstaja danes in bo tudi v prihodnosti. Za tem je poudarila, da so to naša čustva, katerim se ne moreš upreti (*S4_16 Čustvom - čutenjem (takim in drugačnim) se ne more upreti nihče, enostavno so del nas*).

Zakon

Samo socialna delavka se je dotaknila zakonodaje, ki jo je potrebno spremeniti, saj istospolne osebe še vedno niso povsem izenačene s pravicami ostalih ljudi, pri tem misli predvsem na pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz zakonske zveze in ustvarjanja družine (*S4_12: Istospolno usmerjeni še vedno niso povsem izenačeni s pravicami ostalih ljudi*,

predvsem v smislu pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz zakonske zveze in snovanja družine). Meni, da bi bila potrebna ustrezna pravna ureditev in pa ozaveščanje ljudi, da bi istospolne osebe sprejeli kot enakovredne.

Socialna delavka se je strinjala, da svojim sodelavcem, ki bodo prišli na to delovno mesto za njo, posebnih napotkov ni treba dajati. Mnenja je, da socialne delavce že v osnovi zavezuje etični kodeks, svetovanje in pomoč, ne glede na status, narodno in versko pripadnost in tako naprej (*S4_20: Socialne delavce nas že v osnovi zavezuje etični kodeks in enako obravnavanje, svetovanje in pomoč otrokom, odraslim posameznikom in družinam v stiski, ne glede na status, narodno in versko pripadnost, socialni položaj, izobrazbo ...*) Pomembno se mi zdi tudi razmišljanje, da če se socialna delavka ne počuti kompetentno za pomoč uporabniku, ga napoti drugam (*S4_21: Osebnega mnenja tu ne bi smelo prevladati, ohraniti moramo profesionalnost, če pa bi sodelavec/sodelavka imela pri tem osebno stisko sodelovati ali nuditi pomoč in ostale soc. varstvene storitve istospolnim osebam, ima to tudi pravico izraziti in odkloniti pomoč ter predati storitev drugim.*).

Spopadanje s homofobijo

Pogovor

Pri spopadanju s homofobijo so bile sogovornice mnenja, da bi se z mladostniki, ki le-to izvajajo, temeljito pogovorile. Nobena od sogovornic ni omenila kaznovanja kot rešitev, vse so se strinjale, da je potreben pogovor (*S2_3 Vedno si vzamem čas, da se o vsaki različnosti pogovorim*), prikaz situacije istospolno usmerjenih oseb in pa predstavitev problema iz različnih zornih kotov (*S5_4 Z mladostniki bi poskusila razčistiti, kaj je povzročilo to sovražnost ...; S5_5... bi jim poskusila ta problem predstaviti z različnih zornih kotov*).

Profesorica srednje šole je najprej rekla, da problem diskriminacije najprej skuša rešiti s pogovorom. Če pa opazi, da se nestrpnost povečuje, bi pa seveda sledil vzgojni ukrep (*S2_6: Po navadi poskušam ta problem razrešiti brez kazni, če pa opazim, da se ta nestrpnost povečuje, pa seveda sledi tudi vzgojni ukrep*). Načeloma pa najprej nastopi pogovor, saj želi na miren način rešiti problem.

Ob vprašanju, »Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?«, sta profesorica v srednji šoli in svetnica Občinskega sveta mnenja, da je potrebno takšnemu odnosu prisluhniti in se na to odzvati tudi s kritiko (S2_4 *Poskušam prisluhniti večini, tistim torej, pri katerih se pojavi strah, odklonilen odnos ali pa tudi sovraštvo do »drugačnih«*; S3_2: *... se vključim, če je potrebno s kritiko do takega odnosa ali pa usmerjam v razmišljanje o pravici do enakosti vseh, svobodnega izražanja in življenja*).

Nasilje

Izvajanje nasilja

Večina sogovornic je omenila, da se z nasiljem nad istospolno osebo niso srečale. Dve osebi, ki pa sta se srečali z nasiljem (medicinska sestra in profesorica v srednji šoli), pa sta omenili verbalno nasilje (S1_11 *... verbalno nasilje*.).

Kot sem povedala že prej, bi se sogovornice poskušale s pogovorom postaviti v bran nasilju (S3_6 *Če bi se srečala z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo, bi se odločno postavila v bran z verbalno komunikacijo*.).

Iz teh odgovorov lahko ugotovim, da danes nad istospolno usmerjenimi osebami prevladuje verbalno nasilje, da je fizičnega nasilja zelo malo (nobena od mojih sogovornic se z njim ni srečala). Vse sogovornice bi se z izvajalcem nasilja temeljito pogovorile. Medicinska sestra je v svojem primeru izvajalcu nasilja postavila vprašanje: »Kako bi se obnašal v primeru, da bi bil tvoj sin gej?«

Vzgoja

Vpliv vzgoje

Samo medicinska sestra se je dotaknila vzgoje in njenega vpliva na sprejemanje »drugačnosti«. Pravi, da so predsodki predvsem posledica našega razmišljanja in vzgoje. Govori tudi o tem, da sta neznanje in vzgoja glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo (S1_9 *Neznanje, vzgoja v družini in v šolah in pogled družbe na istospolno usmerjene*.). Preseneča me, da nobena od sogovornic ni omenila vzgoje kot vzroka za nesprejemanje »drugačnosti«, saj je po mojem mnenju to tudi eden izmed glavnih vzrokov.

Norma

Normalnost

Glede heteronormativnosti javnih ustanov je samo socialna delavka mnenja, da CSD ni heteronormativen, kljub temu da na primer pravna ureditev ne omogoča, da bi istospolno usmerjeni pari posvajali otroke ali pa sklepali zakonske zveze. Ta odgovor se mi zdi dokaj kontradiktoren. Na začetku pove, da CSD ni heteronormativen, potem pa že, da zakon ni naklonjen istospolno usmerjenim osebam. Razlagam si, da se mora CSD ravnati po zakonu, in ker je zakon heteronormativen, je zaradi tega tudi CSD heteronormativen. Res pa je, da ni nujno, da so strokovni delavci/delavke tam heteronormativni, lahko se trudijo in poskušajo delati v dobro uporabnikov.

Vse ostale institucije, torej zdravstveni dom, srednja šola in osnovna šola, pa bi naj bile heteronormativne. Medicinska sestra se strinja s tem, da je zdravstveni dom heteronormativen ampak ni izrazito. Pravi, da gre za sistemski problem izobraževanja zdravstvenega osebja, saj nimajo nobenega izobraževanja na temo istospolnosti. Tudi profesorica na srednji šoli ne more govoriti o popolni heteronormativnosti, se pa trudijo to zmanjševati (*S2_22 Trudimo se, vendar ne morem govoriti o popolni heteronormativnosti.*). Pravi, da se vedno najde nekdo, ki ne sprejema »drugačnosti« in je prepričan v svoj prav. Podobnega mnenja je profesorica na osnovni šoli. Tudi ona meni, da je osnovna šola heteronormativna, saj se o istospolni usmerjenosti ne govori oziroma jim sploh ni poznana s konkretnimi primeri.

Glede normalnosti heteroseksualne spolne usmerjenosti se nobena od sogovornic ni strinjala, da bi bil to edini pravilen način življenja. Medicinska sestra je povedala, da je to predvsem posledica naše vzgoje (*S1_14 ... posledica naše vzgoje v družinah, šolah in potem v družbi.*), sploh njena generacija je vzgojena tako, da obstaja samo heteroseksualna spolna usmerjenost. Predvsem pa nihče v naši družbi ni pristojen za to, da govori o tem, kaj je edino in popolnoma pravilno (*S2_13 Ne, saj nihče v tej družbi ni pristojen za to, da govori, da je samo določena stvar, gibanje, razmišljanje, usmerjenost edino in popolnoma pravilno.; S3_10 Sem heteroseksualna, zavedam pa se, da to ni edina biološka usmerjenost spola.*).

Stiki

Izkušnje

Vse izmed sogovornic so se že srečale z istospolno usmerjeno osebo (*S4_17 Sem se že srečala, tako službeno kot v zasebnem življenju.*) in nobena izmed njih nima kakšnih težav s tem in tudi delo z njimi ni nič drugačno (*S3_11 Srečala sem se že nekajkrat z istospolno usmerjenimi osebami in nisem nič drugače reagirala, mogoče sem bila zavestno bolj prijazna, da bi dokazala, da me istospolnost ne moti.*). Profesorica na osnovni šoli pa je povedala dejstvo, da so istospolni pari na Koroškem skriti (*S5_23 ... ker živimo na periferiji in so istospolni pari javnosti skriti.*), saj gre za periferijo, kjer ljudje niso toliko odprti in bolj obsojajo tisto, kar ni v skladu z njihovimi prepričanji.

Sogovornice so povedale tudi, da imajo dobre izkušnje z istospolno usmerjenimi osebami (*S2_15 ... imama zelo dobre izkušnje, saj je ta oseba ena izmed najsvetlejših v kolektivu, ki je vedno pripravljena komurkoli pomagati, je zelo odprta, dobrosrčna, z zelo pozitivnimi idejami, zato je tudi, mislim da kar večina, ne obsoja.*; *S5_14 ... se mi zdi, da so dobri sogovorniki in poslušalci.*). Pomembna se mi zdi tudi omemba socialne delavke, da nikoli v pogovoru z istospolno usmerjeno osebo ni drugače reagirala kot z vsako drugo.

Svetnica Občinskega sveta je imela na prejšnjem delovnem mestu izkušnjo z odklonilnim vedenjem do istospolno usmerjenih oseb (*S3_14 Na primer nekateri sodelavci so odklonili sodelovanje z osebami, ki so bile istospolno usmerjene: "Daj ti, jaz se s tem pedrom ne bom ukvarjal."*). Sčasoma je delo steklo in ni bilo več neprimernih pripomb. Sedaj, ko je svetnica, pa nima nobene takšne izkušnje. Profesorica na osnovni šoli pa pravi, da tisti sodelavec, ki bi bil pošten in enakovreden, je ne bi motil.

Izobraževanje o homoseksualnosti

Predavanja

Večina sogovornic se strinja s tem, da ni nobenih predavanj oziroma izobraževanj na temo o istospolni usmerjenosti. Medicinska sestra je predlagala, da bi lahko izvajali predavanja v programih svetovanja za zdravje. Edino profesorica na srednji šoli je povedala, da imajo dijaki v 1. letniku predavanje o sprejemanju drugačnosti (*S2_18 Za dijake 1. letnikov svetovalna delavka vsako leto organizira predavanje o sprejemanju*

drugačnosti, o ozaveščanju, da le s sprejemanjem drugačnosti lahko v družbi živimo lepše in boljše.). Tudi nobena izmed sogovornic se ni udeležila kakšnega izobraževanja na temo o istospolni usmerjenosti, ker ga tudi niso zasledile. Na nek način me ti odgovori niso presenetili, saj tudi sama v osnovni in srednji šoli nisem imela kakšnih predavanj na to temo. Malo pa so me odgovori razočarali, saj sem menila, da se je na tem že kaj spremenilo, pa se očitno še v 10 letih ni.

Ocena služb

LGBT-organizacije

Profesorica na osnovni šoli je edina izmed sogovornic, ki ne pozna nobene organizacije, ki so na voljo istospolno usmerjenim osebam. Ostale sogovornice pa so naštele Društvo DIH, Parado ponosa, Mavrični forum, ŠKUC in Roza klub. Vse pa so se strinjale, da na Koroškem ne poznajo nobene takšne organizacije.

Nobeni od sogovornic se vključitev teme o istospolni usmerjenosti v programe ne bi zdela promocija, to se jim zdi nesmiselno (*S5_24 Tega ne bi jemala kot promocijo, ampak kot pomoč pri vključevanju takih oseb v širšo družbo; S4_29: Istospolno usmerjeni bi tako organizacijo verjetno potrebovali, kar naj ne bi pomenilo neke promocije istospolno usmerjenih, ampak predvsem ozaveščanje širše javnosti o tem, da smo ljudje različni in imamo pravico biti drugačni, ne da bi nam bile s tem kratene pravice do enakopravnosti.*). Profesorica na srednji šoli je predlagala, da bi lahko center za socialno delo ali zdravstvene službe v svoj program vključile tudi temo o istospolni usmerjenosti.

Socialna delavka predlaga, da bi vsi strokovni delavci morali delovati strokovno, brez osebnega mnenja (*S4_21 Osebno mnenje tu ne bi smelo prevladati, ohraniti moramo profesionalnost, če pa bi sodelavec/sodelavka imela pri tem osebno stisko sodelovati ali nuditi pomoč in ostale soc. varstvene storitve istospolnim osebam, ima to tudi pravico izraziti in odkloniti pomoč, ter predati storitev drugim.*).

Želje in potrebe

Pričakovanja

Strokovne delavke so naštele kar nekaj želj in potreb, ki jih pričakujejo. Medicinska sestra in profesorica na srednji šoli sta predlagali, da je izobraževanje in ozaveščanje o istospolni usmerjenosti potrebno v vseh sferah družbenega in delovnega okolja. Socialna delavka se je usmerila bolj na pravno ureditev, ki bi jo bilo potrebno spremeniti. Svetnica Občinskega sveta in profesorica na osnovni šoli si želita, da se istospolni ne bi obravnavali kot manjšina, ampak bi bili enakopravni vsem ostalim.

Tema istospolne usmerjenosti bi se morala vključiti v šole, društva, skratka v lokalno okolje, kjer živimo in delamo, organizirati bi se morale okrogle mize, delavnice, predavanja in izobraževanja. Spremeniti bi se morala vzgoja, torej bi morala biti usmerjena v to, da je življenje na zemlji različno, da je istospolnost normalna. Predvsem pa bi bilo dobrodošlo v vse te dejavnosti vključiti tudi mlade prostovoljce.

Ob vprašanju, »Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?«, je medicinska sestra predlagala, da bi temo vključili v programe svetovanja za zdravje. Socialna delavka je omenila, da CSD izvaja tudi socialne preventivne programe, ki so namenjeni določenim različnim skupinam, kamor bi lahko vključili tudi delavnice in predavanja na temo istospolne usmerjenosti; to delovanje bi lahko razširili tudi na regijo. Profesorica na osnovni šoli predlaga, da se istospolne usmerjenosti ne bi smelo sovražno preganjati in bi morali biti odprti do človeške različnosti. Profesorica na srednji šoli pa predlaga povezovanje z drugimi organizacijami in da bi se predavanje, ki je v 1. letniku, moralo med šolanjem tudi ponoviti. Seveda pa bi morali tudi zaposleni o tem imeti kakšne seminarje in individualna izobraževanja.

4.2 ISTOSPOLNO USMERJENE OSEBE

Homofobija

Strah

Trije izmed sogovornikov so povedali, da homofobija pomeni sovraštvo in strah pred istospolno usmerjenim osebami, predvsem njihovim načinom življenja (*II_1: ... pomeni*

sovraštvo in/ali strah pred LGBT+, njihovim načinom življenja in vsem, kar je domnevno s tem povezano.). Homofobija pomeni tudi neodobravanje homoseksualnega življenja (I5_2 ... *gre za neodobravanje in nesprejemanje »drugačnosti«*.). Eden izmed sogovornikov pa je homofobijo opredelil kot vsakršno fizično in verbalno nasilje nad LGBT-osebami in odrekanje enakopravnosti (I4_1: *Vsakršno fizično in verbalno nasilje nad LGBT-osebami ter odrekanje enakopravnosti.*).

Diskriminacija

Stereotipi

Večina sogovornikov je potrdila, da nimajo strahu zaradi stereotipov, enega izmed intervjuvanih pa je v preteklosti bilo strah.

Ob vprašanju, kako bi ljudje reagirali na istospolno usmerjeni par, ki se drži za roke, so bili mnenja, da bi par doživel kar nekaj neodobravanja, eden je celo povedal, da ti pogledi ni nujno, da bi bili razumljeni kot neodobravanje (I4_3: *Vsekakor mnogo začudenih pogledov, ki pa ni nujno, da bi bili v smislu neodobravanja. Vsekakor večji šok za starejše in manj izobražen sloj.*). Sogovorniki so rekli, da bi bila reakcija odvisna od okolja, par bi bil deležen nekaj sovražnih/radovednih pogledov, ljudem bi bilo neudobno ob pogledu na istospolno usmerjeni par, dobil bi začudene poglede. Sogovornica je povedala, da je Koroška še vedno zelo zaprta do »drugačnosti« (I5_5 *Se mi zdi, da še vedno niso odprti za »tuje« stvari in ne sprejemajo nikakršne »drugačnosti«*.).

Razkritje

Sprejemanje

Moji sogovorniki so se razkrili, za njih vedo vsi in so jih tudi sprejeli, če jih niso sprejeli na začetku, so jih pa sčasoma. Odnosi z družino in prijatelji se niso spremenili (I1_6 *Družina me je sprejela, sovrstnike si pa izbiram sam takšne, ki me sprejmejo.*). Je pa eden izmed sogovornikov povedal, da se ljudem po razkritju malo smili zaradi neodobravanja homoseksualnosti (I3_5 *Družbeno stanje je takšno, da homoseksualnosti ne odobrava oziroma se jim ne zdi normalno in zaradi tega se jim sedaj malo smilim.*).

Reakcije

Glede na reakcije ob razkritju so moji sogovorniki povedali, da so nekateri odreagirali pozitivno, nekateri nevtrarno in tudi ignorantsko. Najprej so se razkrili najbližjim prijateljem, šele potem družini (*I4_5: Moj coming out je bil izveden v več »fazah«, saj sem najprej razkril najožjim prijateljem, sošolcem, bratu itd. Reakcije vseh so bile več kot pozitivne.*). Eden je govoril o zelo burni in negativni reakciji matere. Med njim in mamo se je vnela drama, ki je trajala skoraj pol leta, in zaradi tega sta se skoraj popolnoma odtujila. Sedaj po štirih letih po razkritju se je nekako sprijaznila, nerazumevanje in nesprejemanje je popolnoma izginilo. Ena izmed sogovornic je govorila o strahu pred reakcijo staršev. Ko se je razkrila, je bila reakcija staršev res negativna in so si pred tem zatiskali oči – niso se želeli sprijazniti (*I5_8 Prva reakcija staršev je bila, da se bo čez čas to spremenilo.*). V tem primeru se opazi ta prozorni klozet, ko starši vedo, vendar o tem ne želijo govoriti in si pred tem zatiskajo oči. Vse sogovornike so prijatelji takoj sprejeli, večina staršev pa je imela s tem težave (samo enega sogovornika je družina sprejela takoj).

Nasilje

Fizičen/psihičen napad

Samo eden izmed mojih sogovornikov ni bil žrtev nasilja, ostali štirje pa so doživeli fizičen ali psihičen napad. Dva izmed sogovornikov sta doživela tako fizičen kot psihičen napad, dva pa samo verbalni napad (*I4_8 Enkrat sem doživel precej agresiven verbalni napad ...*). En verbalni napad se je zgodil na avtobusu, eden pa v nočnem klubu (*I5_14: To se je dogajalo predvsem zvečer v kakšnem klubu in pa takrat, ko sva se z dekletom držali za roke.*). Vsi moji sogovorniki so mnenja, da je nasilja čedalje manj. Eden je povedal, da je razlog temu vse bolj informirana in podučena družba. Tudi drugi je povedal, da se nasilje zmanjšuje zaradi kazenskih postopkov, ki so čedalje bolj strogi in tudi mentaliteta ljudi se spreminja. Večina jih je mnenja, da je danes več ignorance (*I5_19 Ljudje se pogosto naredijo, da nečesa ne opazijo in to ignorirajo; I4_10: Predvsem so v porastu »kavč« filozofi in revolucionarji, ki v horizontalnem položaju s telefonom (največkrat anonimno) v roki podpirajo ali negirajo družbena vprašanja in dileme. I4_11: Udobno je pomagati s kavča, v realnosti pa je bolj udobno ignorirati - itak se me ne tiče direktno*) kot nasilja in menijo, da je ignoranca hujša od nasilja (*I2_10 Med ignoranco in fizičnim nasiljem se mi*

seveda zdi huje slednje.), preko spleta podpirajo ali pa ne podpirajo homoseksualnosti, v javnosti pa ignorirajo in ne naredijo ničesar. Ena izmed sogovornic je povedala, da se ljudje pogosto naredijo, da nečesa ne opazijo in to ignorirajo. Zelo pogosto se zgodi, da manjšinam ne želijo »pomagati«, ampak njihove težave enostavno postavijo na stran, jih ignorirajo in mislijo samo na svojo »rit«. Je pa eden izmed sogovornikov povedal, da je veliko več heteroseksualnih ljudi (majhni, debeli, mozoljasti in tako naprej) kot homoseksualnih, ki imajo težave s takšnim in z drugačnim nasiljem.

Prijava nasilja

Dve osebi sta nasilje prijavili policiji, ker je šlo za fizičen napad. Pri enem sogovorniku je policija dogodek narobe zabeležila (*I1_9: Policija je odreagirala profesionalno, vendar napad narobe zabeležila.*), vendar so potem s pomočjo Legebitre to popravili in prijavili kot nasilje iz sovraštva. Osebi, ki sta doživeli verbalni napad, pa tega nista prijavili policiji. Sta pa povedali, da bi v primeru fizičnega napada le-tega prijavili.

Spopadanje s homofobijo

Tvegane situacije

Večina sogovornikov je povedala, da poskušajo v tveganih situacijah ostati čim bolj neopazni in previdni (*I1_12 Naredim se kar se da neopaznega, grem drugo pot ali pa poskušam ostati miren, razumen in pripravljen; I3_9: Previden sem, nobenih posebnih strategij.*). Na splošno stremijo k temu, da se ne bi spreminjali oziroma omejevali. Se pa zgodi, da se znajdeš v situaciji, v kateri je najbolje spremeniti temo pogovora, mogoče tudi obnašanje (*I4_13: Vedno stremim k temu, da se ne poskušam omejevati, spreminjati; I4_14: ... ampak se zgodi, da prideš kdaj v situacijo, v kateri je »pametno« spreminiti temo pogovora, prezenco, mogoče tudi obnašanje.*). Eden je omenil tako imenovane feminizirane »pedre«, ki močno odstopajo od norme »moškega obnašanja«. To pogosto ustvari neko napačno atmosfero in človeka zelo hitro degradira. Sogovornica je povedala, da pogosto ignorira neprimerne opazke in se raje umakne, saj ne želi težav. Drugi je povedal, da poskuša sogovorca pomiriti in mu povedati, da spolna usmerjenost ne vpliva na življenje drugih (*I2_11 Po navadi poskušam sogovorca pomiriti, mu dopovedati, da spolna usmerjenost individuma ni odvisna od drugih ljudi in da ne vpliva na način življenja drugih.*).

Vpliv homofobije

Vsi sogovorniki so povedali, da danes nimajo več strahu pred samim sabo. Vsi so mnenja, da je v puberteti vpliv homofobije največji. Takrat je pomembno, da ostaneš močan in razčistiš s svojimi občutji (*I4_18 Ko sem si v rani mladosti razčistil v glavi, kaj so vsa ta občutja, sem jih sprejel, in to je bilo to; I5_24: Nekako s tem nisem imela težav, saj sem zelo hitro dojela in razčistila s svojimi občutki in s tem, kaj me privlači*). Eden izmed sogovornikov je povedal, da je v puberteti dosti lagal sebi in tudi drugim, bil je zaprt vase in zaradi tega ni počel stvari, ki so ga dejansko zanimale (*I1_14: Takrat sem sam sebi dosti lagal in tudi drugim, bil sem zaprt vase in zaradi tega nisem počel stvari, ki bi me dejansko zanimale*.). Prej sem že omenila tako imenovane feminizirane »pedre«, ki jih je izpostavil eden izmed sogovornikov. Povedal je tudi, da ni več toliko problem v njihovem obnašanju, ampak v igranem šovinističnem bitchy attitudu, ki nekako velja za upor. Tukaj ne gre več za njihovo dejansko občutenje. Sogovornik je mnenja, da takšno primitivno početje homoseksualni skupnosti ne prinese nič dobrega, ampak ji kvečjemu škodi (*I4_16: Ceneno, primitivno in nespametno početje, ki naši skupnosti ne doprinese ničesar, kvečjemu škodi*.). Dve osebi sta izpostavili, da te nasilje okrepi, z leti postaneš močnejši in tudi bolj spoštuješ samega sebe (*I4_26 Osebnostno so me homofobi samo dodatno podžgali, da sem se utrdil kot oseba in se začel bolj spoštovati*.). Lahko te pa paralizira in onemogoči tvoje delovanje. Eden izmed sogovornikov je tudi povedal, da je osnovna šola pri njem pustila grenak priokus. Tam ni imel občutka varnosti glede vprašanj o istospolnosti.

Norma

Normalnost

Na vprašanje o normalnosti sta dve osebi odgovorili, da sta v preteklosti imeli željo po »normalnosti«, željo po tem, da bi bili enaki kot večina ljudi (*I1_15 Da, saj se hočeš zliti z množico in živeti normalno, saj je življenje že samo po sebi težko*.). Dve osebi pa nista imeli želje po »normalnosti« (*I4_19 Nikoli! Ker ne bi bil nikoli tak, kakršen sem, in edino takšen sem si všeč*.). Oseba, ki je družina na začetku ni sprejela, je imela željo po »normalnosti«, in še to zaradi tega, da bi ugajala družini (*I5_25: Ko sem doma povedala o svojih občutkih in najprej nisem bila deležna razumevanja, sem želela biti »normalna«*,

takšna, kot nas učijo v šoli in družini, da je prav.). Hitro je razčistila s svojimi čustvi in od takrat naprej ni imela več pomislekov, saj si je vseč takšna, kot je.

Eden izmed sogovornikov je izpostavil cerkev, kateri starejši brezpogojno sledijo. Opaža, da je veliko srednje in starejše generacije zelo slabo podučeni o področju istospolne usmerjenosti, ničesar ne vedo, ampak verjamejo tistemu, o čemer govori cerkev in kar že od nekdaj velja za »normalno« (I4_46: *... ker opažam, da je veliko srednje generacije, sploh pa starejši, zelo slabo artikuliranih na tem področju, saj dejansko ničesar ne vedo; razen tega, kar pač vbija cerkev ali kar od prej poznajo kot normalno*). Ljudem je tudi neprijetno ob dejstvu, da je nekdo istospolno usmerjen, ne vedo, kako bi se ob tem vedli (I5_30 *Mogoče jim je nelagodno vprašati oziroma ne vedo, kako bi se ob tem dejstvu vedli.*).

Heteronormativna vprašanja

Vsi izmed intervjuvancev so v preteklosti dobivali heteronormativna vprašanja (fantje: »Ali imaš dekle?«, dekleta: »Ali imaš fanta?«). Večini sogovornikov je bilo ob teh vprašanjih neprijetno in so morali menjavati teme (I4_20 *Mnogo je bilo teh konvencionalnih pogovorov (sploh na družinskih praznovanjih) in moram priznati, da mi je bilo zelo zoprno, ko še nisem bil outiran, saj sem konstantno moral menjavati teme, kar mi je močno načelo živce*). Dva izmed sogovornikov sta rekla, da sta se ob tem počutila dobro in so ju ta vprašanja malo zabavala. Ljudje pogosto postavljajo ta vprašanja in pri tem sploh ne pomislijo, da bi lahko nekoga postavili v zadrego. Menim, da je potrebno, da postanemo nevtralnejši. Če moramo postaviti to vprašanje, vprašamo oboje naenkrat »Ali imaš dekle/fanta?« in se izognemo nekakšnim normam in obsojanju.

Zdravje

Psihično zdravje

S tem, da homofobija vpliva na psihično zdravje, se strinjajo vsi moji sogovorniki (I1_17 *Da, homofobija s sabo pripelje kup psihičnih težav s samopodobo, z depresijo in tako naprej; I4_23: Najtežje je, ker večkrat nimaš občutka varnosti, niti ko greš po lastnih ulicah, ko sediš s prijatelji v svoji najljubši kavarni in tako naprej*). Je pa vpliv homofobije odvisen od posameznika. Ljudje, ki so labilni, jih homofobija paralizira, nekatere pa utrdi

(I5_35 Tisti ljudje, ki niso razčistili svojih občutkov, se s tem sprijaznili in samega sebe sprejeli, imajo zagotovo večje psihične težave kot tisti, ki so se sprejeli takšne, kot so.). Najbolj boli verbalno nasilje in ignoranca. Ena izmed oseb je rekla, da ima homofobija negativen vpliv na samopodobo, in ravno ta oseba je tudi omenila, da ima težave s socialno anksioznostjo *(I_19 Zdaj je z anksioznostjo že bolje, ampak še vedno se umikam interakcijam preko telefona, v večjih skupinah postanem sramežljiv, tih in hitro izgubim energijo za socializacijo. Ob druženju pa se še dalje obremenjujem z malenkostmi giba in govora ter ali je bilo to opazno, kaj če je bilo in tako naprej.).* Zaradi homofobije je tudi veliko depresij, osamljenosti in socialne izoliranosti *(I5_33 Niso želeli v javnost, bilo jih je sram svojih občutkov in ves čas so se spraševali, zakaj ne morejo biti kot večina ostalih.).*

Socialno življenje

Druženje

Dve osebi sta rekli, da sta se srečali s socialno izključenostjo *(I1_22 Da, celotno otroštvo in najstništvo.; I2_22 Socialno izključenost sem doživel večkrat. Na začetku sem se obremenjeval, sčasoma pa sem pustil breme za sabo.).* tri osebe pa, da se niso. Ena izmed oseb je tudi rekla, da je socialna izključenost vplivala na psihično zdravje, vendar ne zna opisati, kako. Vsi sogovorniki so Koroško večinoma zapustili zaradi študija. Eden izmed sogovornikov pa je rekel, da je Koroška zelo zaprta do »tujih« in tam nima več kaj početi. Vsi so povedali, da na Koroškem ni posebnih prostorov za istospolno usmerjene osebe *(I4_30 Nihče ti ne brani, da greš v katerokoli gostilno ali klub, ampak nikjer ne obstajajo posebej gej friendly prostori.).* Eden izmed sogovornikov je mnenja, da po tem tudi ni potrebe, saj se vedno bolj dela na enakopravnosti vseh *(I3_20: Glede prostorov za druženje pa sem mnenja, da ni potrebe po posebnih prostorih za istospolno usmerjene osebe, saj se vedno bolj dela na tem, da smo enakopravni vsem.).* Na Koroškem tudi ni cruising območij in ne posebnih dogodkov za istospolno usmerjene osebe *(I4_31 Ni posebej eventov, skratka, rekel bi, da nič takega ne obstaja.).* Dve izmed intervjuvanih oseb sta se strinjali, da največ interakcij poteka po socialnih omrežjih, predvsem je aktualna aplikacija »Grinder« *(I3_19: Posebej za kakšen prostor ne vem, vem pa za aplikacijo Grinder, ki je namenjena izključno istospolno usmerjenim osebam; I4_34: Največ interakcije poteka preko socialnih omrežij.).* Eden izmed sogovornikov je izpostavil tudi različne medije

(televizija, časopis, splet), kjer lahko ljudje dobijo različne informacije o istospolni usmerjenosti in se o tem malo izobrazijo.

Šola

Pogovori v šoli

Glede pogovorov v šoli o istospolni usmerjenosti so se vsi strinjali, da je govora o tem zelo malo (I1_26: *Da, ampak zelo malo*; I5_41: *V osnovni šoli se ne spomnim, da bi se o tem pogovarjali.*), večkrat je bilo kaj rečeno bolj v šali s homofobno konotacijo (I4_35: *V osnovni šoli se nismo kaj dosti pogovarjali o tem ali pa je bilo vedno kaj rečeno v šali s homofobno konotacijo.*), več je bilo poudarka na rasizmu in strpnosti. Eden je omenil, da so se o tej temi pogovarjali pri biologiji (I3_21: *Tega se ne spomnim, mogoče smo se pogovarjali pri biologiji.*), dva pa sta omenila sociologijo (I4_36: *V srednji šoli je bilo največ govora o tem pri predmetu sociologija, kjer so se izvedle tudi delavnice z LGBT-aktivistom Mitjo Blažičem*; I5_42: *V srednji šoli smo imeli nekakšno predavanje pri sociologiji, ampak ne kaj dosti.*) Največ so se o tej temi pogovarjali na fakultetah, v srednji in osnovni šoli pa je glede tega vladala tišina. Eden izmed sogovornikov je mnenja, da bi bilo primerneje ozaveščati predvsem mlajšo generacijo, da se že oni »naučijo«, da je istospolnost nekaj popolnoma naravnega (I2_25: *Mislim, da bi bilo potrebno primerno ozaveščati predvsem mlajšo generacijo (tj. osnovnošolce), da se "naučijo", da je istospolnost nekaj popolnoma normalnega in predvsem naravnega.*).

Ocena služb

Organizacije

Organizacije, namenjene istospolno usmerjenim osebam, so znane vsem mojim sogovornikom in so jim tudi dostopne. Našteli so Legebitro, Društvo Dih, Škuc in Tiffany. Na Koroškem takšnih organizacij ni (I1_31: *Pogrešam fizične prostore ravno v manjših krajih, saj jih na Koroškem recimo sploh ni*; I4_41: *Na Koroškem nimamo ničesar podobnega oz. še nisem slišal za kaj takega*; I5_53: *Istospolno usmerjene osebe na Koroškem so predvsem prepuščene raznim socialnim omrežjem (splet, Grinder)*), vendar se lahko istospolni obrnejo na Legebitro preko telefona ali e-pošte (I3_29: *Za Koroško ne*

vem, ali je kaj organizirano, ima pa Legebitra telefonsko številko in e-mail, kamor se lahko ljudje obrnejo.).

Zaradi izkušnj z institucijami (šola, CSD, zdravstveni dom) je večina izmed intervjuvanih mnenja, da je šola heteronormativna (I1_33: ... šola se mi zdi heteronormativna; I5_54: Bi pa rekla, da je šola (posebej osnovna šola) bolj heteronormativna kot center za socialno delo in zdravstveni dom.), medtem ko CSD in zdravstveni dom nista heteronormativna (I1_32: Center in zdravstveni dom se mi nikakor ne zdita heteronormativna.). Eden izmed sogovornikov je povedal, da mu je osnovna šola pustila grenak priokus (I4_42: Grenak priokus mi je pustila osnovna šola, saj nisem imel občutka varnosti znotraj institucije, kar se tiče teh vprašanj. I4_43: Vladala je neka mučna tišina glede homoseksualnosti in spet smo tam: dajmo se raje delati, kot da tega ni.), ampak je s strani zdravnice dobil veliko podpore in razumevanja, medtem ko je drugi sogovornik zamenjal zdravnika, ker mu ni všeč, da se ga enako obravnava kot vse ostale (I3_32: Meni osebno ni všeč, da nas zdravniki obravnavajo enako kot vse ostale, zato sem si izbral zdravnika, ki je gej.).

Želje in potrebe

Pričakovanja

Glede želj in potreb so sogovorniki predlagali, da naj se organizirajo mladi, da bi se izvajale delavnice na temo LGBT, da bi med sabo sodelovale različne organizacije, se širila splošna razgledanost (I4_45: Predvsem je treba ostati pogumen in informirati ljudi, jim približati zgodbe in jim razsvetliti, da je to del vsakdana.), da bi se organizirali različni dogodki (I2_32: Na Koroškem bi se za začetek lahko organiziral kakšen dogodek na temo različnosti v smislu spolne usmerjenosti.), študentski klubi bi lahko organizirali LGBT-dejavnosti (I4_48 Pozvati študentske klube za organizacijo kakšnih LGBT-eventov, taborov ali pa vsaj support eventov, izobraževanj, izdajanjem publikacij, literature, se povezovati z že obstoječimi ustanovami, stimulirati in vlagati v umetniško produkcijo, ki se bo ukvarjala s to tematiko in se osredotočala na koroško okolje.), več bi moralo biti pogovorov že v osnovni šoli, kjer bi se predstavili različni pojmi in različne družine (I1_36 V šolah lahko s pomočjo profesorjev organizirajo delavnice na temo LGBT in o tem informirajo vse, ki jih to zanima.), učitelji bi morali paziti na svoje heteronormativne besede, spremeniti bi bilo treba mentaliteto prebivalstva. Dva izmed sogovornikov sta mnenja, da se mora istospolno

usmerjene osebe obravnavati kot manjšino, saj samo zaradi tega lahko pride do sprememb (*I3_34 Mislim, da je prav, da se nas obravnava kot manjšino, saj bodo zaradi tega določili nove zakone in pravice na področju istospolno usmerjenih.*). Oba sta tudi mnenja, da Koroška ni primeren kraj za nekakšne organizacije, saj bi lahko določeni posamezniki homoseksualnost predstavili na napačen način in nista prepričana, koliko bi to Koroški koristilo.

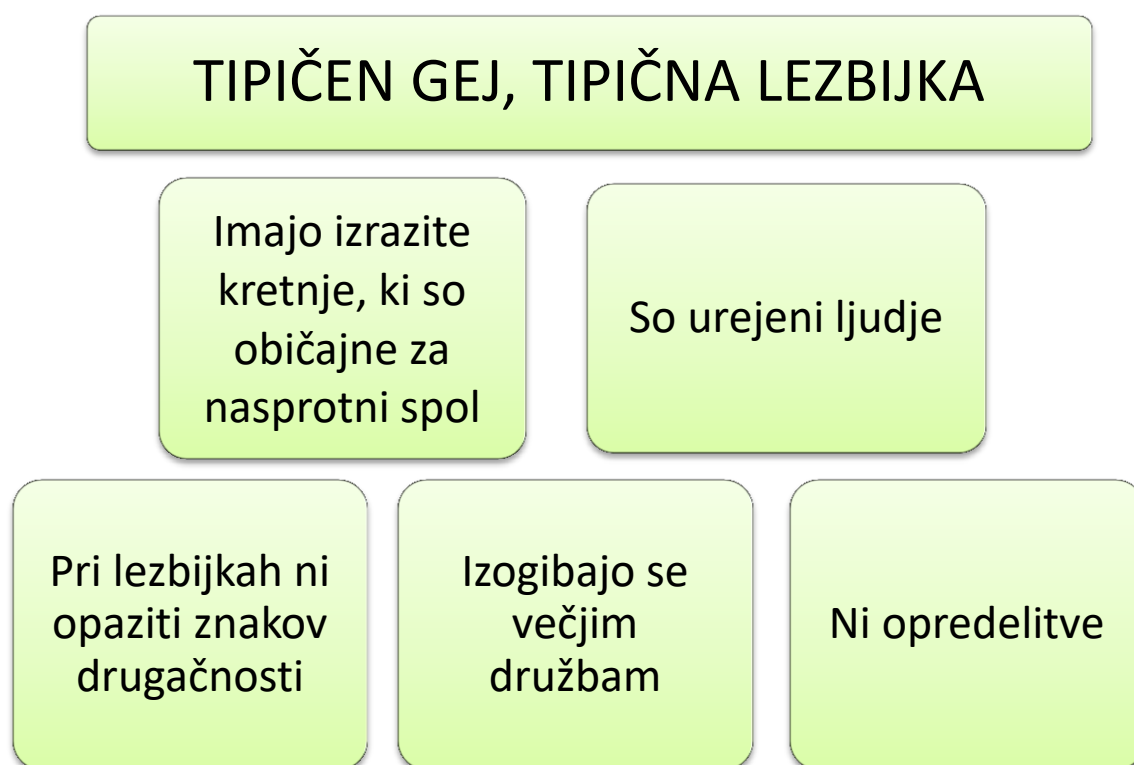
5 RAZPRAVA

Strokovne delavke in istospolno usmerjene osebe imajo podobno predstavo o tem, kaj pomeni homofobija. Predstavljajo si jo kot strah pred tujim ali neznanim, gre pa tudi za sovražen in negativen odnos do istospolno usmerjenih oseb. Ti rezultati lahko potrdijo tudi besede Kuharja (2006: 544-549), ki pove, da danes homofobijo razumemo kot nekakšen strah pred tistim, kar nam ni normalno in kar nas ogroža.

V naši družbi je danes ogromno diskriminacije in predsodkov, katerih posledica je homofobija. V moji raziskavi sta socialna delavka in profesorica na osnovni šoli povedali, da v njunih institucijah nista opazili predsodkov glede istospolno usmerjenih oseb, medtem ko je v zdravstvenem domu, srednji šoli in občini opaziti predsodke. Oseba, ki doživlja homofobijo, ima občutek manjvrednosti, zato moje sogovornice težijo k temu, da bi predsodke odpravljale predvsem s pogovorom in prikazom situacije istospolno usmerjenih oseb. Ena izmed sogovornic je omenila tudi kaznovanje, a le v primeru, da bi se nestrpnost povečevala. V šolah gre predvsem za neposredno diskriminacijo, ko se določena oseba razkrije pred razredom in ima od takrat naprej občutek, da se je sovrstniki izogibajo (Magić, Swierszcz 2012: 30-31).

Vse izmed strokovnih delavk so povedale, da poznajo istospolno usmerjeno osebo. Pri tem se lahko oprem tudi na raziskave, ki so pokazale, da je v splošni populaciji od 5 do 8 % homoseksualnih oseb (ibid: 47-49). Lezbijka, s katero sem se pogovarjala, je mnenja, da je Koroška še vedno zelo zaprta do »drugačnosti«. Vsi pa so se strinjali, da bi reakcija ljudi na istospolno usmerjeni par, ki se drži za roke, bila negativna. Ljudje bi par gledali z začudenjem in neodobravanjem, par bi bil deležen tudi sovražnih oziroma radovednih pogledov. Med strokovnimi delavkami je samo ena rekla, da ne more opredeliti tipičnega

geja ali lezbijke, vse ostale osebe so z lahkoto povedale, kakšna je ta oseba. Govorile so, da so ti ljudje urejeni, imajo izrazite kretnje, ki so običajne za nasprotni spol, izogibajo se tudi večjim družbam. Pan (2007: 8-9) pravi, da se ogromno stereotipov nanaša na spol, kar pripelje do norm, ki določajo, kako se mora človek vesti in kako mora zgledati. Seveda tisti, ki pa se tega ne držijo, izpadejo »drugačni«. Na videz poznam nekaj istospolno usmerjenih oseb, za katere ne bi rekla, da imajo kretnje, ki so tipične za nasprotni spol, in tudi zelo radi so v družbi. Tukaj gre za posploševanje določenih dejstev, ki so posledica samih predsodkov. Ule (1999: 13) pravi, da so predsodki zelo trdovratni in jih je zelo težko odpraviti. Gre za nepreverljiva dejstva o neki družbeni skupini ali celo o posamezniku, ki pripada neki določeni skupini ljudi. Predsodke ljudje uporabljajo avtomatično in lahko pripeljejo do diskriminacije (Magić, Swierszcz 2012, str.: 29-30). Medicinska sestra je med pogovorom omenila tudi vzgojo, ki vpliva na naše razmišljanje in delovanje. Pravi, da je vzgoja glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo.

Slika 5-1: Stališča strokovnih delavk o tem, kaj je tipičen gej ali tipična lezbijka

Strokovne delavke se strinjajo o enakopravnosti vseh ljudi, pomembne so enake pravice, ampak najprej je potrebno spremeniti zakonodajo, ki bo istospolno usmerjenim osebam omogočila izenačitev s pravicami ostalih ljudi. Predvsem je govora o pravicah in dolžnostih, ki izhajajo iz zakonske zveze in ustvarjanja družine. Letos se je na tem področju že nekaj spremenilo, saj je 24. 2. 2017 začel veljati nov Zakon o partnerski zvezi. Najbolj mi je v spominu ostala poved, ki jo je izrekla svetnica Občinskega sveta: »Življenje je dano le enkrat za določen čas in bi moral vsak svobodno odločati, kako bo živel in kako se bo vključeval v družbo.«

Glede sprejemanja okolice po razkritju so moji sogovorniki v večini zadovoljni, saj jih je okolica sprejela. Eden izmed gejev je rekel, da so bile reakcije ob njegovem razkritju pozitivne, nevtralne in ignorantske. Ljudje smo si različni in tudi različno odreagiramo. Verjetno so tisti, ki nimajo predsodkov do istospolno usmerjenih, odreagirali pozitivno, ostali pač negativno. Enako je tudi pri starših. Švab in Kuhar (2005: 95-98) sta ugotovila, da se geji in lezbijke lažje razkrijejo v družini kot v širši družbi, ker jih je strah homofobičnega mišljenja. Tudi v moji raziskavi se je pokazalo, da so se sogovorniki lažje razkrili doma in med prijatelji kot v širši družbi, a sta dva izmed sogovornikov povedala, da so starši po njunem razkritju zelo burno odreagirali, niso se želeli sprijazniti s tem. Starši se nekako ne morejo sprijazniti in si pred tem dejstvom zatiskajo oči. Sčasoma se je pri teh dveh sogovornikih vse uredilo, vendar je bil prvi odziv nekoliko negativen. Tudi Kuhar (2001: 194) omeni starše, ki so postavljeni pred veliko dilemo, saj so pričakovanja do njihovega otroka drugačna. Enako so tudi starši potisnjeni v klozet, saj se njihova pričakovanja v hipu spremenijo.

Nasilje je prisotno povsod. Medicinska sestra in profesorica v srednji šoli sta se srečali z verbalnim nasiljem, kar sta poskušali reševati s pogovorom. Zgovoren je tudi podatek, da samo eden izmed mojih istospolno usmerjenih sogovornikov ni bil žrtev nasilja, vsi ostali pa so bili. Dve osebi sta doživeli fizičen napad, ki sta ga prijavili tudi policiji. Nataša Velikonja (2004) v svojem članku »Policija in homofobni zločini« govori o tem, da so raziskave pokazale, da istospolno usmerjene osebe v povprečju niso zadovoljne z odzivom policije, želijo si tudi več razumevanja. Zaradi informiranosti družbe in vedno strožjih kazenskih postopkov je nasilja čedalje manj. Humer, Maljevac in Kuhar (2011: 59-60) so ugotovili, da je vedno več odobravanja in strpnosti do homoseksualcev v Sloveniji. Začeli

so govoriti o »novi homofobiji«, ki je prinesla veliko sprememb. Ugotovili so, da je danes več ignorance, da so predsodki bolj prikriti in »nove« tarče diskriminacije so kadilci in debeli. Tudi moji rezultati so pokazali, da je danes več ignorance, ki pa je po mnenju večine hujša od nasilja.

V teoriji obstajajo različne vrste strategij za spopadanje s homofobijo. Sogovorniki so mi omenili predvsem senzibilizacijo, saj so ozaveščali prijatelje in družino o homoseksualnosti, omenili so tudi resignacijo, ker so se pred situacijo, ki so jo zaznali za homofobno, umaknili in spremenili obnašanje, ter akomodacijo, ker izberejo, v kateri situaciji se bodo razkrili in v kateri ne (na primer doma so se razkrili, v javnosti pa se ne izpostavljajo).

Slika 5-2: Strategije spopadanja s homofobijo

Vse strokovne delavke se strinjajo, da heteroseksualnost ni edini način življenja in nihče v naši družbi ni pristojen za to, da govori o tem, kaj je edino pravilno. Želja po »normalnosti« je nekaj naravnega, da bi bila oseba, na primer istospolno usmerjena, kot

večina ostalih ljudi. Takšno željo je imela večina mojih sogovornikov. Raziskave kažejo, da mladostniki šele okoli 12. leta spoznajo svojo spolno usmerjenost in potrebujejo kar nekaj časa, da se razkrijejo (Magić, Swierszcz 2012: 47-49). Tudi v moji raziskavi so sogovorniki povedali, da so se kasneje, ko so s svojimi čustvi razčistili, sprejeli takšne, kot so, in zdaj so si takšni všeč. Heteroseksualnost že od nekdaj velja za »normalno« in univerzalno, ker omogoča reprodukcijo, ampak danes vemo, da je na voljo veliko različnih pristopov za oploditev in tudi posvojitev otroka. Heteroseksualnost je vezana na vse družbene norme in jo zaradi tega dojemamo kot dominantno obliko življenja (Kuhar 2006: 544-549). Velik vpliv pa ima seveda cerkev, kateri starejši brezpogojno sledijo. Vsi moji sogovorniki so imeli tudi izkušnjo, da je okolica od njih pričakovala, da so heteroseksualno usmerjeni. Enostavno je pri nas »normalno«, da imajo fantje dekleta in dekleta fante, zato verjetno nekateri sploh ne pomislijo, ko vprašajo, ali ima dekle oziroma ali ima fanta, da lahko s tem nekoga spravijo v veliko zadrego. Nihče ne bo pomislil, da smo mogoče ljudje v spol in heteroseksualnost potisnjeni, primer je lahko maturantski ples, kjer se pleše v mešanih parih (Pan 2007: 14-15).

Po večini vse strokovne delavke poznajo organizacije, ki so na voljo istospolno usmerjenim osebam, vendar nobena od teh organizacij ne deluje na Koroškem. Tudi istospolno usmerjeni sogovorniki poznajo takšne organizacije in so jim tudi dostopne, a se tudi oni strinjajo, da ničesar od tega ni ponujenega na Koroškem.

Po večini so vse strokovne delavke rekle, da so njihove institucije heteronormativne. Samo socialna delavka je mnenja, da CSD ni heteronormativen. Menim, da so večinoma kar vse institucije heteronormativne, sploh v tem primeru CSD, ki istospolnim parom ne dovoljuje posvojitve otrok. Za takšno heteronormativnost je seveda kriv zakon, ki pa se počasi spreminja. Problem heteronormativnosti je, da strokovne delavke o homoseksualnosti nimajo nobenega izobraževanja in tudi njihove institucije otrokom, mladostnikom ali komu drugemu ne nudijo posebnih predavanj na temo istospolnosti. Tudi istospolno usmerjene osebe so mnenja, da so institucije heteronormativne, edino CSD in zdravstveni dom se jim ne zdita.

Rezultati kažejo, da homofobija zagotovo vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb. Vsi se strinjajo, da pa je vpliv homofobije odvisen od posameznika. Nekoga lahko utrdi, nekoga pa paralizira. Samo eden izmed istospolno usmerjenih sogovornikov je

potrdil, da so se pri njem pojavile psihične težave, namreč trpi za socialno anksioznostjo. Tudi ostale raziskave kažejo, da lahko ustrahovanje pripelje do depresije, socialne izoliranosti, plašnosti in podobno (Bavdaž 2009: 20-21). Geji in lezbijke imajo veliko težav tudi s samopoškodovanjem, ampak nihče od mojih sogovornikov ni imel takšnih težav.

Na podlagi odgovorov se vidi, da so vsi sogovorniki Koroško zapustili zaradi študija. Vsi so tudi mnenja, da na Koroškem ni posebnih prostorov za istospolno usmerjene osebe. Ne morem pa se strinjati z enim sogovornikom, ki je mnenja, da niti ni potrebe po teh prostorih, saj vedno bolj težimo k enakopravnosti vseh ljudi. S tem bi se istospolno usmerjene samo še bolj izpostavljalo in ločevalo od drugih. Menim, da bi bilo potrebno urediti prostore, saj so istospolno usmerjene osebe zaradi diskriminacije izločene iz družbe. Ti prostori bi imeli pomembno vlogo pri socializaciji in srečevanju istospolno usmerjenih oseb, promovirala bi se umetnost in znanje. Žalostno se mi pa zdi dejstvo, da se na Koroškem tudi ne organizirajo kakšni dogodki na temo istospolne usmerjenosti. To bi bilo dobro tako za istospolno usmerjene kot za širšo družbo. Vsi (tako istospolno kot heteroseksualno usmerjeni ljudje) bi se izobraževali in si širili obzorja. Tudi Švab in Kuhar (2005: 91-95) sta ugotovila, da so prostori za istospolno usmerjene osebe skoncentrirani predvsem v večja mesta. Tudi sama sem v svoji raziskavi ugotovila, da imata danes velik pomen splet in aplikacija Grinder, kjer ljudje navezujejo stike in tudi hitreje vstopajo v partnerska razmerja.

Samo profesorica na srednji šoli je povedala, da imajo dijaki v 1. letniku predavanje o sprejemanju drugačnosti, vse ostale institucije nimajo nobenih predavanj in izobraževanj o tej temi. Strokovne delavke tudi nikjer drugje niso zasledile takih predavanj. Enakega mnenja so istospolno usmerjeni sogovorniki. Vsi so se strinjali, da je v šoli o tem zelo malo govora. Največ so se o tem pogovarjali v srednji šoli pri sociologiji in potem na fakultetah. Švab in Kuhar (2005) sta zapisala, da se je Legebitra, leta 2010, srečala z obtoževanji, da promovira homoseksualnost. Zaradi tega se je začelo razpravljati, ali sploh homoseksualnost vpeljati v šolstvo, kot temo za razpravo. Vendar je moja raziskava pokazala, da v šoli, vsaj na Koroškem, še vedno ni govora o teh temah.

Vsi sogovorniki, tako strokovni delavci kot istospolno usmerjene osebe, so mnenja, da bi se na Koroškem morali organizirati mladi prostovoljci in izvajati razne delavnice, dogodke

in različne dejavnosti. Tudi v šolah in drugih institucijah bi morale biti več govora o teh temah, povezali bi se lahko tudi z različnimi organizacijami. Zanimivo mi je bilo razmišljanje geja, da se istospolne osebe mora obravnavati kot manjšino, in sicer zato, da lahko pride do kakšnih sprememb, medtem ko je strokovna delavka rekla, da se istospolno usmerjenih oseb ne sme obravnavati kot manjšine, ampak bi morali biti enakopravni vsem ostalim. Menim, da bi se morala spremeniti tudi vzgoja, tako v šoli kot doma. Že v vrtcih in potem v osnovni šoli bi morali začeti govoriti o istospolni usmerjenosti in tega ne predstavljati kot tabu teme, ampak kot nekaj povsem normalnega. O tem bi bilo potrebno seznanjati tako otroke kot tudi učitelje, vzgojitelje in starše. Velik poudarek na vzgoji ima tudi družina, kjer se mi zdi pomembno, da otroku ne vsiljujemo določenih prepričanj, ampak se mu na pozitiven in primeren način predstavi različne spolne usmerjenosti. Skozi življenje in izkušnje se bo potem sam odločil, kakšen odnos bo gojil do določene spolne usmerjenosti.

Slika 5-3: Želje in potrebe strokovnih delavcev in istospolno usmerjenih oseb

6 SKLEPI

Z analizo pridobljenih rezultatov sem prišla do naslednjih ugotovitev:

- Strokovne delavke v šoli se proti homofobiji borijo predvsem s pogovorom (s tiso osebo, ki je delovala homofobno, se pogovorijo), s prikazom situacije istospolno usmerjenih oseb, po potrebi pa tudi s kaznijo.
- CSD, po mnenju ene strokovne delavke, naj ne bi bil heteronormativen. Skozi pogovor je razvidno, da je heteronormativno naravnano, ker jim pravna ureditev ne omogoča, da bi na primer istospolno usmerjeni pari lahko posvajali otroke. Vse ostale institucije pa so tudi po mnenju strokovnih delavk heteronormativne. Nimajo predavanj na to temo, ne pazijo na svoj jezik, učitelji nimajo izobraževanj. Trudijo se zmanjševati heteronormativnost, a se vedno najde nekdo, ki je proti homoseksualnosti.
- Po pogovoru s socialnimi delavkami sem ugotovila, da je Koroška dokaj zaprta za temo o homoseksualnosti in nobena institucija ne izvaja predavanj in izobraževanj na to temo. Nobena strokovna delavka ni zasledila izobraževanja ali predavanja na to temo in se ga tudi ni udeležila.
- Strokovne delavke in istospolno usmerjene osebe poznajo nekatere organizacije, ki so namenjene istospolno usmerjenim osebam. Strokovne delavke ne vedo, ali katera od teh organizacij deluje na Koroškem, medtem ko se istospolno usmerjene osebe strinjajo, da takšne organizacije na Koroškem ni.
- Skozi pogovore s strokovnimi delavkami sem spoznala, da jih ima večina stereotipe o istospolno usmerjenih osebah. Govorijo, da imajo istospolno usmerjene osebe kretnje, ki so običajne za nasprotni spol, se izogibajo večjim družbam in so urejeni ljudje.

- Večina istospolno usmerjenih sogovornikov je doživelo nasilje. Rezultati so pokazali, da je danes več verbalnega nasilja, toda tudi fizičnega nasilja ne moremo kar izključiti. Istospolno usmerjene osebe so povedale, da je v preteklosti bilo več nasilja, danes pa je več ignorance.
- V tveganih situacijah imajo geji in lezbijke posebne strategije, da se tem situacijam izognejo. Naredijo se nevidne, takšne situacije ignorirajo, se umaknejo ali se pogovorijo.
- Večina istospolno usmerjenih sogovornikov nima težav v duševnem zdravju, so pa prepričani, da homofobija vsekakor vpliva na psihično zdravje.
- Istospolno usmerjene osebe so mnenja, da na Koroškem ni posebnih prostorov za druženje, tudi ni posebnih dogodkov na temo homoseksualnosti. Za socialne stike uporabljajo predvsem aplikacijo Grinder.
- Istospolno usmerjene osebe so povedale, da je v osnovni in srednji šoli zelo malo pogovora o teh temah; največ ga je v srednji šoli, in sicer pri sociologiji.
- Moji istospolno usmerjeni sogovorniki so Koroško zapustili predvsem zaradi študija.

7 PREDLOGI

Predlogi izhajajo iz ugotovitev in sklepov:

- Dobro bi bilo, da se o homoseksualnosti govori že v osnovni šoli, da se otroci in mladostniki seznani s to temo in tako bi se s tem zmanjševali tudi predsodki.
- Osnovna in srednja šola bi lahko sodelovali z različnimi organizacijami in skupaj z njimi pripravili kakšna predavanja in povabili tudi gosta, ki bi lahko govoril o svoji izkušnji.
- Veliko bi lahko naredili tudi mladi, če bi se organizirali in izpeljali kakšne delavnice in okrogle mize na temo homoseksualnosti. To bi lahko organizirali študentski klubi na Koroškem.
- Na koroški televiziji, koroškem radiu, mogoče tudi v koroškem časopisu bi se lahko pripravil kakšen prispevek na to temo in tako bi se s tem širila splošna razgledanost med prebivalci. Lahko bi sodelovala tudi občina in podpirala takšne dejavnosti.
- Veliko bi naredili tudi strokovni delavci, če bi pazili na svojo retoriko in ne bi uporabljali toliko heteronormativnega jezika. S tem, ko se bodo izognili stereotipom in predsodkom, bodo tudi boljši zgled otrokom, mladostnikom in tudi starejšim osebam.
- Zdravstveni dom bi lahko temo o homoseksualnosti vključil v svetovanje za zdravje. Na primer takrat, ko imajo otroci/mladostniki sistematski pregled, bi organizirali še predavanje na to temo. Lahko bi natisnili tudi brošure, ki bi jih imeli v zdravstvenih domovih, da bi jih lahko ljudje v čakalnici prelistali.
- CSD bi lahko v socialne preventivne programe vključeval tudi temo homoseksualnost in organiziral razne delavnice, predavanja in okrogle mize.
- CSD bi lahko imel poseben program, namenjen samo istospolno usmerjenim osebam, transeksualcem in biseksualcem. Tako bi bil tem osebam na voljo tako

individualen kot tudi skupinski pogovor, kjer bi lahko izmenjavali svoje izkušnje in eden drugega spodbujali ter podpirali.

- Veliko bi se naredilo za istospolno usmerjene osebe na Koroškem, če bi se odprli posebni prostori in organizacije za istospolno usmerjene osebe, lahko bi se organizirale različne dejavnosti, ki bi bile namenjene njim in tudi ostalim, ki jih ta tema zanima. To bi lahko naredil študentski klub, prostovoljci, tudi občina bi lahko uredila kakšen prostor za srečanja.
- Veliko bi bilo potrebno storiti tudi na pravni ureditvi, da bi istospolno usmerjene osebe imele več pravic in bi bile enakopravne heteroseksualcem. V šolah bi bilo potrebno spremeniti tudi učni načrt, kjer bi bilo zapisano, da se mora ta tema v šoli obravnavati. Tudi učbeniki bi morali govoriti o homoseksualnosti. Ta predlog velja predvsem za celotno Slovenijo in ne samo za Koroško.

8 UPORABLJENA LITERATURA

Amnesty International. Dostopno na: <http://www.amnesty.si/diskriminacija-istospolno-usmerjenih-v-sloveniji.html>

Avsec, Andreja. 2002. Stereotipi o moških in ženskih osebnostnih lastnostih. Psihološka obzorja, 11, 2, 23-35. Društvo psihologov Slovenije.

Cosis Brown, Helen & Cocker, Christine. 2011. Social Work with Lesbians & Gay Men. London: SAGE Publications.

Douglas Scott, S., Pringle, A., Lumsdaine, C. 2004. Sexual Exclusion – Homophobia and health inequalities: a review. UK: Health Fist.

Društvo za nenasilno komunikacijo. Dostopno na: <http://www.drustvo-dnk.si/onasilju/drugervrstenasilja.html#5> (datum dostopa: 8. 5. 2017)

Fish, Julie. 2012. Social work with lesbian, gay, bisexual and trans people. Making a difference. Bristol: The Policy Press. (datum dostopa: 8. 5. 2017)

Komidar, Ksenija in Mandeljc Saša, 2009. Homoseksualnost skozi analizo učnih načrtov, šolskih učbenikov in šolske prakse. Sodobna pedagogika 4/2009, 164-181.

Kovač Šebart, Mojca in Kuhar, Roman. 2009. Prebijamo molk: Tematski številki Homoseksualnost in šola na rob. Sodobna pedagogika 4/2009, 6-14.

Kovačič, Tanja. 2012. Biti aseksualen v heteronormativni seksualni družbi: individualne in skupinske strategije soočanja s stigmo. Etnolog 22.

Kuhar, Roman in Švab, Alenka (2005), Neznosno udobje zasebnosti: Vsakdanje življenje gejev in lezbijk. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kuhar, Roman. Homofobija: kultura strahu pred homoseksualnostjo. Teor. praksa, maj./avg. 2006, letn. 43, št. 3/4, str. 540-556. Dostopno na: <file:///E:/DIPLOMA/Homofobija-kultura%20strahu%20pred%20homoseksualnostjo.pdf> (datum dostopa: 16. 1. 2017)

Kuhar, Roman (2009), Vitalnost na akademski margini: razvoj gejevskih in lezbičnih študij v Sloveniji. Soc. pedagogika 4/2009.

Kuhar, Roman (2001). Mi. drugi - oblikovanje in razkritje homoseksualne identitete. Ljubljana: ŠKUC Lambda.

Kuhar, Roman, KOGOVŠEK ŠALAMON, Neža, HUMER, Živa, MALJEVAC, Simon. 2011. Obrazi homofobije. Ljubljana: Mirovni inštitut.

Kuhar, Roman. 2005. Razkritje homoseksualne identitete. Družboslovne razprave, XXI, 49/50: 119-138.

Kuhar, Roman. 2003. Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti, str. 76-107 Mirovni inštitut.

Legebitra. Dostopno na: <http://www.legebitra.si/lgbtq-slovar/> (datum dostopa: 10. 5. 2017)

Magić, Jasna. 2012. »Homofobija na naši šoli?« Poročilo o izkušnjah srednješolskih učiteljev in učiteljic s homofobijo v šolskem prostoru v Sloveniji. Društvo informacijski center.

Magić, Jasna in Swierszcz Jan. 2012. Prebijmo molk!: priročnik za učitelje pri uvajanju razprave o homoseksualnosti in homofobiji v srednji šoli. Ljubljana: Društvo informacijski center.

Mencin Čeplak, Metka, 2012. Heteronormativnost in regulacija rodnosti. ANNALES, Ser. Hist. Sociol. 23, št. 2, str. 403–414. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Mesec, B. (1997), *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II. del*. Skripta. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mesec, B. 1998. Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/enake_moznosti/zagovornik/diskriminacija/ (Datum dostopa: 10. 5. 2017)

Nastran Ule, Mirjana. 1999. Predsodki in diskriminacije. Izbrane socialno-psihološke študije. Znanstveno in publicistično središče Ljubljana.

Pan, Maja. 2007. Ljubezen je ljubezen: priročnik za učenje in razumevanje človekovih pravic na osnovi spolne identitete ter spolne usmerjenosti. Ljubljana: Amnesty International Slovenije.

Rothblum, E. D., Bond, L. A. 1996. Preventing Heterosexism and Homophobia. Thousand Oaks: Sage Publications, 441-450. Dostopno na: <file:///E:/DIPLOMA/institucije%20in%20homofobija.pdf> (datum dostopa: 25. 1. 2017)

Takacs, Judit. 2009. Mlade LGBT – osebe v šoli: žrtve heteronormativnega zatiranja. *Sodobna pedagogika* 4/2009, 48-65.

Tratnik Suzana. 1995. Homofobija. *Delta. Letn. 1*, 3-4, str. 169-173.

Velikonja, Nataša. 2004. Dvajset let lezbičnega in gejevskega gibanja.

Velikonja, Nataša. 1998. Izobraževanje proti homofobiji. Dostopno na: <http://www.ljudmila.org/lesbo/lesbo/Lesbo1-8/lesbo1-7/zlozenke/zlo2.htm> (datum dostopa: 27. 1. 2017)

Velišček, Tina. Prisotnost homofobije med študentkami in študenti Univerze v Ljubljani. *Socialna pedagogika*: 2011 vol. 15, št. 1.

Wormer, Katherine, Wells, Joel, Boes, Mary. 2000. *Social Work with Lesbians, Gays, and Bisexuals*. USA: Abacon.

Zorn, Jelka. 2000. Homoseksualnost in perspektiva drugega. *Revija Socialno delo* 39, 1: 21-32. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Zornik, Andrej in Mirović, Katerina. 1996. Homoseksualnost skozi stereotipe. *Socialno delo. Letn. 35*, št. 2, str. 138-142.

9 PRILOGE

9.1 INTERVJUJI Z STROKOVNIMI DELAVKAMI

9.1.1 Intervju 1

INTERVJU Z STROKOVNO DELAVKO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: žensk

Starost: 58

Poklic/ izobrazba: dipl. m. s., spec.

Okoliščine pogovora

Kraj: Slovenj Gradec

Datum: 6. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 35 min

Prostor, kjer je bil intervju opravljen: pisarna

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?

Strah pred neznanim, nepoznanim, istospolnostjo (S1_1). Zame predstavlja neutemeljen strah (S1_2), sama o tem nimam nikakršnih predsodkov, strahov (S1_3).

Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

Poskušam razložiti, da to ni nič narobe (S1_4), da to ni stvar izbire posameznika (S1_5), da pa je problem v nas, naše razmišljanje, predsodki, predvsem pa naša vzgoja in sprejemanje drugačnosti. (S1_6)

Ali kaznujete mladostnike, ki so povzročitelji diskriminacije na področju istospolne usmerjenosti? Na kakšen način to storite?

Z mladostniki nimam veliko stikov, vem pa, da pa se kolegice, ki delajo z njimi predvsem na preventivnih pregledih, ko pride do sovražnega govora do drugače spolno usmerjenih, z njimi pogovorijo (S1_7).

Lahko podate kakšen primer?

To mi je povedala kolegica, ki dela v šolskem dispanzerju pri sistematskih pregledih, predvsem pri srednješolcih, ko sliši opazke »peder!« in potem jim osvetli tudi to plat (S1_8).

Kaj bi bil po vašem mnenju glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?

Neznanje, vzgoja v družini in v šolah in gledanje družbe na istospolno usmerjene (S1_9).

Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

Kar nekaj jih poznam: urejeni, natančni, odkriti in predvsem dobronamerni ljudje (S1_10).

NASILJE

Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

Predvsem verbalno nasilje (S1_11). Takrat, ko sem to slišala oziroma sem bila prisotna, sem se z napadalcem temeljito pogovorila (S1_12). Vprašala sem ga, kako se obnašal, če bi bil gej njegov sin.

Kaj se je takrat zgodilo takega, da ste rekli, da gre za nasilje?

Bila sem prisotna, ko je v našem naselju bil verbalno napaden fant, ki je istospolno nagnjen. Takrat sem se s starejšim moškim (sicer sosedom tega fanta) pogovorila.

ENAKOPRAVNOST

Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo? Kaj bi se po vašem mnenju moralo spremeniti na tem področju?

Vzgoja in več pogovora o tej temi v družini, potem v šolah in na fakultetah. Več delavnic ali pogovorov v lokalni skupnosti, raznih društvih pa tudi v zdravstvenih domovih v programih svetovanja za zdravje oziroma centrih za krepitev zdravja (S1_13).

Se vam zdi, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?

To je predvsem posledica naše vzgoje v družinah, šolah in potem v družbi (S1_14). Seveda smo tako vzgojeni, vsaj moja generacija. Ker pa vse življenje delam z ranljivimi ljudmi z različnimi problemi, pa na to gledam čisto drugače – spoštujem različnost (S1_15). Pa ne samo na isto- ali heterospolnost.

Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali?

Pogosto (S1_16), v službi pri svojem delu. S tem nimam težav (S1_17).

Kako bi odreagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?

Sploh ne bi odreagirala (S1_18), ne vem, zakaj bi.

Kaj bi svetovali zaposlenim, ki bodo prišli na to delovno mesto za vami?

Predvsem spoštovanje vsakega zaposlenega ne glede na njegovo spolno usmerjenost (S1_19).

IZOBRAŽEVANJE

Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?

Ne (S1_20).

Imate kakšna predavanja na temo istospolne usmerjenosti oziroma ali nudite kakšna izobraževanja? Se vam zdi to dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

Žal predavanj na to temo nimamo (S1_21), pa bi jih lahko imeli v programih svetovanja za zdravje. Prihodnost človeštva temelji na spoštovanju vsakega posameznika ne glede na njegovo versko, rasno, družbeno in tudi spolno pripadnost (S1_22).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Društvo DIH, Parada ponosa, Mavrični forum (S1_23).

Ali veste, katere institucije na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem istospolne usmerjenosti?

Žal ne (S1_24).

Kakšen je vaš odnos do tega? Bi se vam to zdelo promoviranje istospolne usmerjenosti?

Na istospolno usmerjene gledam enako kot na vse ostale ljudi. Promoviranje se mi zdi nesmiselno (S1_25), o tej temi se je potrebno več pogovarjati zlasti v družinah, šolah, fakultetah in v okoljih, kjer živimo in delamo.

Ali se vam zdi vaša institucija heteronormativna? Zakaj?

Ne vem, če izrazito, je pa (S1_26). Gre za sistemski problem (S1_27) izobraževanja zdravstvenega osebja tako v srednjih šolah in na fakultetah. Med študijem ni nobenega izobraževanja (S1_28) na temo istospolnosti, posameznik je odvisen od tankočutnosti posameznega zdravnika, medicinske sestre ali drugega zdravstvenega delavca (S1_29).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Izobraževanje, pogovarjanje v vseh sferah družbenega in delovnega okolja (S1_30).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega?

Tema istospolne usmerjenosti naj se uvede v šole, društva (predvsem mladih), skratka v lokalno okolje, kjer živimo in delamo (S1_31).

Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Organiziranje delavnic, okroglih miz ... (S1_32).

Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?

Kot sem že omenila, to temo bi lahko vključila v programe svetovanja za zdravje (S1_33), vsebine pa določa Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ).

9.1.2 Intervju 2

INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: ženski

Starost: 42

Poklic/ izobrazba: profesorica

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Slovenj Gradec

Datum: 5. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 40 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica

Izvajalka pogovora: Eva Medved

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?

Homofobija je strah pred istospolno usmerjenimi ljudmi (S2_1). Zdi se mi, da je to normalen začetni pojav oz. odziv človeka pred neznanim (S2_2), vendar sem mnenja, da se je treba s tem soočiti, se izobraziti in tem ljudem prisluhiti ter jih sprejeti.

Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

Vedno si vzamem čas, da se o vsaki različenosti pogovorim (S2_3). Poskušam prisluhiti večini, tistim torej, pri katerih se pojavi strah, odklonilen odnos ali pa tudi sovraštvo do »drugačnih« (S2_4), nato pa jim poskušam njihov problem osvetliti (S2_5), jim približati ta problem oz. jim prikazati situacijo, v katero bi lahko bili postavljeni tudi oni, torej večina, ki po navadi obsoja in je prepričana, da ima prav.

Ali kaznujete mladostnike, ki so povzročitelji diskriminacije na področju istospolne usmerjenosti? Na kakšen način to storite?

Po navadi poskušam ta problem razrešiti brez kazni, če pa opazim, da se ta nestrpnost povečuje, pa seveda sledi tudi vzgojni ukrep (S2_6).

Kaj bi po vašem mnenju bil glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?

Mislím, da je glavni razlog nepoznavanje, neozaveščenost, pri marsikom pa se pojavi tak odnos zaradi vpliva večine (S2_7). Torej, čeprav tiste osebe posameznik ne obsoja, to navzven kaže, saj drugače kot najstnik ni frajer oz. se boji, da bo zaradi različnega mišljenja izgubil prijateljstvo večine.

Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

Človek z izrazitimi kretnjami, gibi, ki so tipične za osebo drugega spola, način oblačenja in frizura, pri moškem spolu zelo velika skrb zunanega izgleda in z izrazitim čutom za sprejemanje drugačnosti, tudi zelo dobrosrčna oseba (S2_8).

NASILJE

Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

S to vrsto nasilja sem se srečala (S2_9), ampak po navadi se je ta nestrpnost pokazala takrat, ko ta oseba ni bila prisotna. Takrat sem si vedno vzela čas za pogovor (S2_10). Največja nestrpnost se je pojavila do dijaka, ki je določene osebe v razredu tudi javno osvajal, kar je privedlo do velikega ogorčenja, zgražanja. Tudi tega v razredu nisem doživela, ampak so mi povedali dijaki ali drugi sodelavci. Nisem pa slišala neprimernih opazk v razredu, kjer se je ta istospolnost pojavljala javno, med odmori na hodniku ali v okolici šole, ampak je bila ta oseba skoncentrirana samo na določeno osebo, ostale pa je pustila pri miru.

ENAKOPRAVNOST

Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo? Kaj bi se po vašem mnenju morale spremeniti na tem področju?

Mislim, da je največji problem te družbe to, da se zavedamo samo svojih pravic in veliko premalo poznamo tudi svoje dolžnosti. Da imamo enake pravice in dostojanstvo, naj bi pomenilo, da imamo enake pravice tako do izbire prijateljev, poklica, službe, do dostojnega življenja v družbi (S2_11). Mislim, da bi se moralo na tem področju spremeniti zelo veliko, vsak posameznik bi moral strmeti k temu, da bi delal za skupno dobro, da bi bili strpni eden do drugega, se znali pogovarjati, prisluhniti tudi drugim idejam ali ljudem v manjšini in ne slediti samo kot ovce v čredi, kajti le tako bomo lahko v tej nič kaj lepi prihodnosti tudi preživeli in kaj obrnili na bolje (S2_12).

Se vam zdi, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?

Ne, saj nihče v tej družbi ni pristojen za to, da govori, da je samo določena stvar, gibanje, razmišljanje, usmerjenost edino in popolnoma pravilno (S2_13).

Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali? – Kako bi reagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?

Z istospolno usmerjenimi ljudmi se srečujem kar pogosto (S2_14), tudi na delovnem mestu, in imama zelo dobre izkušnje, saj je ta oseba ena izmed najsvetlejših v kolektivu, ki je vedno pripravljena komurkoli pomagati, je zelo odprta, dobrosrčna, z zelo pozitivnimi idejami, zato je tudi, mislim da kar večina, ne obsoja (S2_15).

Kaj bi svetovali zaposlenim, ki bodo prišli na to delovno mesto za vami?

Naj bodo strpni, pravični, dosledni, odgovorni in naj dovolijo biti vsakomur, da so drugačni tako ali drugače (S2_16).

IZOBRAŽEVANJE

Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?

Ne (S2_17).

Imate kakšna predavanja na temo istospolne usmerjenosti oziroma ali nudite kakšna izobraževanja? Se vam zdi to dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

Za dijake 1. letnikov svetovalna delavka vsako leto organizira predavanje o sprejemanju drugačnosti, o ozaveščanju, da le s sprejemanjem drugačnosti lahko v družbi živimo lepše in boljše (S2_18). Mislim pa, da samo ta predavanja niso dovolj in da bi moral vsak človek na tem veliko delati in se izpopolnjevati ter tako osebnostno rasti (S2_19).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Organizacije LGBT (S2_20).

Ali veste, katere institucije na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem istospolne usmerjenosti? Kakšen je vaš odnos do tega? Bi se vam to zdelo promoviranje istospolne usmerjenosti?

Ne vem, mogoče Center za socialno delo, zdravstvene službe (S2_21) (predvsem v smislu nudenja pomoči posameznikom, ki se zaradi svoje istospolne usmerjenosti in zaradi nesprejemanja okolice znajdejo v duševni stiski).

Ali se vam zdi vaša institucija heteronormativna? Zakaj?

Trudimo se, vendar ne morem govoriti o popolni heteronormativnosti (S2_22), saj se vedno pojavijo tudi posamezniki, ki ne sprejemajo katere koli drugačnosti in so prepričani v svoj prav.

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Ljudi nenehno izobraževati, ozaveščati (S2_23).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Mislim, da bi bilo nujno potrebno vključiti mlade prostovoljce (S2_24) in seveda organizirati za širšo javnost različna predavanja in delavnice na temo različne drugačnosti - obsojanje drugega pravica ali ne (S2_25).

Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?

Mislim, da se naša institucija vedno pogosteje srečuje z drugačnostjo različnih vrst in da se poskušamo povezovati z drugimi organizacijami (S2_26), ki so na posameznih področjih močnejše kot mi, prepričana pa sem, da bi bilo še bolje, da ta predavanja, to osveščanje ne bi bilo samo v 1. letniku, ampak bi se moralo to med šolanjem ponoviti, verjetno pa bi bilo dobro, da bi se to obnavljalo tudi na delovnih mestih (seminarji v službi in individualna izobraževanja) (S2_27).

9.1.3 Intervju 3

INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: Ženski

Starost: 62

Poklic/ izobrazba: svetnica Občinskega sveta

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Slovenj Gradec

Datum: 2. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 45 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: dnevna soba

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?

Homofobija je strah, sovražnost, diskriminacija do istospolnih (S3_1).

Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

Če opazim predsodke, se vključim, če je potrebno s kritiko do takega odnosa ali pa usmerjam v razmišljanje po pravici do enakosti vseh, svobodnega izražanja in življenja (S3_2).

Kaj bi po vašem mnenju bil glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?

Glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenimi je nepoznavanje, nerazumevanje (S3_3).

Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

Ne morem opredeliti tipičnega geja ali lezbijke (S3_4).

NASILJE

Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

Z nasiljem nad istospolno usmerjenimi v svoji bližini se nisem srečala (S3_5). Če se bom kdaj, se bom odločno postavila v bran.

Na kakšen način bi se postavili v bran?

Če bi se srečala z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo, bi se odločno postavila v bran z verbalno komunikacijo (S3_6).

ENAKOPRAVNOST

Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo? Kaj bi se po vašem mnenju moralo spremeniti na tem področju?

Vsak ima pravico do dostojanstva (S3_7). Obsojam in sem zelo kritična do ljudi, ki ne dojemajo različnosti vse narave in človeštva (S3_8). Življenje je dano enkrat za določen čas in vsak naj svobodno odloča, kako bo živel in se vključeval v družbo (S3_9).

Se vam zdi, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?

Sem heteroseksualna, zavedam pa se, da to ni edina biološka usmerjenost spola (S3_10).

Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali? – Kako bi reagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?

Že nekajkrat sem se srečala z istospolno usmerjenimi osebami in nisem nič drugače reagirala, mogoče sem bila zavestno bolj prijazna, da bi dokazala, da me istospolnost ne moti (S3_11). Ko sem bila še delovno aktivna, sem imela poslovne odnose tudi z istospolno usmerjenimi. Delo z njimi ni bilo zaradi tega nič drugačno (S3_12).

Ko ste bili delovno aktivni, ste opazili, da so se vaši sodelavci kako drugače vedli do istospolno usmerjenih? Kako ste to opazili?

V svojem delovnem okolju sem večkrat naletela na nestrpne diskusije o istospolnosti in na odklonilno ravnanje (S3_13). Na primer nekateri sodelavci so odklonili sodelovanje z osebami, ki so bile istospolno usmerjene: "Daj ti, jaz se s tem pedrom ne bom ukvarjal." (S3_14). Jaz pa sem rekla: "Ja se boš, ker je tvoja stranka in človek, kot vsi drugi." Sčasoma sem opazila, da je delo steklo in ni bilo več neprimernih pripomb (S3_15).

IZOBRAŽEVANJE

Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?

Izobraževanja na temo homoseksualnosti se nisem udeležila, ker ga tudi nisem zasledila (S3_16). Po tovrstnem izobraževanju tudi nimam potrebe, ker istospolnosti tudi ne dojemam kot drugačnost, na katero bi me morali pripraviti z izobraževanjem.

Se vam zdi izobraževanje dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

Veliko se lahko naredi na izobraževanju, osveščanju, in mislim, da se tudi je. Ko se srečaš z osebo, ki je istospolno usmerjena, si z njo primoran poslovno ali drugače sodelovati, sčasoma opraviš tudi s predsodki. Če so istospolni suvereni v komunikaciji, niso v zadregi, se ne pretvarjajo, jih okolica tudi sprejme (S3_17).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Vem, da delujejo drugod nevladne organizacije (ŠKUC, ROZA KLUB), vendar ne vem, da bi tudi na Koroškem (S3_18).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Da se istospolni ne bi več obravnavali kot skupina ali manjšina, temveč bi jih dojemali le kot drugače spolno usmerjene (S3_19).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Predlogov o kakšnih spremembah za Koroško nimam, ker menim, da to ni problem in da je neko organiziranje stigmatizacija (S3_20). Istospolni morajo biti vključeni v procese življenja enako kot hetero (S3_21). Odmike ali verbalne ali druge napade pa je potrebno obsoditi zelo odločno in biti kritičen do tistih, ki istospolnost obsojajo (S3_22). Vzgoja v družini, šolah mora potekati v tej smeri, da je življenje na Zemlji različno, da je istospolnost normalna (S3_23).

9.1.4 Intervju 4

INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: ženski

Starost: 50 let

Poklic/ izobrazba: univ. dipl. soc. delavka

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Radlje ob Dravi

Datum: 26. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 35 min

Prostor, kjer se je intervju izvajal: pisarna

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?

Homofobija pomeni nek ~~negativen~~, nestrpen odnos do istospolno usmerjenih oseb (S4_1). Menim, da je homofobija v naši družbi še vedno precej prisotna (S4_2). Moje mnenje je, da imajo ljudje pravico do izbire in svojega načina življenja. Je intimna in individualna odločitev posameznika (S4_3).

Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

V naši instituciji tega nisem opazila (S4_4).

Ali kaznujete mladostnike, ki so povzročitelji diskriminacije na področju istospolne usmerjenosti? Na kakšen način to storite?

S tem se neposredno nisem srečala (S4_5).

Kaj bi po vašem mnenju bil glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?

Stigmatizacija, občutek manjvrednosti, občutek, da je z menoj nekaj narobe (S4_6).

Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

Kolikor sem se imela priložnost srečati z geji, torej moškimi, lahko rečem, da so tipični znaki, ki ga razlikuje od drugih, da ima podobne kretnje ženskam, (prefinjenost), sicer pa lepo urejeni, skoraj pretirano prijazni v pogovoru, meni osebno prijetni sogovorniki (S4_7); za ženske - lezbijke pa moram priznati, da nekih posebnih znakov drugačnosti nisem opazila (S4_8).

NASILJE

Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

Se nisem srečala (S4_9).

ENAKOPRAVNOST

Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo? Kaj bi se po vašem mnenju moralo spremeniti na tem področju?

Pomeni svobodo izražanja, svobodo izbire, enakopravnost, demokracijo (S4_10). Pravice so določene z našo ustavo in drugimi zakoni (S4_11). Istospolno usmerjeni še vedno niso povsem izenačeni s pravicami ostalih ljudi, predvsem v smislu pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz zakonske zveze in snovanja družine (S4_12). Na tem področju lahko pripomoremo z ustrežno pravno ureditvijo, pa tudi z ozaveščanjem ljudi, ki bi to populacijo ljudi sprejela kot enakovredne (S4_13).

Se vam zdi, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?

Ne. Vsak ima pravico do izbire, kot sem že omenila pa je to intimna in osebna odločitev posameznika, ki je mi nimamo pravice kratiti in zatirati (S4_14). Istospolna usmerjenost je v preteklosti obstajala, obstaja in bo tudi v prihodnosti (S4_15). Čustvom - čutenjem (takim in drugačnim) se ne more upreti nihče, enostavno so del nas (S4_16).

Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali?

Sem se že srečala, tako službeno kot v privatnem življenju (S4_17). Nikakor nisem reagirala drugače v pogovoru kot z vsakim drugim (S4_18).

Kako bi reagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?

Spoštovala bi jo enako, kot ostale sodelavce (S4_19).

Kaj bi svetovali zaposlenim, ki bodo prišli na to delovno mesto za vami?

Menim, da jim posebnih napotkov ali nasvetov glede obravnavanja istospolnih oseb ne bi potrebovala dajati. Socialne delavce nas že v osnovi zavezuje etični kodeks in enako obravnavanje, svetovanje in pomoč otrokom, odraslim posameznikom in družinam v stiski, ne glede na status, narodno in versko pripadnost, socialni položaj, izobrazbo ... (S4_20) Osebno mnenje tu ne bi smelo prevladati, ohraniti moramo profesionalnost, če pa bi sodelavec/sodelavka imela pri tem osebno stisko sodelovati ali nuditi pomoč in ostale soc. varstvene storitve istospolnim osebam, ima to tudi pravico izraziti in odkloniti pomoč ter predati storitev drugim (S4_21).

IZOBRAŽEVANJE

Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?

Ne (S4_22).

Imate kakšna predavanja na temo istospolne usmerjenosti oziroma ali nudite kakšna izobraževanja?

Ne (S4_23).

Se vam zdi to dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

To je na našo osebnostno raznolikost/različnost skoraj nemogoče pričakovati (S4_24). Kljub zakonom in ozaveščenosti bodo vedno obstajali posamezniki ali skupine drugače mislečih (na raznih področjih) (S4_25). Stvar spoštovanja pa je prav tako osebna lastnost, ki je med drugimi tudi posledica družinske vzgoje ter vzgoje in izobraževanja skozi izobraževalni proces, kjer si pridobivamo določene vrednote in izoblikujemo osebnost (S4_26).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Slišala sem za nevladno organizacijo Legebitra (mislim), ki se bori za pravice istospolno usmerjenih (S4_27).

Ali veste, katere institucije na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem istospolne usmerjenosti? Kakšen je vaš odnos do tega? Bi se vam to zdelo promoviranje istospolne usmerjenosti?

Na Koroškem ne poznam take organizacije (S4_28). Istospolno usmerjeni bi tako organizacijo verjetno potrebovali, kar naj ne bi pomenilo neke promocije istospolno usmerjenih, ampak predvsem ozaveščanje širše javnosti o tem, da smo ljudje različni in imamo pravico biti drugačni, ne da bi nam bile s tem kratene pravice do enakopravnosti (S4_29).

Ali se vam zdi vaša institucija heteronormativna? Zakaj?

Mislim, da ne (S4_30). Čeprav nam pravna ureditev ne omogoča, da bi npr. istospolno usmerjeni pari posvajali otroke ali sklepali zakonsko zvezo. Slednje je prav pred kratkim dočakalo spremembe, in sicer je zakonska zveza istospolnih parov v bodoče dovoljena. Tako, da se nekaj spreminja. To je proces (S4_31). Naša institucija med drugim zasleduje predvsem koristi otroka.

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Kot sem že omenjala, ustrezna pravna ureditev in ozaveščanje širše družbe (S4_32).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega?

Odkrito povedano, o tem nisem razmišljala, vsekakor pa bi se lahko organizirale kakšne okrogle mize, delavnice na to temo, predavanja, izobraževanja (S4_33).

Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Dijaki in študenti bi lahko veliko prispevali k ozaveščenosti, kajti ravno oni v tem obdobju pravzaprav odkrijejo svojo spolno identiteto (S4_34). Lahko bi delili izkušnje (S4_35).

Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?

Naša institucija poleg osnovne dejavnosti dodatno izvaja socialne preventivne programe. Namenjeni so določenim rizičnim skupinam in potencialnim uporabnikom socialnovarstvenih storitev (S4_36). Izhajamo iz specifičnih potreb okolja. Vsekakor bi lahko v te programe vključili tudi delavnice ali predavanja na to temo ter delovanje razširili tudi na regijo (S4_37).

9.1.5 Intervju 5

INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: Ženski

Starost: 42 let

Poklic/ izobrazba: VII., profesorica razrednega pouka

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Črna na Koroškem

Datum: 7. 3. 2017

Čas trajanja pogovora: 30 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: dnevna soba

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?

Homofobija je sovražnost do istospolnosti (S5_1). Sama take sovražnosti ne gojim, je pa tudi pretirano ne podpiram (S5_2).

Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

Predsodkov v naši instituciji ne opažam (S5_3).

Ali kaznujete mladostnike, ki so povzročitelji diskriminacije na področju istospolne usmerjenosti? Na kakšen način to storite?

Z mladostniki bi poskusila razčistiti, kaj je povzročilo to sovražnost (S5_4), in bi jim poskusila ta problem predstaviti z različnih zornih kotov (S5_5).

Kaj bi po vašem mnenju bil glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?

Glavni razlog bi lahko bili predsodki o tej temi v družbi (S5_6) in pomanjkljivo poznavanje vzrokov za istospolno usmerjenost (S5_7).

Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

Ne poznam jih veliko, vendar se mi zdi, da se izogibajo velikim družbam (S5_8) (skupinam).

NASILJE

Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

Takega nasilja še nisem doživela, v našem okolju oziroma naši instituciji tega ni bilo zaznati (S5_9).

ENAKOPRAVNOST

Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo?

Vsi bi morali imeti enake pravice ne glede na spol, raso, versko in spolno usmerjenost (S5_10), nobeni interesni skupini ne bi smeli kratiti njeno dostojanstvo.

Kaj bi se po vašem mnenju moralo spremeniti na tem področju?

Mislím, da se stvari spreminjajo na bolje, istospolnim so priznane vsaj nekatere pravice (S5_11).

Se vam zdi,, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?

Večina ljudi je heteroseksualno usmerjenih, nekateri pa čutijo drugače in bi se v takih vezah počutili nesrečne, zato se jim mora omogočiti istospolna vez, ki jo mora družba sprejeti in ji dati tudi vsaj nekatere pravice (S5_12).

Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali?

Z istospolno usmerjeno osebo sem se že srečala (S5_13) in se mi zdi, da so dobri sogovorniki in poslušalci (S5_14). Mene istospolna usmerjenost ne moti, če mi njihovih pogledov ali problemov ne vsiljujejo (S5_15).

Kako bi reagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?

Oseba, ki bi bila pošten in enakovreden sodelavec, me ne bi motila (S5_16).

Kaj bi svetovali zaposlenim, ki bodo prišli na to delovno mesto za vami?

Naj nimajo predsodkov (S5_17).

IZOBRAŽEVANJE

Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?

Ne (S5_18).

Imate kakšna predavanja na temo istospolne usmerjenosti oziroma ali nudite kakšna izobraževanja?

Takšnih izobraževanj nisem bila deležna (S5_19).

Se vam zdi to dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

Zgolj izobraževanja niso dovolj (S5_20), potrebno bo spremeniti miselnost in dejanja celotne družbe (S5_21).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Takih organizacij ne poznam (S5_22), ker živimo na periferiji in so istospolni pari javnosti skriti (S5_23).

Ali veste, katere institucije na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem istospolne usmerjenosti?

Teh institucij ne poznam.

Kakšen je vaš odnos do tega? Bi se vam to zdelo promoviranje istospolne usmerjenosti?

Tega ne bi jemala kot promocijo, ampak kot pomoč pri vključevanju takih oseb v širšo družbo (S5_24).

Ali se vam zdi vaša institucija heteronormativna? Zakaj?

Lahko bi se reklo tako, ker se o drugačni spolni usmerjenosti ne govori oziroma nam ni poznana s konkretnimi primeri (S5_25).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Oni so manjšina, edino z enakovrednimi pravicami bodo pridobili na svoji družbeni vlogi (S5_26).

Imate kakšne predloge, kaj bi se na Koroškem lahko spremenilo ali organiziralo novega?

Vsekakor izobraževanja oziroma predavanja (S5_27), za katera mislim, da jih ni prav veliko (S5_28).

Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)?

Seveda, kajti oni so na pragu svoje seksualne zrelosti (S5_29).

Na kakšen način?

Najprej z izobraževanji, delavnicami (S5_30) ...

Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?

Istospolne usmerjenosti ne bi smela sovražno preganjati (S5_31), kazati negativne predsodke (S5_32), biti odprta za ljudi v takih vezah (S5_33).

9.2 INTERVJUJI Z ISTOSPOLNO USMERJENIMI OSEBAMI

9.2.1 Intervju A

INTERVJU Z ISTOSPOLNO USMERJENO OSEBO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: moški

Starost: 24

Poklic/ izobrazba: aranžer/Visual merch.

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Ravne na Koroškem

Datum: 14. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 35 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: Skype

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni beseda homofobija?

Homofobija pomeni sovraštvo in/ali strah pred LGBT+, njihovim načinom življenja in vsem, kar je domnevno s tem povezano (I1_1).

Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?

Ne več (I1_2).

Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?

Odvisno, kje, vendar mislim, da bi par dobil nekaj pogledov ... sovražnih ali pa samo radovednih (I1_3).

Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

Da, zame vedo vsi (I1_4). Večina je odreagirala pozitivno, nevtrarno ali pa nehote ignorantsko (I1_5). Družina me je sprejela, sovrstnike si pa izbiram sam, takšne, ki me sprejmejo (I1_6).

NASILJE

Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?

Da, sem, oboje (I1_7) in ja, fizično nasilje sem prijavil policiji (I1_8).

Kaj se je zgodilo po prijavi na policijo? Je policija ravnala po vaših pričakovanjih?

Policija je odreagirala profesionalno, vendar napad narobe zabeležila (I1_9). S pomočjo centra Legebitra smo naknadno prijavili pravilno, kot nasilje iz sovraštva. Ne vem, kaj sem takrat pričakoval.

Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

Obojega je čedalje manj (I1_10), vendar ne morem trditi 100 %, saj ne vem, kaj gre drugim ljudem po glavi. Manj je, ker so kazenski postopki vedno bolj strogi in mentaliteta se je s časom spremenila (I1_11). Oboje je slabo, saj ignoranca pelje do nasilja.

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?

Naredim se, kar se da neopaznega, grem drugo pot ali pa poskušam ostati miren, razumen in pripravljen (I1_12).

Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutji? Kako se s tem spopadate?

Ne, to se mi ne dogaja več, svoje občutke in misli sem popolnoma sprejel (I1_13).

Kolikor razumem, ste v preteklosti imeli strah pred samim sabo, kako ste se takrat s tem soočali?

Takrat sem sam sebi dosti lagal in tudi drugim, bil sem zaprt vase in zaradi tega nisem počel stvari, ki bi me dejansko zanimale (I1_14).

SPOLNA IDENTITETA

Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?

Da, saj se hočeš zlit z množico in živeti normalno, saj je življenje že samo po sebi težko (I1_15).

Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate dekle/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

Da, takšna vprašanja sem dobival in se pri tem počutil nelagodno in hkrati so me nekoliko zabavala (I1_16).

ZDRAVJE

Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?

Da, homofobija s sabo pripelje kup psihičnih težav s samopodobo, z depresijo in tako naprej (I1_17). Sem sam oziroma imam težave s socialno anksioznostjo, zaradi tega (I1_18).

Kako se pri tebi kaže socialna anksioznost?

Zdaj je z anksioznostjo že bolje, ampak še vedno se umikam interakcijam preko telefona, v večjih skupinah postanem sramežljiv, tih in hitro izgubim energijo za socializacijo. Naknadno ob druženju pa se še dalje obremenjujem z malenkostmi giba in govora ter ali je bilo to opazno, kaj če je bilo in tako naprej (I1_19).

Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogosteje naredijo samomor in pogosteje zlorabljajo škodljive substance?

Ne vem, kako je pri nas (I1_20), a v tujini zagotovo drži. Zdi se mi grozno in nepotrebno, če bi ljudje bili vsaj malo bolj sočutni.

Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

Kot že prej omenjeno, vpliva negativno na samopodobo (I1_21), ne spomnim se konkretnega primera zase ... verjetno sem potlačil nekam zadaj, saj je situacija zdaj drugačna.

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?

Da, celotno otroštvo in najstništvo (I1_22). Mislim, da je vplivalo na zdravstveno stanje, vendar ne znam opisati, kako (I1_23).

Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?

Ker je Koroška še vedno zelo zaprta do »tujih« idej in ker tam nimam več kaj početi (I1_24).

Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

Ni konkretnega prostora za to (I1_25).

ŠOLA

Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti? Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?

Da, ampak zelo malo (I1_26). Predlagam, da se pogovori o družinah in odnosih začnejo obravnavati že prej v šoli (I1_27).

Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

Bi se lahko, vendar se mi to takrat ni zdelo potrebno oz. me je bilo strah (I1_28).

Česa vas je bilo strah?

Strah me je bilo, da bi vključevali starše, da bi deloval šibek pred vrstniki in/ali da me profesor ne bi jemal resno (I1_29).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam? Ali so vam dostopne? Kaj pogrešate? Kaj od tega je ponujenega na Koroškem? Kakšne možnosti imate, da zadovoljite svoje želje?

Poznam organizacije in so mi dostopne (I1_30). Pogrešam fizične prostore ravno v manjših krajih, saj jih na Koroškem recimo sploh ni (I1_31).

Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

Center in zdravstveni dom se mi nikakor ne zdita heteronormativna, (I1_32) medtem ko šola se mi zdi heteronormativna (I1_33).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Iskreno ne vem, veliko je bilo že storjenega in se premika naprej ... tako da, verjetno po isti poti dalje (I1_34).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Na Koroškem bi se morali organizirati predvsem mladi (I1_35). V šolah lahko s pomočjo profesorjev organizirajo delavnice na temo LGBT in o tem informirajo vse, ki jih to zanima (I1_36). Samoiniciativno se lahko obrnejo na obstoječe organizacije in jih prosijo za pomoč pri organiziranju takšnih skupin (I1_37).

9.2.2 Intervju B

INTERVJU Z ISTOSPOLNO USMERJENO OSEBO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: moški

Starost: 24

Poklic/ izobrazba: diplomirani glasbenik, pianist

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Slovenj Gradec

Datum: 25. 2. 2017

Čas trajanja pogovora: 30 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: Skype

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni beseda homofobija?

Strah pred homoseksualci (I2_1).

Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?

Ne (I2_2).

Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?

Odvisno od okolja (I2_3). Menim pa, da je ljudem še vseeno nekoliko neudobno (I2_4).

Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

Da, družina in prijatelji vedo (I2_5). V mojem primeru se odnosi niso niti najmanj spremenili (I2_6).

NASILJE

Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?

Da – fizični napad na mestnem avtobusu (I2_7). Nasilje je bilo prijavljeno na policijo (I2_8).

Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

Nasilja nad istospolnimi je vse manj, ker so ljudje vse bolj informirani in podučeni (I2_9). Med ignoranco in fizičnim nasiljem se mi seveda zdi huje slednje (I2_10).

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?

Po navadi poskušam sogovorca pomiriti, mu dopovedati, da spolna usmerjenost individuuma ni odvisna od drugih ljudi in da ne vpliva na način življenja drugih; ali pa se umaknem (I2_11).

Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutji? Kako se s tem spopadate?

Ne (I2_12).

SPOLNA IDENTITETA

Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?

Kot najstnik (I2_13). Mislim, da se že zaradi adolescence kot take nisem udobno počutil v svoji koži, dojemanje lastne spolne usmerjenosti pa je še prilivalo olje na ogenj (I2_14).

Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate dekle/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

Kdaj mi je bilo neprijetno, kdaj sem zabrusil nazaj, da se takšnih stvari ne sprašuje, saj mi je bilo nerodno priznati, da si v resnici želim fanta in ne dekleta (I2_15).

ZDRAVJE

Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?

Da, predvsem na osebe, ki so po naravi labilne (I2_16). Predvsem boli verbalno nasilje in ignoranca (I2_17).

Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogosteje naredijo samomor in pogosteje zlorabljajo škodljive substance?

To dejstvo me neizmerno žalosti in želim si, da prihodnje generacije ne bodo družbeno ožigosane zgolj zaradi spolne usmerjenosti (I2_18).

Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

Homofobija vpliva na samopodobo predvsem v obdobju pubertete, ko človek odrasča, si oblikuje osebnost (I2_19). Sam sem bil deležen tako verbalnega kot tudi fizičnega nasilja homofobne narave, pa me je to z leti okrepilo (I2_20). Od vsakega posameznika je odvisno, kako nasilje dojema in na kakšen način se spopada z njim, tako tudi sorazmerno vpliva na samopodobo (I2_21).

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?

Socialno izključenost sem doživel večkrat. Na začetku sem se obremenjeval, sčasoma pa sem pustil breme za sabo (I2_22).

Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?

Študij (I2_23).

Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

Ne vem (I2_24).

ŠOLA

Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti? Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?

Mislím, da bi bilo potrebno primerno ozaveščati predvsem mlajšo generacijo (tj. osnovnošolce), da se "naučijo", da je istospolnost nekaj popolnoma normalnega in predvsem naravnega (I2_25).

Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

Da (I2_26).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam? Ali so vam dostopne? Kaj pogrešate? Kaj od tega je ponujenega na Koroškem? Kakšne možnosti imate, da zadovoljite svoje želje?

V Sloveniji, predvsem v Ljubljani, so storitve in organizacije na voljo v veliki meri (I2_27). Različni pogovori, dogodki, tematske zabave in še več je dostopno vsem, ne glede na spol, starost in socialno ali ekonomsko stanje posameznika (I2_28).

Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

Manj ali več, da (I2_29).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Izobraževanje, branje knjig in širjenje splošne razgledanosti (I2_30).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Na Koroškem bi se za začetek lahko organiziral kakšen dogodek na temo različnosti v smislu spolne usmerjenosti (I2_31).

9.2.3 Intervju C

INTERVJU Z ISTOSPOLNO USMERJENO OSEBO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: moški

Starost: 26

Poklic/ izobrazba: študent

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Ravne na Koroškem

Datum: 2. 3. 2017

Čas trajanja pogovora: 30 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: preko telefona

Izvajalka pogovora: Eva Medved

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni beseda homofobija?

Neodobravanje homoseksualnega vedenja (I3_1).

Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?

Ne (I3_2).

Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?

Niso navajeni (I3_3).

Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

Da, zame vedo (I3_4). Družbeno stanje je takšno, da homoseksualnosti ne odobrava oziroma se jim ne zdi normalno in zaradi tega se jim sedaj malo smilim (I3_5).

NASILJE

Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?

Ne (I3_6).

Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

Ne (I3_7). Več kot kdaj? Več nasilja je seveda zmeraj huje (I3_8).

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?

Previden sem, nobenih posebnih strategij (I3_9).

Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutji? Kako se s tem spopadate?

Ne (I3_10).

SPOLNA IDENTITETA

Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?

Ne, temu ni tako (I3_11).

Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate dekle/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

So me že spraševali in sem se počutil ok (I3_12). Verjetno podobno kot moji samski strejt kolegi.

ZDRAVJE

Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?

Homofobija sigurno vpliva na psihično zdravje, ampak jaz s tem nimam izkušenj (I3_13).

Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogosteje naredijo samomor in pogosteje zlorabljajo škodljive substance?

To je popolnoma odvisno od posameznika, kako si nasilje žene k srcu in koliko to vpliva nanj (I3_14). Nimam osebnih izkušenj, ampak bi lahko rekel, da vsako nasilje vpliva na posameznika in njegovo psihično zdravje (I3_15).

Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

Pri tem vprašanju je podobno kot pri prejšnjem, odvisno je od posameznika (I3_16).

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?

S socialno izključenostjo se nisem srečal (I3_17).

Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?

Odšel sem predvsem zaradi študija (I3_18).

Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

Posebej za kakšen prostor ne vem, vem pa za aplikacijo Grinder, ki je namenjena izključno istospolno usmerjenim osebam (I3_19). Na tej aplikaciji ima vsak uporabnik svoj profil in lahko najdeš geja ali lezbijko v svoji okolici. Glede prostorov za druženje pa sem mnenja, da ni potrebe po posebnih prostorih za istospolno usmerjene osebe, saj se vedno bolj dela na tem, da smo enakopravni vsem (I3_20). Na primer na Zahodu zapirajo gej klube, ker želijo biti enakopravni in se dobivajo povsod.

ŠOLA

Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti? Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?

Tega se ne spomnim, mogoče smo se pogovarjali pri biologiji (I3_21). Glede predlogov pa sem neopredeljen, ne predstavljam si, v kakšni obliki bi se to izvajalo (I3_22). Danes je na voljo veliko različnih medijev (TV, časopis, splet), da lahko ljudje dobijo informacije (I3_23).

Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

Lahko bi se obrnil na profesorja, ampak nisem imel nobenih težav, da bi imel po tem potrebo (I3_24). Poznam pa ljudi, ki so imeli težave in so se obrnili na profesorja. Mislim pa, da je veliko več heteroseksualnih ljudi (majhni, debeli, mozoljasti in podobno), ki imajo težave s takšnim in z drugačnim nasiljem (I3_25).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?

Jaz trenutno poznam samo Legebitro (I3_26).

Ali so vam dostopne?

Da (I3_27).

Kaj pogrešate? Kaj od tega je ponujenega na Koroškem? Kakšne možnosti imate, da zadovoljite svoje želje?

Trenutno ne pogrešam ničesar (I3_28). Na Koroškem ne vem, ali bi bilo kaj organizirano, ima pa Legebitra telefonsko številko in e-mail, kamor se lahko ljudje obrnejo (I3_29). Se mi pa zdi, da so geji pretirano dobro organizirani (I3_30).

Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

Delno so heteronormativne (I3_31). Ni mi všeč, da nas zdravniki obravnavajo enako kot vse ostale, zato sem si izbral zdravnika, ki je gej (I3_32).

Zakaj je temu tako?

Zaradi tega, ker gej lahko poda več znanja in nasvetov glede varne spolnosti in zaščite (I3_33).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Mislim, da je prav, da se nas obravnava kot manjšino, saj bodo zaradi tega določili nove zakone in pravice na področju istospolno usmerjenih (I3_34).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Nimam posebnih predlogov (I3_35). Danes že vsi uporabljajo »smart phone« in lahko preko prej omenjene aplikacije vzpostavijo stik z istospolno usmerjeno osebo (I3_36). Mislim pa, da Koroška ni primeren kraj za nekatere organizacije, saj bi se našli posamezniki, ki bi homoseksualnost predstavili na napačen način (I3_37). Na primer, da bi se oblekli v roza obleke in visoke pete kot na Paradi ponosa.

9.2.4 Intervju D

INTERVJU Z ISTOSPOLNO USMERJENO OSEBO

Podatki o intervjuvancu/-ki

Spol: moški

Starost: 25

Poklic/ izobrazba: splošna matura (trenutno študent)

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Mežica

Datum: 4. 3. 2017

Čas trajanja pogovora: 40 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: Skype

Izvajalka pogovora: Eva Medved

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni beseda homofobija?

Vsakršno fizično in verbalno nasilje nad LGBT-osebami ter odrekanje enakopravnosti (I4_1).

Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?

Ne (I4_2).

Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?

Vsekakor mnogo začudenih pogledov, ki pa ni nujno, da bi bili v smislu neodobravanja. Vsekakor večji šok za starejše in manj izobražen sloj (I4_3).

Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

Da (I4_4). Moj coming out je bil izveden v več »fazah«, saj sem najprej razkril najožjim prijateljem, sošolcem, bratu itn. Reakcije vseh so bile več kot pozitivne (I4_5). Čisto na koncu sem se v zelo napetih in nenačrtovanih okoliščinah razkril še staršema. Reakcija matere je bila zelo burna in negativna (I4_6). Vnela se je drama, ki je trajala skoraj pol leta in najin odnos poteptala do skorajšnje totalne odtujitve. Sedaj po skoraj 4 letih od razkritja je vsakršna negativnost, strah, nerazumevanje in nesprejemanje popolnoma izginila. Življenje v krogu ljudi, ki vedo zame, poteka »normalno« (I4_7).

NASILJE

Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?

Enkrat sem doživel precej agresiven verbalni napad, ki pa ga nisem prijavil (I4_8). V splošnem pa nikoli nisem imel posebnih težav.

Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

Vsekakor je več ignorance (I4_9). Predvsem so v porastu »kavč« filozofi in revolucionarji, ki v horizontalnem položaju s telefonom (največkrat anonimno) v roki podpirajo ali negirajo družbena vprašanja in dileme (I4_10). Udobno je pomagati iz kavča, v realnosti pa

je bolj udobno ignorirati - itak se me ne tiče direktno (I4_11). Saj vemo, ignorance is a bliss. Vsekakor pa menim, da je fizično nasilje veliko bolj problematično, pa čeprav s tem se vsaj zelo jasno izdajo prava stališča oseb in maske padejo (I4_12).

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?

Vedno stremim k temu, da se ne poskušam omejevati, spreminjati (I4_13), ampak se zgodi, da prideš kdaj v situacijo, v kateri je »pametno« spreminiti temo pogovora, prezenco, mogoče tudi obnašanje (I4_14). Predvsem v res napetih situacijah, kjer se predvideva, da bi lahko situacija eskalirala v obliko nasilja. Vsekakor je večji problem za ti. feminizirane »pedre«, ki močno odstopajo od norme »moškega« obnašanja. To, žal, še vedno ustvari napačno atmosfero in lahko človeka dokaj hitro degradira. Sam sicer menim, da niti ni več problem toliko v »feminiziranem« obnašanju, ki je popolnoma legitimno, ampak v igrano šovinističnem bitchy attitudu, ki zdaj velja že kot nek statement in »upor«, ne pa kot dejansko obnašanje/občutenje v smislu – tak pač sem (I4_15). Ceneno, primitivno in nespametno početje, ki naši skupnosti ne doprinese ničesar, kvečjemu škodi (I4_16).

Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutji? Kako se s tem spopadate?

Nimam tega strahu in nikoli s tem nisem imel posebnih težav (I4_17). Ko sem si v rani mladosti razčistil v glavi, kaj so vsa ta občutja, sem jih sprejel, in to je bilo to (I4_18).

SPOLNA IDENTITETA

Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?

Nikoli! Ker ne bi bil nikoli tak, kakršen sem, in edino takšen sem si všeč (I4_19).

Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate deklet/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

Mnogo je bilo teh konvencionalnih pogovorov (sploh na družinskih praznovanjih) in moram priznati, da mi je bilo zelo zoprno, ko še nisem bil outiran, saj sem moral konstantno menjavati teme, kar mi je močno načelo živce (I4_20).

ZDRAVJE

Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?

Zelo vpliva (I4_21). Predvsem je zelo veliko depresij, počutijo se osamljene (I4_22). Najtežje je, ker večkrat nimaš občutka varnosti, niti ko greš po lastnih ulicah, ko sediš s prijatelji v tvoji najljubši kavarni itd. (I4_23). Poznam kar nekaj oseb, ki je imelo precej težav in so morali poiskati strokovno pomoč.

Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogostejše naredijo samomor in pogostejše zlorablajo škodljive substance?

Vsekakor zelo zaskrbljujoč podatek in upam, da se bo močno delalo na preventivi.

Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

Lahko ti jo močno zbije in te paralizira (I4_24) ali pa te utrdi in jo nadgradi (I4_25). Osebnost me homofobi samo dodatno podžgali, da sem se utrdil kot oseba in se začel bolj spoštovati (I4_26). Ko slišiš, kakšen primitiven in ideološko spran vokabular so zmožni nekateri sproducirati, se resnično začneš ceniti, da nisi in nikoli ne boš tak.

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?

Nikoli (I4_27).

Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?

Trenutno sem razpet med Koroško in Ljubljano zaradi študijskih obveznosti (I4_28). Nameravam pa ostati v Ljubljani zaradi narave poklica, ki ga bom opravljal (I4_29).

Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

Nihče ti ne brani, da greš v katerokoli gostilno ali klub, ampak nikjer ne obstajajo posebej gej friendly prostori (I4_30). Ni posebej eventov, skratka, rekel bi, da nič takega ne obstaja (I4_31). Dobivamo se na privat zabavah, kolegialno (I4_32). Cruising območja ne obstajajo, za seks zmenke se ponavadi dogovoriš v naravi, avtu ali pri nekom doma (I4_33). Največ interakcije poteka preko socialnih omrežij (I4_34).

ŠOLA

Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti? Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?

V osnovni šoli se nismo kaj dosti pogovarjali o tem ali pa je bilo vedno kaj rečeno v šali s homofobno konotacijo (I4_35). V srednji šoli je bilo največ govora o tem pri predmetu sociologija, kjer so se izvedle tudi delavnice z LGBT-aktivistom Mitjo Blažičem (I4_36). Bile so precej uspešne in dobro obiskane. Na fakulteti je bilo kar precej govora in razprav o teh temah (I4_37).

Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

Ni bilo potrebe (I4_38).

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam? Ali so vam dostopne? Kaj pogrešate? Kaj od tega je ponujenega na Koroškem? Kakšne imate možnosti, da zadovoljite svoje želje?

Poznam Legebitro, društvo Dih, Škuc, Tiffany (I4_39). Kot študentu v Ljubljani so mi dostopne, saj je večina teh bazirana tam (I4_40). Na Koroškem nimamo ničesar podobnega oz. še nisem slišal za kaj takega (I4_41).

Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

Grenak priokus mi je pustila osnovna šola, saj nisem imel občutka varnosti znotraj institucije, kar se tiče teh vprašanj (I4_42). Vladala je neka mučna tišina glede homoseksualnosti in spet smo tam: dajmo se raje delati, kot da tega ni (I4_42). Večji poudarek je bil na rasizmu in strpnosti (I4_43) in v slednji je bilo bore malo govora o

»mojih« temah. Upam, da je zdaj kaj drugače, sploh z menjavo oz. pomladitvijo kadra. Imel sem super izkušnje z zdravnico v našem lokalnem zdravstvenem domu, saj sem bil izredno pozitivno presenečen. Velika podpora in razumevanje in zelo strokovno opravljanje storitev (I4_44).

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Počakat, da se stara garnitura sama pospravi dol v »klet« (hec). Predvsem je treba ostati pogumen in informirati ljudi, jim približati zgodbe in jim razsvetliti, da je to del vsakdana (I4_45), ker opažam, da je veliko srednje generacije, sploh pa starejši, zelo slabo artikuliranih na tem področju, saj dejansko ničesar ne vedo (razen teg, kar pač vbija cerkev ali kar od prej poznajo kot normalno) (I4_46). Antipropaganda je zelo uspešna, ker je radikalna, populistična, šovinistična in igra na banalne emocije. Največjo napako, ki jo delamo, je, da jih podcenjujemo v njihovi navidezni neumnosti, a ravno zaradi tega smo vedno izgubili. Prišel je celo Trump. Treba bi bilo zavzeti radikalnejše strategije in mogoče koga od antiakterjev tudi razkriti ...

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Informiranje mladih in tudi starejših skozi socialna omrežja, izvedba delavnic in projektov v sklopu šolskih vsebin (I4_47). Pozvati študentske klube za organizacijo kakšnih LGBT-eventov, taborov ali pa vsaj support eventov, izobraževanj, izdajanjem publikacij, literature, se povezovati z že obstoječimi ustanovami, stimulirati in vlagati v umetniško produkcijo (film ...) , ki se bo ukvarjala s to tematiko in se osredotočala na koroško okolje (Greh na seniku). (I4_48)

9.2.5 Intervju E

INTERVJU Z ISTOSPOLNO USMERJENO OSEBO

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol: ženski

Starost: 24

Poklic/ izobrazba: študentka

Okoliščine poteka pogovora

Kraj: Prevalje

Datum: 7. 3. 2017

Čas trajanja pogovora: 35 min

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: Skype

Izvajalka intervjuja: Eva Medved

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

Kaj za vas pomeni beseda homofobija?

Je strah pred istospolno usmerjenimi osebami (I5_1). Predvsem pa gre za neodobravanje in nesprejemanje »drugačnosti« (I5_2).

Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?

Ne (I5_3).

Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?

Predvsem na Koroškem bi bil ta par deležen kar nekaj zgroženih pogledov, mogoče tudi kakšne neprimerne opazke (I5_4). Povsod je to še vedno »nenormalno«, na Koroškem pa še toliko bolj. Se mi zdi, da še vedno niso odprti za »tuje« stvari in ne sprejemajo nikakršne »drugačnosti« (I5_5) (ne spadajo sem samo istospolno usmerjeni).

Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

Da, sedaj zame vedo vsi (I5_6). Sem pa kar nekaj časa skrivala to dejstvo. Predvsem me je bilo strah reakcije staršev in pa prijateljev (I5_7). Prva reakcija staršev je bila, da se bo čez čas to spremenilo (I5_8). Zatiskala sta si oči in o tem nista želela več govoriti (I5_9). Nekajkrat sem načela ta pogovor in jima poskušala razložiti, da to ni samo ena muha v mojem življenju, ampak da gre za moja dejanska čustva. Po nekaj pogovorih in prepirih sta se nekako sprijaznila in smo lahko funkcionirali kot pred tem (I5_10). Za prijatelje pa moram reči, da so me sprejeli takoj (I5_11).

NASILJE

Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?

Fizičnega napada še nisem doživela (I5_12). Sem pa že doživela verbalno nasilje (I5_13). To se je dogajalo predvsem zvečer v kakšnem klubu in pa takrat, ko sva se z dekletom držali za roke (I5_14). Takšnega nasilja nisem prijavila policiji, če bi pa šlo za fizično nasilje, bi verjetno prijavila (I5_15).

Kako to, da niste prijavili verbalnega nasilja?

Ne vem. Večkrat se naredim, da ne slišim in grem mirno naprej (I5_16). Ne želim delati drame (I5_17).

Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

Menim, da je fizičnega nasilja čedalje manj, ignorance pa je več (I5_18). Ljudje se pogosto naredijo, da nečesa ne opazijo in to ignorirajo (I5_19). Pogosto se naredi, da manjšinam ne želijo »pomagati«, ampak njihove težave enostavno postavijo na stran, jih ignorirajo in mislijo samo na svojo »rit« (I5_20). Na podlagi tega mislim, da je več ignorance.

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?

V tveganih situacijah se po navadi ne izpostavljam, saj ne želim nikakršne drame (I5_21). Nimam posebnih strategij (I5_22). Mogoče se naredim nevidno in neopazno (I5_23).

Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutki? Kako se s tem spopadate?

Nekako s tem nisem imela težav, saj sem zelo hitro dojela in razčistila s svojimi občutki in s tem, kaj me privlači (I5_24).

SPOLNA IDENTITETA

Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?

Ko sem doma povedala o svojih občutkih in najprej nisem bila deležna razumevanja, sem želela biti »normalna«, takšna, kot nas učijo v šoli in družini, da je prav (I5_25). Torej, da bi imela fanta in nekoč z njim tudi otroke. Ta misel me je samo obšla, s tem se nisem dolgo obremenjevala, saj sem vedela, kdo sem in kaj si želim (I5_26).

Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate dekle/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

Ja večkrat sem od sorodnikov dobila vprašanja, če že imam fanta, zakaj ga še nimam, da zdaj bi pa že bil čas in tako naprej (I5_27). Dokler nisem povedala, da me privlači isti spol, sem se ob takšnih vprašanjih počutila nelagodno in vedno poskušala spremeniti temo (I5_28). Ko pa sem družini povedala o svojih občutkih, pa sem imela občutek, da je neprijetno njim (I5_29). No in od takrat naprej ne dobivam več takšnih vprašanj. Mogoče jim je nelagodno vprašati oziroma ne vedo, kako bi se ob tem dejstvu vedli (I5_30).

ZDRAVJE

Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?

Tako kot vsako nasilje tudi homofobija vpliva na psihično zdravje (I5_31). Sama osebno nisem imela izkušnje, poznam pa nekaj ljudi, ki so se soočali s socialno izoliranostjo (I5_32). Niso želeli v javnost, bilo jih je sram svojih občutkov in ves čas so se spraševali, zakaj ne morejo biti kot večina ostalih (I5_33). Bi pa rekla, da je popolnoma odvisno od vsakega posameznika, kako bo to vplivalo nanj, na njegovo samopodobo (I5_34). Tisti ljudje, ki niso razčistili svojih občutkov, se s tem sprijaznili in samega sebe sprejeli, imajo zagotovo večje psihične težave kot tisti, ki so se sprejeli takšne, kot so (I5_35).

Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogostejše naredijo samomor in pogostejše zlorablajo škodljive substance?

To je zastrašujoč podatek. Lahko, da je temu res tako, saj homofobija kar dosti vpliva na psihično zdravje. Ampak kot sem rekla že prej, je to odvisno od posameznika.

Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

Na to vprašanje bi lahko odgovorila enako kot na dva prej.

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?

Ne, s tem se nisem srečala (I5_36).

Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?

Predvsem sem odšla zaradi študija in zaradi ljubezni (I5_37). Je pa res, da se v Ljubljani veliko več dogaja na področju homoseksualnosti in me je mogoče spodbudilo tudi to (I5_38).

Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

Načeloma ni določenih prostorov (I5_39). Srečujemo se povsod, kjer se ostali ljudje (I5_40).

ŠOLA

Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti?

Za osnovno šolo se ne spomnim, da bi se o tem pogovarjali (I5_41). V srednji šoli smo imeli nekakšno predavanje pri sociologiji, ampak ne kaj dosti (I5_42). Na faksu pa smo o tem imeli prav izbirni predmet (I5_43).

Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?

Predlagala bi, da bi se o teh temah pogovarjali že v osnovni šoli (I5_44). Da se enostavno predstavijo določeni pojmi, da obstajajo tudi istospolno usmerjene družine in tako naprej (I5_45). Tudi učitelji bi morali bolj paziti na svoje besede, da niso toliko heteronormativni in otrokom dovoliti do njihovih čustev in želja (I5_46).

Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

Mislím, da bi se lahko obrnila na kakšnega profesorja ali profesorico, vendar po tem nisem imela potrebe (I5_47). Mogoče sem imela srečo, da sem lahko vse sama predelala – brala sem knjige in članke na spletu.

OCENA SLUŽB

Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam? Ali so vam dostopne?

Da, v Ljubljani poznam Legebitro, Tiffany in društvo Dih (I5_48). Meni in mislim da večini so tudi dostopne (I5_49).

Kaj pogrešate?

Glede organizacij ne pogrešam nič (I5_50). Na splošno pa bi rada več strpnosti do »drugačnosti«, s tem ne mislim samo homoseksualnost, ampak tudi druge manjšine (I5_51).

Kaj od tega je ponujenega na Koroškem?

Na Koroškem ni ponujenega nič od tega (I5_52). Istospolno usmerjene osebe na Koroškem so predvsem prepuščene raznim socialnim omrežjem (internet, Grinder) (I5_53).

Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

Na splošno imam dobre izkušnje s temi ustanovami. Bi pa rekla, da je šola (posebej osnovna šola) bolj heteronormativna kot center za socialno delo in zdravstveni dom (I5_54). V šoli nekako sploh ne pomislijo na to temo in jo spregledajo – mogoče je danes temu že drugače.

ŽELJE, POTREBE

Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?

Spremeniti bi se morala mentaliteta prebivalstva (I5_55). Veliko se je že naredilo na temu, vendar se mora še zelo veliko. Na nek način se mi zdi prav, da se obravnavamo kot manjšina, tako se bo vsaj nekaj spremenilo (I5_56).

Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?

Predvsem menim, da bi bilo potrebno organizirati kakšne delavnice, okrogle mize ali predavanja (I5_57). To bi lahko organizirali študentski klubi. Nisem pa popolnoma prepričana glede ustanovitve kakšnih organizacij, ne vem, koliko bi bilo to na Koroškem koristno (I5_58). Tisti, ki želijo posvet oziroma dobiti kakšno informacijo, lahko pokličejo tudi na Legebitro ali kamorkoli drugam (I5_59).

9.3 KODIRANI INTERVJUJI

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
S1_1	Strah pred neznanim, nepoznanim, istospolnostjo.	Strah pred tujim	Tujost	Homofobija
S1_2	... neutemeljen strah ...	Neznan strah		
S1_3	... sama o tem nimam nikakršnih predsodkov, strahov.	Ni predsodkov v ZD	Predsodki	Diskriminacija
S1_4	Poskušam razložiti, da to ni nič narobe ...	Zmanjševanje predsodkov s pogovorom		
S1_5	... to ni stvar izbire posameznika ...	Zmanjševanje predsodkov s pogovorom		
S1_6	... je problem v nas, naše razmišljanje, predsodki, predvsem pa naša vzgoja in sprejemanje drugačnosti.	Vpliv vzgoje na sprejemanje drugačnosti	Vpliv vzgoje	Vzgoja
S1_7	... se z njimi pogovorijo.	Pogovor z mladostniki	Pogovor	Spopadanje s homofobijo
S1_8	... ko sliši opazke »peder!« in potem jim osvetli tudi to plat.	Neprimerne opazke	Izvajanje nasilja	Nasilje
S1_9	Neznanje, vzgoja v družini in v šolah in gledanje družbe na istospolno usmerjene.	Vzgoja v vseh sferah življenja	Vpliv vzgoje	Vzgoja
S1_10	... urejeni, natančni, odkriti in predvsem dobronamerni ljudje.	Istospolne osebe so urejeni ljudje	Tipičen gej/lezbijka	Diskriminacija
S1_11	... verbalno nasilje.	Srečanje z verbalnim nasiljem	Izvajanje nasilja	Nasilje
S1_12	... sem se z napadalcem temeljito pogovorila.	Temeljit pogovor z napadalcem	Pogovor	Spopadanje s homofobijo
S1_13	Več delavnic ali pogovorov v lokalni skupnosti, raznih društvih pa tudi v zdravstvenih domovih v programih svetovanja za zdravje oziroma centrih za krepitev zdravja.	Delavnice in pogovori v raznih institucijah		
S1_14	... posledica naše vzgoje v družinah, šolah in potem v	Normalnost	Normalnost	Norma

	družbi.	heteroseksualnosti je posledica vzgoje		
S1_15	... spoštujem različnost.	Sprejemanje različnosti ljudi	Enakopravnost	Človekove pravice
S1_16	Pogosto ...	Pogosto srečevanje z istospolno osebo	Izkušnje	Stiki
S1_17	... nimam težav.	Sprejemanje istospolne osebe	Enakopravnost	Človekove pravice
S1_18	Sploh ne bi reagirala ...	Ni reakcije na istospolno usmerjenega sodelavca	Enakopravnost	
S1_19	... spoštovanje vsakega zaposlenega ne glede na njegovo spolno usmerjenost.	Sprejemanje vsakega zaposlenega		
S1_20	Ne.	Ni izobraževanj	Predavanja	Izobraževanje o homoseksualnosti
S1_21	Žal, predavanj na to temo nimamo...	Ni predavanj		
S1_22	Prihodnost človeštva temelji na spoštovanju vsakega posameznika ne glede na njegovo versko, rasno, družbeno in tudi spolno pripadnost.	Spoštovanje slehernega človeka	Enakopravnost	Človekove pravice
S1_23	Društvo DIH, Parada ponosa, Mavrični forum.	Poznavanje storitev oziroma organizacij	LGBT-organizacije	Ocena služb
S1_24	Žal ne.	Ni institucij na Koroškem		
S1_25	Promoviranje se mi zdi nesmiselno ...	Promoviranje je nesmiselno		
S1_26	Ne vem, če izrazito, je pa.	ZD je delno heteronormativen	Normalnost	Norma
S1_27	Gre za sistemski problem ...	Heteronormativnost je sistemski problem		
S1_28	Med študijem ni nobenega izobraževanja ...	Ni izobraževanj	Predavanja	Izobraževanje o homoseksualnosti
S1_29	... posameznik je odvisen od tankočutnosti posameznega zdravnika, medicinske sestre ali drugega zdravstvenega delavca	Tankočutnost strokovnih delavcev	Enakopravnost	Človekove pravice
S1_30	Izobraževanje, pogovarjanje v vseh sferah družbenega	Izobraževanja v vseh	Pričakovanja	Želje in potrebe

	in delovnega okolja.	sferah življenja		
S1_31	Tema istospolne usmerjenosti naj se uvede v šole, društva (predvsem mladih), skratka, v lokalno okolje, kjer živimo in delamo.	Uveljavitev teme v različne organizacije		
S1_32	Organiziranje delavnic, okroglih miz ...	Sodelovanje z mladimi		
S1_33	... to temo bi lahko vključila v programe svetovanja za zdravje ...	Vključitev teme v svetovanja za zdravje		

Tabela 9-1: Kodiran intervju 1

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
S2_1	... strah pred istospolno usmerjenimi ljudmi.	Strah pred tujim	Tujost	Homofobija
S2_2	... normalen začetni pojav oziroma odziv človeka pred neznanim ...	Odziv pred tujim		
S2_3	Vedno si vzamem čas, da se o vsaki različnosti pogovorim.	Pogovor o različnosti	Pogovor	Spopadanje s homofobijo
S2_4	Poskušam prisluhniti večini, tistim torej, pri katerih se pojavi strah, odklonilen odnos ali pa tudi sovraštvo do »drugačnih« ...	Poslušanje, ko se pojavi odklonilen odnos		
S2_5	... poskušam njihov problem osvetliti ...	Prikaz situacije istospolno usmerjenih oseb		
S2_6	Po navadi poskušam ta problem rešiti brez kazni, če pa opazim, da se ta nestrpnost povečuje, pa seveda sledi tudi vzgojna kazen.	Rešitev problema s kaznijo		
S2_7	... nepoznavanje, neozaveščenost, pri marsikom pa se pojavi tak odnos zaradi vpliva večine.	Strah zaradi nepoznavanja teme	Tujost	Homofobija
S2_8	Človek z izrazitimi kretnjami, gibi, ki so tipične za osebo drugega spola, način oblačenja in frizura, pri moškem spolu zelo velika skrb zunanjega izgleda in z izrazitim čutom za sprejemanje drugačnosti, tudi zelo dobrosrčna oseba.	Istospolna oseba ima izrazite kretnje, običajne za nasprotni spol	Tipičen gej/lezbijka	Diskriminacija
S2_9	S to vrsto nasilja sem se srečala ...	Srečanje z nasiljem nad	Izvajanje nasilja	Nasilje

		istospolno usmerjeno osebo		
S2_10	... čas za pogovor.	Reakcija na nasilje	Pogovor	Spopadanje s homofobijo
S2_11	... imamo enake pravice tako do izbire prijateljev, poklica, službe, do dostojnega življenja v družbi.	Potreba po enakih pravicah	Enakopravnost	Človekove pravice
S2_12	... vsak posameznik bi moral strmeti k temu, da bi delal za skupno dobro, da bi bili strpni eden do drugega, se znali pogovarjati, prisluhniti tudi drugim idejam ali ljudem v manjšini in ne slediti samo kot ovce v čredi, kajti le tako bomo lahko v tej nič kaj lepi prihodnosti tudi preživeli in kaj obrnili na bolje.	Spremembe na področju enakopravnosti		
S2_13	Ne, saj nihče v tej družbi ni pristojen za to, da govori, da je samo določena stvar, gibanje, razmišljanje, usmerjenost edino in popolnoma pravilno.	Heteroseksualnost ni edini način življenja	Normalnost	Norma
S2_14	Z istospolno usmerjenimi ljudmi se srečujem kar pogosto ...	Pogosto srečevanje z istospolno usmerjeno osebo	Izkušnje	Stiki
S2_15	... imama zelo dobre izkušnje, saj je ta oseba ena izmed najsvetlejših v kolektivu, ki je vedno pripravljena komurkoli pomagati, je zelo odprta, dobrosrčna, z zelo pozitivnimi idejami, zato je tudi, mislim da kar večina, ne obsoja.	Dobre izkušnje z istospolno usmerjeno osebo		
S2_16	... strpni, pravični, dosledni, odgovorni in naj dovolijo biti vsakomur, da so drugačni tako ali drugače.	Sprejemanje vsakega zaposlenega	Enakopravnost	Človekove pravice
S2_17	Ne.	Ni izobraževanj	Udeležba izobraževanj	Izobraževanje o homoseksualnosti
S2_18	Za dijake 1. letnikov svetovalna delavka vsako leto organizira predavanje o sprejemanju drugačnosti, o ozaveščanju, da le s sprejemanjem drugačnosti lahko v družbi živimo lepše in boljše.	Predavanja so	Predavanja	
S2_19	... da bi moral vsak človek na tem veliko delati	Spoštovanje slehernega	Enakopravnost	Človekove pravice

	in se izpopolnjevati ter tako osebnostno rasti.	človeka		
S2_20	Organizacije LGBT.	Poznavanje storitev oziroma organizacij	LGBT-organizacije	Ocena služb
S2_21	Ne vem, mogoče center za socialno delo, zdravstvene službe ...	Vključitev teme v program		
S2_22	Trudimo se, vendar ne morem govoriti o popolni heteronormativnosti ...	Srednja šola ni popolnoma heteronormativna	Normativnost	Norma
S2_23	Ljudi nenehno izobraževati, ozaveščati.	Spremembe pri obravnavi gejev in lezbijk	Pričakovanja	Želje, potrebe
S2_24	Mislim, da bi bilo nujno potrebno vključiti mlade prostovoljce ...	Sodelovanje z mladimi		
S2_25	... organizirati za širšo javnost različna predavanja in delavnice na temo različne drugačnosti - obsojanje drugega pravica ali ne.	Predavanja za širšo javnost		
S2_26	... povezovati z drugimi organizacijami ...	Povezovanje različnih služb		
S2_27	... prepričana pa sem, da bi bilo še bolje, da ta predavanja, to osveščanje ne bi bilo samo v 1. letniku, ampak bi se moralo to med šolanjem ponoviti, verjetno pa bi bilo dobro, da bi se to obnavljalo tudi na delovnih mestih (seminarji v službi in individualna izobraževanja).	V šoli ni samo eno predavanje		

Tabela 9-2: Kodiran intervju 2

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
S3_1	... strah, sovraštvo, diskriminacija do istospolnih.	Strah pred tujim	Tujost	Homofobija
S3_2	... se vključim, če je potrebno s kritiko do takega odnosa ali pa usmerjam v razmišljanje po pravici do enakosti vseh, svobodnega izražanja in življenja.	Zmanjševanje predsodkov s pogovorom	Predsodki	Diskriminacija
S3_3	... nepoznavanje, nerazumevanje.	Strah zaradi nepoznavanja teme	Tujost	Homofobija

S3_4	Ne morem opredeliti tipičnega geja ali lezbijke.	Ni opredelitve	Tipičen gej/lezbijka	Diskriminacija
S3_5	Z nasiljem nad istospolno usmerjenimi v svoji bližini se nisem srečala.	Ni srečanja z nasiljem	Izvajanje nasilja	Nasilje
S3_6	Če bi se srečala z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo, bi se odločno postavila v bran z verbalno komunikacijo.	Verbalna komunikacija proti nasilju		
S3_7	Vsak ima pravico do dostojanstva.	Pravica do dostojanstva	Enakopravnost	Človekove pravice
S3_8	Obsojam in sem zelo kritična do ljudi, ki ne dojemajo različnosti vse narave in človeštva.	Kritičnost do nesprejemanja različnosti		
S3_9	Življenje je dano enkrat za določen čas in vsak naj svobodno odloča, kako bo živel in se vključeval v družbo.	Svobodno odločanje		
S3_10	Sem heteroseksualna, zavedam pa se, da to ni edina biološka usmerjenost spola.	Heteroseksualnost ni edini način življenja	Normalnost	Norma
S3_11	Srečala sem se že nekajkrat z istospolno usmerjenimi osebami in nisem nič drugače odreagirala, mogoče sem bila zavestno bolj prijazna, da bi dokazala, da me istospolnost ne moti.	Prijazen odnos do istospolno usmerjene osebe	Izkušnje	Stiki
S3_12	Delo z njimi ni bilo zaradi tega nič drugačno.	Delo z istospolno usmerjenimi ni drugačno		
S3_13	V svojem delovnem okolju sem večkrat naletela na nestrpne diskusije o istospolnosti in na odklonilno ravnanje.	Odklonilno vedenje do istospolno usmerjenih sodelavcev		
S3_14	Na primer nekateri sodelavci so odklonili sodelovanje z osebami, ki so bile istospolno usmerjene: "Daj ti, jaz se s tem pedrom ne bom ukvarjal."	Nesprejetje dela z istospolno usmerjeno osebo		
S3_15	Sčasoma sem opazila, da je delo steklo in ni bilo več neprimernih pripomb.	Delo počasi steče brez težav		
S3_16	Izobraževanja na temo homoseksualnosti se nisem udeležila, ker ga tudi nisem zasledila.	Ni izobraževanj	Udeležba izobraževanj	Izobraževanje o homoseksualnosti
S3_17	Če so istospolni suvereni v komunikaciji, niso v zadregi, se ne pretvarjajo, jih okolica tudi	Sprejemanje je posledica suverene komunikacije	Izkušnje	Stiki

	sprejme.			
S3_18	Vem, da delujejo drugod nevladne organizacije (ŠKUC, ROZA KLUB), vendar ne vem, da bi tudi na Koroškem.	Poznavanje storitev oziroma organizacij	LGBT-organizacije	Ocena služb
S3_19	Da se ne bi istospolni obravnavali kot skupina ali manjšina, temveč bi jih dojemali le kot drugače spolno usmerjene.	Istospolne osebe se ne obravnavajo kot manjšina	Pričakovanja	Želje, potrebe
S3_20	Predlogov o kakšnih spremembah za Koroško nimam, ker menim, da to ni problem in da je neko organiziranje stigmatizacija.	Organiziranje sprememb je stigmatizacija		
S3_21	Istospolni morajo biti vključeni v procese življenja enako kot hetero.	Enaka vključenost za vse		
S3_22	Odmike ali verbalne ali druge napade pa je potrebno obsoditi zelo odločno in biti kritičen do tistih, ki istospolnost obsojajo.	Biti kritičen do nasilja		
S3_23	Vzgoja v družini, šolah mora potekati v smeri, da je življenje na zemlji različno, da je istospolnost normalna.	Izobraževanja o različnosti		

Tabela 9-3: Kodiran intervju 3

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
S4_1	... negativen, nestrpen odnos do istospolno usmerjenih oseb.	Negativen odnos do homoseksualnosti	Tujost	Homofobija
S4_2	... homofobija v naši družbi še vedno precej prisotna..	Prisotnost homofobije		
S4_3	... da imajo ljudje pravico do izbire in svojega načina življenja. Je intimna in individualna odločitev posameznika.	Pravica do izbire	Enakopravnost	Človekove pravice
S4_4	V naši instituciji tega nisem opazila.	Ni predsodkov na CSD	Predsodki	Diskriminacija
S4_5	S tem se neposredno nisem srečala.	Ni srečanja s kaznijo	Kazen	Nasilje
S4_6	Stigmatizacija, občutek manjvrednosti, občutek, da je z menoj nekaj narobe.	Občutek manjvrednosti pri istospolno usmerjenih	Enakopravnost	Človekove pravice

		osebah		
S4_7	... lahko rečem, da so tipični znaki, ki ga razlikuje od drugih, da ima podobne kretnje ženskam, (prefinjenost), sicer pa lepo urejeni, skoraj pretirano prijazni v pogovoru, meni osebno prijetni sogovorniki ...	Istospolna oseba ima izrazite kretnje, običajne za nasprotni spol	Tipičen gej/lezbijka	Diskriminacija
S4_8	... za ženske - lezbijke pa moram priznati, da nekih posebnih znakov drugačnosti nisem opazila.	Ni opaziti znakov drugačnosti pri lezbijkah		
S4_9	Se nisem srečala.	Ni srečanja z nasiljem	Izvajanje nasilja	Nasilje
S4_10	Pomeni svobodo izražanja, svobodo izbire, enako pravnost, demokracijo.	Pravica do izbire	Enakopravnost	Človekove pravice
S4_11	Pravice so določene z našo ustavo in drugimi zakoni.	Pravice določene z ustavo	Zakon	
S4_12	Istospolno usmerjeni še vedno niso povsem izenačeni s pravicami ostalih ljudi, predvsem v smislu pravic in dolžnosti, ki izhajajo iz zakonske zveze in snovanja družine.	Ni enakih pravic	Enakopravnost	
S4_13	Na tem področju lahko pripomoremo z ustrezno pravno ureditvijo, pa tudi z ozaveščanjem ljudi, ki bi to populacijo ljudi sprejela kot enakovredne.	Ustrezna pravna ureditev	Zakon	
S4_14	Vsak ima pravico do izbire, kot sem že omenila, pa je to intimna in osebna odločitev posameznika, ki je mi nimamo pravice kratiti in zatirati.	Pravica do izbire	Enakopravnost	
S4_15	Istospolna usmerjenost je v preteklosti obstajala, obstaja in bo tudi v prihodnosti.	Večen obstoj homoseksualnosti		
S4_16	Čustvom- čutenjem (takim in drugačnim) se ne more upreti nihče, enostavno so del nas.	Ne moreš se upreti čustvom		
S4_17	Sem se že srečala, tako službeno kot v privatnem življenju.	Srečanje s homoseksualnostjo	Izkušnje	Stiki
S4_18	Nikakor nisem odreagirala drugače v pogovoru, kot z vsakim drugim.	Ni reakcije na istospolno usmerjene osebe		
S4_19	Spoštovala bi jo enako kot vse ostale sodelavce.	Spoštovanje slehernega	Enakopravnost	Človekove pravice

		človeka		
S4_20	Socialne delavce nas že v osnovi zavezuje etični kodeks in enako obravnavanje, svetovanje in pomoč otrokom, odraslim posameznikom in družinam v stiski ne glede na status, narodno in versko pripadnost, socialni položaj, izobrazbo ...	CSD zavezuje etični kodeks	Zakon	
S4_21	Osebnostno mnenje tu ne bi smelo prevladati, ohraniti moramo profesionalnost, če pa bi sodelavec/sodelavka imela pri tem osebno stisko sodelovati ali nuditi pomoč in ostale soc. varstvene storitve istospolnim osebam, ima to tudi pravico izraziti in odkloniti pomoč ter predati storitev drugim.	Ohranjati profesionalnost	LGBT-organizacije	Ocena služb
S4_22	Ne.	Ni udeležbe na izobraževanjih	Predavanja	Izobraževanje o homoseksualnosti
S4_23	Ne.	Ni predavanj		
S4_24	To je na našo osebnostno raznolikost/različnost skoraj nemogoče pričakovati.	Nemogoče pričakovati spoštovanje vsakega posameznika	Enakopravnost	Človekove pravice
S4_25	Kljub zakonom in ozaveščenosti bodo vedno obstajali posamezniki ali skupine drugače mislečih (na raznih področjih).	Ni enakih pravic		
S4_26	Stvar spoštovanja pa je prav tako osebna lastnost, ki je med drugimi tudi posledica družinske vzgoje ter vzgoje in izobraževanja skozi izobraževalni proces, kjer si pridobivamo določene vrednote in izoblikujemo osebnost.	Spoštovanje je osebna lastnost		
S4_27	Slišala sem za nevladno organizacijo Legebitra (mislim), ki se bori za pravice istospolno usmerjenih.	Nevladna organizacija Legebitra	LGBT-organizacije	Ocena služb
S4_28	Na Koroškem ne poznam take organizacije.	Ni institucij na Koroškem		
S4_29	Istospolno usmerjeni bi tako organizacijo verjetno potrebovali, kar naj ne bi pomenilo neke promocije istospolno usmerjenih, ampak predvsem ozaveščanje širše javnosti o tem, da	Istospolno usmerjene osebe potrebujejo LGBT-organizacije		

	smo ljudje različni in imamo pravico biti drugačni, ne da bi nam bile s tem kratene pravice do enakopravnosti.			
S4_30	Mislim, da ne.	CSD ni heteronormativen	Normalnost	Norma
S4_31	To je proces.	Spreminjanje je proces	Enakopravnost	Človekove pravice
S4_32	... ustrezna pravna ureditev in ozaveščanje širše družbe.	Spremembe pravne ureditve	Pričakovanja	Želje in potrebe
S4_33	... vsekakor pa bi se lahko organizirale kakšne okrogle mize, delavnice na to temo, predavanja, izobraževanja.	Organizacija raznih dejavnosti		
S4_34	Dijaki in študenti bi lahko veliko prispevali k ozaveščenosti, kajti ravno oni v tem obdobju pravzaprav odkrijejo svojo spolno identiteto.	Vključevanje dijakov in študentov		
S4_35	Lahko bi delili izkušnje.	Deljenje izkušenj		
S4_36	... poleg osnovne dejavnosti dodatno izvaja socialne preventivne programe. Namenjeni so določenim rizičnim skupinam in potencialnim uporabnikom socialno varstvenih storitev.	CSD izvaja socialne preventivne programe		
S4_37	Vsekakor bi lahko v te programe vključili tudi delavnice ali predavanja na to temo ter delovanje razširili tudi na regijo.	CSD organizira delavnice in predavanja		

Tabela 9-4: Kodiran intervju 4

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
S5_1	... sovražnost do istospolnih.	Sovražen odnos do istospolno usmerjenih oseb	Tujost	Homofobija
S5_2	Sama take sovražnosti ne gojim, pa tudi je pretirano ne podpiram.	Ni podpiranja homofobije	Enakopravnost	Človekove pravice
S5_3	Predsodkov v naši instituciji ne opažam.	Ni predsodkov v osnovni šoli	Predsodki	Diskriminacija
S5_4	Z mladostniki bi poskusila razčistiti, kaj je povzročilo to sovražnost ...	Pogovor z mladostniki	Pogovor	Spopadanje s homofobijo

S5_5	... bi jim poskusila ta problem predstaviti z različnih zornih kotov.	Predstavitev problema z različnih zornih kotov		
S5_6	Glavni razlog bi lahko bili predsodki o tej temi v družbi ...	Glavni razlog za strah so predsodki	Predsodki	Diskriminacija
S5_7	... pomanjkljivo poznavanje vzrokov za istospolno usmerjenost.	Strah zaradi nepoznavanja vzrokov za istospolno usmerjenost	Tujost	Homofobija
S5_8	... se izogibajo velikim družbam.	Istospolne osebe se izogibajo večjim družbam	Tipičen gej/lezbijka	Diskriminacija
S5_9	Takega nasilja še nisem doživela, v našem okolju oziroma naši instituciji tega ni bilo zaznati.	Ni srečanja z nasiljem	Izvajanje nasilja	Nasilje
S5_10	Vsi bi morali imeti enake pravice ne glede na spol, raso, versko in spolno usmerjenost ...	Potreba po enakih pravicah	Enakopravnost	Človekove pravice
S5_11	Mislim, da se stvari spreminjajo na bolje, istospolnim so priznane vsaj nekatere pravice ...	Spremembe na področju enakopravnosti		
S5_12	... zato se jim mora omogočiti istospolna veza, ki jo mora družba sprejeti in ji dati tudi vsaj nekatere pravice	Sprejemanje družbe istospolno usmerjenih oseb	Pričakovanja	Želje in potrebe
S5_13	Z istospolno usmerjeno osebo sem se že srečala ...	Srečanje s homoseksualnostjo	Izkušnje	Stiki
S5_14	... se mi zdi, da so dobri sogovorniki in poslušalci.	Dobre izkušnje z istospolno usmerjeno osebo		
S5_15	Mene istospolna usmerjenost ne moti, če mi njihovih pogledov ali problemov ne vsiljujejo.	Ni problema z istospolno usmerjenostjo		
S5_16	Oseba, ki bi bila pošten in enakovreden sodelavec, me ne bi motila.	Oseba, ki je poštena, je nemoteča		
S5_17	Naj nimajo predsodkov.	Zaposleni naj nimajo predsodkov		
S5_18	Ne.	Ni izobraževanj	Predavanja	Izobraževanje o homoseksualnosti
S5_19	Takšnih izobraževanj nisem bila deležna.	Ni udeležbe na izobraževanjih		
S5_20	Zgolj izobraževanja niso dovolj ...	Izobraževanja niso dovolj		

S5_21	... potrebno bo spremeniti miselnost in dejanja celotne družbe.	Potrebno spremeniti celotno družbo	Pričakovanja	Želje in potrebe
S5_22	Takih organizacij ne poznam ...	Ni poznavanja LGBT-organizacij	LGBT-organizacije	Ocena služb
S5_23	... ker živimo na periferiji in so istospolni pari javnosti skriti.	Na Koroškem so istospolni pari skriti	Srečevanje	Stiki
S5_24	Tega ne bi jemala kot promocijo ampak kot pomoč pri vključevanju takih oseb v širšo družbo.	Promoviranje je nesmiselno	LGBT-organizacije	Ocena služb
S5_25	Lahko bi se reklo tako, ker se o drugačni spolni usmerjenosti ne govori oziroma nam ni poznana s konkretnimi primeri.	Heteronormativnost šole	Normalnost	Norma
S5_26	... edino z enakovrednimi pravicami bodo pridobili na svoji družbeni vlogi.	Enaka vključenost za vse	Pričakovanja	Želje in potrebe
S5_27	Vsekakor izobraževanja oziroma predavanja ...	Predavanja za širšo javnost	Predavanja	Izobraževanje o homoseksualnosti
S5_28	... za katera mislim, da jih ni prav veliko.	Ni predavanj		
S5_29	Seveda, kajti oni so na pragu svoje seksualne zrelosti.	Sodelovanje z mladimi	Pričakovanja	Želje in potrebe
S5_30	Najprej z izobraževanji, delavnicami.	Izobraževanja o različnosti		
S5_31	Istospolne usmerjenosti ne bi smela sovražno preganjati ...	Enaka vključenost za vse		
S5_32	... kazati negativne predsodke ...	Ni kazanja negativnih predsodkov		
S5_33	... biti odprta za ljudi v takih vezah.	Odprtost do vseh ljudi		

Tabela 9-5: Kodiran intervju 5

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
I1_1	... pomeni sovraštvo in/ali strah pred LGBT+, njihovim načinom življenja in vsem, kar je domnevno s tem povezano.	Strah pred LGBT+	Strah	Homofobija
I1_2	Ne več.	Strah pred stereotipi	Stereotipi	Diskriminacija

I1_3	... mislim, da bi par dobil nekaj pogledov ... sovražnih ali pa samo radovednih.	Sovražni/radovedni pogledi na par		
I1_4	Da, zame vedo vsi.	Za istospolno usmerjenost vedo vsi	Sprejemanje	Razkritje
I1_5	Večina je odreagirala pozitivno, nevtrarno ali pa nehote ignorantsko.	Različne reakcije ob razkritju	Reakcije	
I1_6	Družina me je sprejela, sovrstnike si pa izbiram sam takšne, ki me sprejmejo.	Sprejetje družine	Sprejemanje	
I1_7	Da, sem oboje ...	Doživetje fizičnega/psihičnega napada	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I1_8	... fizično nasilje sem prijavil policiji.	Prijava nasilja policiji	Prijava nasilja	
I1_9	Policija je odreagirala profesionalno, vendar napad narobe zabeležila.	Profesionalna reakcija policije	Policija	Ocena služb
I1_10	Obojega je čedalje manj ...	Fizičnega nasilja in ignorance je manj	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I1_11	Manj je, ker so kazenski postopki vedno bolj strogi in mentaliteta se je s časom spremenila.	Sprememba kazenskih postopkov in mentalitete		
I1_12	Naredim se, kar se da neopaznega, grem drugo pot ali pa poskušam ostati miren, razumen in pripravljen.	Ostati čim bolj neopazen	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I1_13	Ne, to se mi ne dogaja več, svoje občutke in misli sem sprejel popolnoma.	Ni več strahu pred samim seboj in svojimi občutki	Vpliv homofobije	
I1_14	Takrat sem sam sebi dosti lagal in tudi drugim, bil sem zaprt vase in zaradi tega nisem počel stvari ki bi me dejansko zanimale.	Laganje drugim in sebi		
I1_15	Da, saj se hočeš zlit z množico in živeti normalno, saj je življenje že samo po sebi težko.	Želja po »normalnosti«	Normalnost	Norma
I1_16	Da, takšna vprašanja sem dobival in se pri tem počutil nelagodno in hkrati so me nekoliko zabavala.	Prejemanje heteronormativnih vprašanj		
I1_17	Da, homofobija s sabo pripelje kup	Homofobija vpliva na psihično zdravje	Psihično zdravje	Zdravje

	psihičnih težav s samopodobo, z depresijo in tako naprej.			
I1_18	Sam sem oziroma imam težave s socialno anksioznostjo zaradi tega.	Težave s socialno anksioznostjo		
I1_19	Zdaj je z anksioznostjo že bolje, ampak še vedno se umikam interakcijam preko telefona, v večjih skupinah postanem sramežljiv, tih in hitro izgubim energijo za socializacijo. Naknadno po druženju pa se še dalje obremenjujem z malenkostmi giba in govora ter ali je bilo to opazno, kaj če je bilo in tako naprej.	Umikanje socialnemu življenju		
I1_20	Ne vem kako je pri nas ...	Samomor pri homoseksualnih najstnikih		
I1_21	... vpliva negativno na samopodobo ...	Negativen vpliv na samopodobo		
I1_22	Da, celo otroštvo in najstništvo.	Srečanje s socialno izključenostjo	Druženje	Socialno življenje
I1_23	Mislim, da je vplivalo na zdravstveno stanje, vendar ne znam opisati, kako.	Socialna izključenost vpliva na zdravje		
I1_24	Ker je Koroška še vedno zelo zaprta do »tujih« idej in ker tam nimam več kaj početi.	Koroška je še vedno zaprta do »tujih«		
I1_25	Ni konkretnega prostora za to.	Na Koroškem ni posebej prostora za geje		
I1_26	Da, ampak zelo malo.	Malo pogovorov v šoli o istospolni usmerjenosti	Pogovori v šoli	Šola
I1_27	Predlagam, da se pogovori o družinah in odnosih začnejo obravnavati že prej v šoli	Pogovori o družinah in odnosih		
I1_28	Bi se lahko, vendar se mi to takrat ni zdelo potrebno oz. me je bilo strah.	Možnost obrnitve na profesorja/profesorico	Odnos s profesorjem/profesorico	
I1_29	Strah me je bilo, da bi se vključevalo starše, da bi deloval šibek pred vrstniki in/ali da me profesor ne bi jemal resno.	Strah pred pogovorom s profesorjem/profesorico		
I1_30	Poznam organizacije in so mi dostopne.	Poznavanje in dostopnost organizacij	Organizacije	Ocena služb
I1_31	Pogrešam fizične prostore ravno v manjših	Pomanjkanje organizacij na		

	kraji, saj jih na Koroškem recimo sploh ni.	Koroškem	Pričakovanja	Želje in potrebe
I1_32	Center in zdravstveni dom se mi nikakor ne zdita heteronormativna ...	Ni heteronormativnosti na CSD in v ZD		
I1_33	... šola se mi zdi heteronormativna	Šola je heteronormativna		
I1_34	... verjetno po isti poti dalje	Spremembe na področju istospolno usmerjenih oseb		
I1_35	Na Koroškem bi se morali organizirati predvsem mladi	Organiziranje mladih		
I1_36	V šolah lahko s pomočjo profesorjev organizirajo delavnice na temo LGBT in o tem informirajo vse, ki jih to zanima.	Delavnice na temo LGBT		
I1_37	Samoiniciativno se lahko obrnejo na obstoječe organizacije in jih prosijo za pomoč pri organiziranju takšnih skupin.	Sodelovanje z organizacijami		

Tabela 9-6: Kodiran intervju A

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
I2_1	Strah pred homoseksualci.	Strah pred istospolno usmerjenimi osebami	Strah	Homofobija
I2_2	Ne.	Ni strahu zaradi stereotipov	Stereotipi	Diskriminacija
I2_3	Odkvisno od okolja.	Reakcije na homoseksualni par so odkvisne od okolja		
I2_4	Menim pa, da je ljudem še vseeno nekoliko neudobno.	Ljudem je neudobno ob pogledu na homoseksualni par		
I2_5	Da, družina in prijatelji vedo.	Bližnji vedo	Sprejemanje	Razkritje
I2_6	V mojem primeru se odnosi niti najmanj niso spremenili.	Odnosi se niso spremenili		
I2_7	Da – fizičen napad na mestnem avtobusu.	Napad na avtobusu	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I2_8	Nasilje je bilo prijavljeno na policijo.	Prijava nasilja policiji	Prijava nasilja	
I2_9	Nasilja nad istospolnimi je vse manj, ker so ljudje vse bolj informirani in podučeni.	Nasilja je vse manj	Fizičen/psihičen napad	

I2_10	Med ignoranco in fizičnim nasiljem se mi seveda zdi huje slednje.	Ignoranca je hujša od nasilja	Fizičen/psihičen napad	
I2_11	Po navadi poskušam sogovorca pomiriti, mu dopovedati, da spolna usmerjenost individuuma ni odvisna od drugih ljudi in da ne vpliva na način življenja drugih; ali pa se umaknem.	Pomiritev sogovorca ali umik	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I2_12	Ne.	Ni strahu pred samim sabo in svojimi občutki	Vpliv homofobije	
I2_13	Kot najstnik.	Želja po »normalnosti«	Normalnost	Norma
I2_14	Mislim, da se že zaradi adolescence kot take nisem udobno počutil v svoji koži, dojevanje lastne spolne usmerjenosti pa je še prilivalo olje na ogenj.	Adolescenca vpliva na dojevanje samega sebe	Vpliv homofobije	Spopadanje s homofobijo
I2_15	Kdaj mi je bilo neprijetno, kdaj sem zabrusil nazaj, da se takšnih stvari ne sprašuje, saj mi je bilo nerodno priznati, da si v resnici želim fanta in ne dekleta.	Prejemanje heteronormativnih vprašanj	Heteronormativna vprašanja	Norma
I2_16	Da, predvsem na osebe, ki so po naravi labilne.	Homofobija vpliva na labilne ljudi	Psihično zdravje	Zdravje
I2_17	Predvsem boli verbalno nasilje in ignoranca.	Verbalno nasilje in ignoranca vplivata najbolj		
I2_18	To dejstvo me neizmerno žalosti in želim si, da prihodnje generacije ne bodo družbeno ožigosane zgolj zaradi spolne usmerjenosti.	Želja po neožigosanosti zaradi spolne usmerjenosti	Pričakovanja	Želje in potrebe
I2_19	Homofobija vpliva na samopodobo predvsem v obdobju pubertete, ko človek odrašča, si oblikuje osebnost.	V obdobju pubertete je vpliv homofobije največji	Vpliv homofobije	Spopadanje s homofobijo
I2_20	Sam sem bil deležen tako verbalnega kot tudi fizičnega nasilja homofobne narave, pa me je to z leti okrepilo.	Nasilje te z leti okrepi		
I2_21	... sorazmerno vpliva na samopodobo.	Nasilje vpliva na samopodobo	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I2_22	Socialno izključenost sem doživel večkrat. Na začetku sem se obremenjeval, sčasoma pa sem	Soočaje s socialno izključenostjo	Druženje	Socialno življenje

	pustil breme za sabo.			
I2_23	Študij.	Zapustitev Koroške zaradi študija		
I2_24	Ne vem.	Na Koroškem ni posebnega prostora za geje		
I2_25	Mislim, da bi bilo potrebno primerno ozaveščati predvsem mlajšo generacijo (tj. osnovnošolce), da se "naučijo", da je istospolnost nekaj popolnoma normalnega in predvsem naravnega.	Primerno ozaveščanje osnovnošolcev	Pogovori v šoli	Šola
I2_26	Da.	Možnost obrnitve profesorja/profesorice	Odnos s profesorjem/profesorico	
I2_27	V Sloveniji, predvsem v Ljubljani so storitve in organizacije na voljo v veliki meri.	Predvsem v Ljubljani je veliko storitev	Organizacije	Ocena služb
I2_28	Različni pogovori, dogodki, tematske zabave in še več je dostopno vsem, ne glede na spol, starost in socialno ali ekonomsko stanje posameznika.	Veliko storitev je dostopnih ne glede na spol		
I2_29	Manj ali več, da.	Heteronormativnost institucij		
I2_30	Izobraževanje, branje knjig in širjenje splošne razgledanosti.	Širjenje splošne razgledanosti	Pričakovanja	Želje in potrebe
I2_31	Na Koroškem bi se za začetek lahko organiziral kakšen dogodek na temo različnosti v smislu spolne usmerjenosti.	Organizirati dogodek na temo različnosti		

Tabela 9-7: Kodiran intervju B

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
I3_1	Neodobravanje homoseksualnega vedenja.	Nesprejemanje istospolnega življenja	Strah	Homofobija
I3_2	Ne.	Ni strahu zaradi stereotipov.	Stereotipi	Diskriminacija
I3_3	Niso navajeni.	Okolica ni navajena na homoseksualni par	Reakcije	Razkritje

I3_4	Da, zame vedo.	Za istospolno usmerjenost vedo vsi	Sprejemanje	
I3_5	Družbeno stanje je takšno, da homoseksualnosti ne odobrava oziroma se jim ne zdi normalno in zaradi tega se jim sedaj malo smilim.	Družba ne sprejema istospolne usmerjenosti		
I3_6	Ne.	Ni izkušnje z nasiljem	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I3_7	Ne.	Danes je več ignorance		
I3_8	Več nasilja je seveda zmeraj huje.	Nasilje ni sprejemljivo		
I3_9	Previden sem, nobenih posebnih strategij.	Previdnost pri tveganih situacijah	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I3_10	Ne.	Ni strahu pred svojimi občutki	Vpliv homofobije	
I3_11	Ne, temu ni tako.	Ni želje po normalnosti	Normalnost	Norma
I3_12	So me že spraševali in sem se počutil ok.	Dobro počutje ob vprašanju ali imaš dekle oziroma fanta	Heteronormativna vprašanja	
I3_13	Homofobija sigurno vpliva na psihično zdravje, ampak jaz s tem nimam osebnih izkušenj.	Ni izkušnje s homofobijo	Psihično zdravje	Zdravje
I3_14	To je popolnoma odvisno od posameznika, kako si nasilje žene k srcu in koliko to vpliva nanj.	Vpliv homofobije odvisen od posameznika		
I3_15	... lahko rekel, da vsako nasilje vpliva na posameznika in njegovo psihično zdravje.	Vsako nasilje vpliva na psihično zdravje		
I3_16	... odvisno je od posameznika.	Vpliv homofobije odvisen od posameznika		
I3_17	S socialno izključenostjo se nisem srečal.	Ni srečanja s socialno izključenostjo	Druženje	Socialno življenje
I3_18	Odšel sem predvsem zaradi študija.	Zapustitev Koroške zaradi študija		
I3_19	Posebej za kakšen prostor ne vem, vem pa za aplikacijo Grinder, ki je namenjena izključno istospolno usmerjenim osebam.	Aplikacija Grinder		
I3_20	Glede prostorov za druženje pa sem mnenja, da	Ni potrebnih posebnih		

	ni potrebe po posebnih prostorih za istospolno usmerjene osebe, saj se vedno bolj dela na tem, da smo enakopravni vsem.	prostorov za istospolno usmerjene osebe		
I3_21	Tega se ne spomnim, mogoče smo se pogovarjali pri biologiji.	Pogovor pri biologiji	Pogovori v šoli	Šola
I3_22	... ne predstavljam si, v kakšni obliki bi se to izvajalo.	Ni predlogov za spremembe	Pričakovanja	Želje in potrebe
I3_23	Danes je na voljo veliko različnih medijev (TV, časopis, splet), da lahko ljudje dobijo informacije.	Obstoj različnih medijev za informacije	Druženje	Socialno življenje
I3_24	Lahko bi se obrnil na profesorja, ampak nisem imel nobenih težav, da bi imel po tem potrebo.	Možnost obrnitve na profesorja/profesorico	Odnos s profesorjem/profesorico	Šola
I3_25	Mislim pa, da je veliko več heteroseksualnih ljudi (majhni, debeli, mozoljasti in podobno), ki imajo težave s takšnim in z drugačnim nasiljem.	Heteroseksualni ljudje imajo več težav z nasiljem	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I3_26	Trenutno poznam samo Legebitro.	Legebitra	Organizacije	Ocena služb
I3_27	Da.	Dostopnost organizacij		
I3_28	Trenutno ne pogrešam ničesar.	Ni pogrešanja določenih organizacij		
I3_29	Na Koroškem ne vem, ali bi bilo kaj organizirano, ima pa Legebitra telefonsko številko in e-mail, kamor se lahko ljudje obrnejo.	Ljudje na Koroškem se lahko obrnejo na Legebitro		
I3_30	Se mi pa zdi, da so geji pretirano dobro organizirani.	Pretirano dobra organiziranost gejev		
I3_31	Delno so heteronormativne.	Delna heteronormativnost institucij		
I3_32	Osebnostno mi ni všeč, da nas zdravniki obravnavajo enako kot vse ostale, zato sem si izbral zdravnika, ki je gej.	Ni želje po enakem obravnavanju pri zdravniku		
I3_33	... gej lahko poda več znanja in nasvetov glede varne spolnosti in zaščite	Istospolno usmerjen zdravnik se bolj poistoveti s tabo		
I3_34	Mislim, da je prav, da se nas obravnava kot	Istospolno usmerjene osebe	Pričakovanja	Želje in potrebe

	manjšino, saj bodo zaradi tega določili nove zakone in pravice na področju istospolno usmerjenih.	se mora obravnavati kot manjšino zaradi sprememb		
I3_35	Nimam posebnih predlogov.	Ni predlogov za spremembe		
I3_36	Danes že vsi uporabljajo »smart phone« in lahko preko prej omenjene aplikacije vzpostavijo stik z istospolno usmerjeno osebo.	Preko Grinderja se vzpostavi stik		
I3_37	Mislim pa, da Koroška ni primeren kraj za nekakšne organizacije, saj bi se našli posamezniki, ki bi homoseksualnost predstavili na napačen način.	Koroška ni primeren kraj za homoseksualne organizacije	Organizacije	Ocena služb

Tabela 9-8: Kodiran intervju C

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
I4_1	Vsakršno fizično in verbalno nasilje nad LGBT- osebami ter odrekanje enakopravnosti.	Vsako nasilje nad LGBT- osebami	Strah	Homofobija
I4_2	Ne.	Ni strahu zaradi stereotipov	Stereotipi	Diskriminacija
I4_3	Vsekakor mnogo začudenih pogledov, ki pa ni nujno, da bi bili v smislu neodobravanja. Vsekakor večji šok za starejše in manj izobražen sloj.	Začudeni pogledi na homoseksualni par		
I4_4	Da.	Za istospolno usmerjenost vedo vsi	Sprejemanje	Razkritje
I4_5	Moj coming out je bil izveden v več »fazah«, saj sem najprej razkril najožjim prijateljem, sošolcem, bratu itd. Reakcije vseh so bile več kot pozitivne.	Najprej razkritje najožjim prijateljem	Reakcije	
I4_6	Reakcija matere je bila zelo burna in negativna.	Negativna reakcija matere		
I4_7	Življenje v krogu ljudi, ki vedo zame, poteka »normalno«.	Popolno sprejemanje bližnjih	Sprejemanje	
I4_8	Enkrat sem doživel precej agresiven verbalni	Doživetje verbalnega napada	Fizičen/psihičen napad	Nasilje

	napad, ki pa ga nisem prijavil.			
I4_9 I4_10	Vsekakor je več ignorance. Predvsem so v porastu »kavč« filozofi in revolucionarji, ki v horizontalnem položaju s telefonom (največkrat anonimno) v roki podpirajo ali negirajo družbena vprašanja in dileme.	Več je ignorance »Kavč« filozofi podpirajo ali negirajo družbena vprašanja	Fizičen/psihičen napad	
I4_11	Udobno je pomagati iz kavča, v realnosti pa je udobneje ignorirati - itak se me ne tiče direktno.	V realnosti se ignorira	Fizičen/psihičen napad	
I4_12	Vsekakor pa menim, da je fizično nasilje veliko bolj problematično, pa čeprav s tem se vsaj zelo jasno izdajo prava stališča oseb in maske padejo.	Fizično nasilje je problematično	Fizično/psihično nasilje	
I4_13	Vedno stremim k temu, da se ne poskušam omejevati, spreminjati ...	V tveganih situacijah ni želje po spreminjanju	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I4_14	... ampak se zgodi, da prideš kdaj v situacijo, v kateri je »pametno« spremeniti temo pogovora, prezenco, mogoče tudi obnašanje.	Občasno pride do spremembe pogovora in obnašanja		
I4_15	Sam sicer menim, da niti ni več problem toliko v »feminiziranem« obnašanju, ki je popolnoma legitimno, ampak v igrano šovinističnem bitchy attitudu, ki zdaj velja že kot nek statement in »upor«, ne pa kot dejansko obnašanje/občutenje v smislu – tak pač sem.	Problem je v igrano šovinističnem bitchy attitudu	Vpliv homofobije	
I4_16	Ceneno, primitivno in nespametno početje, ki naši skupnosti ne doprinese ničesar, kvečjemu škodi.	Nespametno početje škodi homoseksualni skupnosti		
I4_17	Nimam tega strahu in nikoli s tem nisem imel posebnih težav.	Ni strahu pred samim sabo		
I4_18	Ko sem si v rani mladosti razčistil v glavi, kaj so vsa ta občutja, sem jih sprejel in to je bilo to.	Sprejetje svojih občutkov		
I4_19	Nikoli! Ker ne bi bil nikoli tak, kakršen sem, in edino takšen sem si vsee.	Ni želje po »normalnosti«	Normalnost	
				Norma

I4_20	Mnogo je bilo teh konvencionalnih pogovorov (sploh na družinskih praznovanjih) in moram priznati, da mi je bilo zelo zoprno, ko še nisem bil outiran, saj sem konstantno moral menjavati teme, kar mi je močno načelo živce.	Menjava teme pri heteronormativnih vprašanjih	Heteronormativna vprašanja	
I4_21	Zelo vpliva.	Homofobija vpliva na psihično zdravje	Psihično zdravje	Zdravje
I4_22	Predvsem je zelo veliko depresij, počutijo se osamljene.	Veliko je depresij in osamljenosti		
I4_23	Najtežje je, ker večkrat nimaš občutka varnosti, niti ko greš po lastnih ulicah, ko sediš s prijatelji v tvoji najljubši kavarni itd.	Večkrat ni občutka varnosti	Socialna izključenost	Socialno življenje
I4_24	Lahko ti jo močno zbije in te paralizira ...	Homofobija te lahko paralizira	Psihično zdravje	Zdravje
I4_25	... ali pa te utrdi in jo nadgradi.	Homofobija te lahko utrdi		
I4_26	Osebnost so me homofobi samo dodatno podžgali, da sem se utrdil kot oseba in se začel bolj spoštovati.	Utrditev in spoštovanje samega sebe	Vpliv homofobije	Spopadanje s homofobijo
I4_27	Nikoli.	Ni srečanja s socialno izključenostjo	Druženje	Socialno življenje
I4_28	Trenutno sem razpet med Koroško in Ljubljano zaradi študijske obveznosti.	Zapustitev Koroške zaradi študija		
I4_29	Nameravam pa ostati v Ljubljani zaradi narave poklica, ki ga bom opravljal.	Življenje v Ljubljani zaradi poklica		
I4_30	Nihče ti ne brani, da greš v katerokoli gostilno ali klub, ampak nikjer ne obstajajo posebej gej friendly prostori.	Na Koroškem ni posebnega prostora za geje		
I4_31	Ni posebej eventov, skratka, rekel bi, da nič takega ne obstaja.	Na Koroškem ni posebej dogodkov za geje		
I4_32	Dobivamo se na privat zabavah, kolegijsko.	Srečevanje na privatnih zabavah		
I4_33	Cruising območja ne obstajajo, za seks zmenke se ponavadi dogovoriš v naravi, avtu ali pri nekom doma.	Na Koroškem ni cruising območij		
I4_34	Največ interakcije poteka preko socialnih	Najprimernejša so socialna		

	omrežij.	omrežja		
I4_35	V osnovni šoli se nismo kaj dosti pogovarjali o tem ali pa je bilo vedno kaj rečeno v šali s homofobno konotacijo.	V osnovni šoli ni veliko pogovora	Pogovori v šoli	Šola
I4_36	V srednji šoli je bilo največ govora o tem pri predmetu sociologija, kjer so se izvedle tudi delavnice z LGBT-aktivistom Mitjo Blažičem.	Največ pogovorov pri sociologiji		
I4_37	Na fakulteti je bilo kar precej govora in razprav o teh temah.	Na fakulteti je več pogovora		
I4_38	Ni bilo potrebe.	Ni potrebe po obrnitvi profesorja/profesorico	Odnos s profesorjem/profesorico	
I4_39	Poznam Legebitro, društvo Dih, Škuc, Tiffany.	Poznavanje organizacij	Organizacije	Ocena služb
I4_40	Kot študentu v Ljubljani so mi dostopne, saj je večina teh bazirana tam.	Dostopnost organizacij		
I4_41	Na Koroškem nimamo ničesar podobnega oz. še nisem slišal za kaj takega.	Na Koroškem ni posebnih organizacij za istospolno usmerjene osebe		
I4_42	Grenak priokus mi je pustila osnovna šola, saj nisem imel občutka varnosti znotraj institucije kar se tiče teh vprašanj.	V osnovni šoli ni občutka varnosti	Vpliv homofobije	Spopadanje s homofobijo
I4_43	Vladala je neka mučna tišina glede homoseksualnosti in spet smo tam: dajmo se raje delati, kot da tega ni.	V šoli je vladala tišina pri teh temah	Pogovori v šoli	Šola
I4_44	Večji poudarek je bil na rasizmu in strpnosti.	Poudarek na rasizmu		
I4_45	Velika podpora in razumevanje in zelo strokovno opravljanje storitev.	Strokovno opravljanje storitev v zdravstvenem domu	Organizacije	Ocena služb
I4_46	Predvsem je treba ostati pogumen in informirati ljudi, jim približati zgodbe in jim razsvetliti, da je to del vsakdana ...	Pogumnost, informiranje, razsvetlitev problema	Pričakovanja	Želje in potrebe
I4_47	... ker opažam, da je veliko srednje generacije, sploh pa starejši, zelo slabo artikuliranih na tem področju, saj dejansko nič ne vedo (razen tega, kar pač vbija cerkev ali kar od prej poznajo kot normalno).	Starejši ljudje verjamejo tistemu, kar govori cerkev	Normalnost	Norma

I4_48	Informiranje mladih in tudi starejših skozi socialna omrežja, izvedba delavnic in projektov v sklopu šolskih vsebin.	Delavnice ne temo LGBT	Pričakovanja	Želje in potrebe
I4_49	Pozvati študentske klube za organizacijo kakšnih LGBT-eventov, taborov ali pa vsaj support eventov, izobraževanj, izdajanjem publikacij, literature, se povezovati z že obstoječimi ustanovami, stimulirati in vlagati v umetniško produkcijo (film ...) , ki se bo ukvarjala s to tematiko in se osredotočala na Koroško okolje (Greh na seniku).	Študentski klubi naj organizirajo LGBT-dejavnosti		

Tabela 9-9: Kodiran intervju D

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
I5_1	Je strah pred istospolno usmerjenimi osebami.	Strah pred istospolno usmerjenimi osebami	Strah	Homofobija
I5_2	... gre za neodobravanje in nesprejemanje »drugačnosti«.	Nesprejemanje drugačnosti		
I5_3	Ne.	Ni strahu zaradi stereotipov	Stereotipi	Diskriminacija
I5_4	... na Koroškem bi bil ta par deležen kar nekaj zgroženih pogledov, mogoče tudi kakšne neprimerne opazke.	Začuden pogledi na homoseksualni par		
I5_5	Se mi zdi, da še vedno niso odprti za »tuje« stvari in ne sprejemajo nikakršne »drugačnosti«.	Koroška neodprtost za »drugačnost«		
I5_6	Da, sedaj zame vedo vsi.	Za istospolno usmerjenost vedo vsi	Sprejemanje	Razkritje
I5_7	Predvsem me je bilo strah reakcije staršev in pa prijateljev.	Strah pred reakcijo staršev	Reakcije	
I5_8	Prva reakcija staršev je bila, da čez čas se bo to spremenilo.	Negativna reakcija staršev		
I5_9	Zatiskala sta si oči in o tem nista želela več	Starši si zatiskajo oči		

	govoriti.			
I5_10	Po nekaj pogovorih in prepirih sta se nekako sprijaznila in smo lahko funkcionirali kot pred tem.	Kasneje starši sprejmejo istospolno usmerjenost	Sprejemanje	
I5_11	Za prijatelje pa moram reči, da so me sprejeli takoj.	Prijatelji takoj sprejmejo istospolno usmerjenost		
I5_12	Fizičnega napada še nisem doživela.	Ni doživetja fizičnega napada	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I5_13	Sem pa že doživela verbalno nasilje.	Doživetje verbalnega napada		
I5_14	To se je dogajalo predvsem zvečer v kakšnem klubu in pa takrat, ko sva se z dekletom držali za roke.	Verbalno nasilje se zgodi zvečer v klubu		
I5_15	... fizično nasilje bi verjetno prijavila.	Ni prijave nasilja	Prijava nasilja	
I5_16	Večkrat se naredim, da ne slišim in grem mirno naprej.	Ignoriranje neprimernih opazk	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I5_17	Ne želim delati drame.	Ni potrebe po drami, zato umik		
I5_18	Menim, da je fizičnega nasilja čedalje manj, ignorance pa je več.	Več je ignorance	Fizičen/psihičen napad	Nasilje
I5_19	Ljudje se pogosto naredijo, da nečesa ne opazijo in to ignorirajo.	Ljudje pogosto ignorirajo		
I5_20	Pogosto se naredi, da manjšinam ne želijo »pomagati«, ampak njihove težave enostavno postavijo na stran, jih ignorirajo in mislijo samo na svojo »rit«.	Ljudje mislijo samo nase		
I5_21	V tveganih situacijah se po navadi ne izpostavljam, saj ne želim nikakršne drame.	Ostati čim bolj neopazen	Tvegane situacije	Spopadanje s homofobijo
I5_22	Nimam posebnih strategij.	Ni strategij pri tveganih situacijah		
I5_23	Mogoče se naredim nevidno in neopazno.	Nevidnost in neopaznost v tveganih situacijah		
I5_24	Nekako s tem nisem imela težav, saj sem zelo hitro dojela in razčistila s svojimi občutki in s tem, kaj me privlači.	Hitro sprejetje svojih čustev	Vpliv homofobije	

I5_25	Ko sem doma povedala o svojih občutkih in najprej nisem bila deležna razumevanja, sem želela biti »normalna«, takšna, kot nas učijo v šoli in družini, da je prav.	Ob nesprejetju družine, želja po »normalnosti«	Normalnost	Norma
I5_26	Ta misel me je samo obšla, nisem se s tem dolgo obremenjevala, saj sem vedela, kdo sem in kaj si želim.	Ni dolgotrajne želje po »normalnosti«		Heteronormativna vprašanja
I5_27	Ja, večkrat sem od sorodnikov dobila vprašanja, če že imam fanta, zakaj ga še nimam, da zdaj bi pa že bil čas in tako naprej.	Prejemanje heteronormativnih vprašanj		
I5_28	Dokler nisem povedala, da me privlači isti spol, sem se ob takšnih vprašanjih počutila nelagodno in vedno poskušala spremeniti temo.	Nelagodnost ob heteronormativnih vprašanjih		
I5_29	Ko pa sem družini povedala o svojih občutkih, pa sem imela občutek, da je neprijetno njim.	Nelagodnost ljudi ob dejstvu, da je nekdo istospolno usmerjen	Normalnost	
I5_30	Mogoče jim je nelagodno vprašati oziroma ne vedo, kako bi se ob tem dejstvu vedli.	Nelagodnost ljudi ob dejstvu, da je nekdo istospolno usmirjen		Psihično zdravje
I5_31	Tako kot vsako nasilje tudi homofobija vpliva na psihično zdravje.	Homofobija vpliva na psihično zdravje		
I5_32	Sama nisem imela izkušnje, poznam pa nekaj ljudi, ki so se soočali s socialno izoliranostjo.	Homofobija ni vplivala na psihično zdravje		
I5_33	Niso želeli v javnost, bilo jih je sram svojih občutkov in ves čas so se spraševali, zakaj ne morejo biti kot večina ostalih.	Socialna izoliranost		
I5_34	... da je popolnoma odvisno od vsakega posameznika, kako bo to vplivalo nanj, na njegovo samopodobo.	Vpliv homofobije odvisen od posameznika		
I5_35	Tisti ljudje, ki niso razčistili svojih občutkov, se s tem sprijaznili in samega sebe sprejeli, imajo zagotovo večje psihične težave kot tisti, ki so se sprejeli takšne, kot so.	Homofobija vpliva na labilne ljudi		
I5_36	Ne, s tem se nisem srečala.	Ni srečanja s socialno	Druženje	Socialno življenje

		izključenostjo		
I5_37	Predvsem sem odšla zaradi študija in zaradi ljubezni.	Zapustitev Koroške zaradi študija		
I5_38	Je pa res, da se v Ljubljani veliko več dogaja na področju homoseksualnosti in me je mogoče spodbudilo tudi to.	Ljubljana je bolj organizirana na področju homoseksualnosti		
I5_39	Načeloma ni določenih prostorov.	Na Koroškem ni posebnega prostora za geje		
I5_40	Srečujemo se povsod, kjer se ostali ljudje.	Geji se srečujejo povsod		
I5_41	Za osnovno šolo se ne spomnim, da bi se o tem pogovarjali.	V osnovni šoli ni pogovora o tej temi	Pogovori v šoli	Šola
I5_42	V srednji šoli smo imeli nekakšno predavanje pri sociologiji, ampak ne kaj dosti.	Največ pogovorov pri sociologiji		
I5_43	Na faksu pa smo o tem imeli prav izbirni predmet.	Na fakulteti več pogovora		
I5_44	Predlagala bi, da bi se o teh temah pogovarjali že v osnovni šoli.	Več pogovorov že v osnovni šoli	Pričakovanja	Želje in potrebe
I5_45	Da se enostavno predstavijo določeni pojmi, da obstajajo tudi istospolno usmerjene družine in tako naprej.	Predstavitev pojmov in različnih družin		
I5_46	Tudi učitelji bi morali bolj paziti na svoje besede, da niso toliko heteronormativni, in otrokom dovoliti do njihovih čustev in želja.	Učitelji naj pazijo na svoje heteronormativne besede		
I5_47	Mislim, da bi se lahko obrnila na kakšnega profesorja ali profesorico, vendar po tem nisem imela potrebe.	Možnost obrnitve profesorja/profesorico	Odnos s profesorjem/profesorico	Šola
I5_48	Da, v Ljubljani poznam Legebitro, Tiffany in društvo Dih.	Poznavanje organizacij	Organizacije	Ocena služb
I5_49	Meni in mislim da večini so tudi dostopne.	Dostopnost organizacij		
I5_50	Glede organizacije ne pogrešam nič.	Ni pogrešanja določenih organizacij		
I5_51	Na splošno pa bi rada več strpnosti do »drugačnosti«, s tem ne mislim samo homoseksualnosti, ampak tudi druge manjšine.	Več strpnosti do »drugačnosti«	Pričakovanja	Želje in potrebe

I5_52	Na Koroškem ni ponujenega nič od tega.	Na Koroškem ni posebnih organizacij za istospolno usmerjene osebe	Organizacije	Ocena služb
I5_53	Istospolno usmerjene osebe na Koroškem so predvsem prepuščene raznim socialnim omrežjem (internet, Grinder).	Na Koroškem pomembna socialna omrežja		
I5_54	Bi pa rekla, da je šola (posebej osnovna šola) bolj heteronormativna kot center za socialno delo in zdravstveni dom.	Šola je heteronormativna		
I5_55	Spremeniti bi se morala mentaliteta prebivalstva.	Sprememba mentalitete prebivalstva	Pričakovanja	Želje in potrebe
I5_56	Na nek način se mi zdi prav, da se obravnavamo kot manjšina, tako se bo vsaj nekaj spremenilo.	Manjšine so potrebne za spremembe		
I5_57	Predvsem menim, da bi bilo potrebno organizirati kakšne delavnice, okrogle mize ali predavanja.	Izvajanje raznih delavnic		
I5_58	Nisem pa popolnoma prepričana glede ustanovitve kakšnih organizacij, ne vem, koliko bi bilo to na Koroškem koristno.	Koroška ni primeren kraj za homoseksualne organizacije		
I5_59	Tisti, ki želijo posvet oziroma dobiti kakšno informacijo, lahko pokličejo tudi na Legebitro ali kamorkoli drugam.	Ljudje na Koroškem se lahko obrnejo na Legebitro	Organizacije	Ocena služb

Tabela 9-10: Kodiran intervju E

9.4 OSNO KODIRANJE

9.4.1 INSTITUCIJE

HOMOFOBIA

Tujost

- Strah pred tujim S1_1, S2_1, S3_1
- Neznani strah S1_2
- Odziv pred tujim S2_2
- Strah zaradi nepoznavanja teme S2_7, S3_3
- Strah zaradi nepoznavanja vzrokov za istospolno usmerjenost S5_7
- Negativen odnos do homoseksualnosti S4_1
- Prisotnost homofobije S4_2
- Sovražen odnos do istospolno usmerjenih oseb S5_1

DISKRIMINACIJA

Predsodki

- Ni predsodkov v ZD S1_3
- Ni predsodkov na CSD S4_4
- Ni predsodkov v osnovni šoli S5_3
- Zmanjševanje predsodkov s pogovorom S1_4, S1_5, S3_2
- Glavni razlog za strah so predsodki S5_6

Tipičen gej/lezbijka

- Istospolne osebe so urejeni ljudje S1_10
- Istospolna oseba ima izrazite kretnje, običajne za nasprotni spol S2_8, S4_7
- Ni opredelitve S3_4
- Ni opaziti znakov drugačnosti pri lezbijkah S4_8
- Istospolne osebe se izogibajo večjim družbam S5_8

ČLOVEKOVE PRAVICE

Enakopravnost

- Občutek manjvrednosti pri istospolno usmerjenih osebah S4_6
- Sprejemanje različnosti ljudi S1_15
- Sprejemanje istospolne osebe S1_17
- Ni reakcije na istospolno usmerjenega sodelavca S1_18
- Sprejemanje vsakega zaposlenega S1_19, S2_16
- Spoštovanje slehernega človeka S1_22, S2_19, S4_19
- Potreba po enakih pravicah S2_11, S5_10
- Spremembe na področju enakopravnosti S2_12, S5_11
- Pravica do dostojanstva S3_7
- Kritičnost do nesprejemanja različnosti S3_8
- Pravica do izbire S4_3, S4_10, S4_14
- Ni enakih pravic S4_12, S4_25
- Spoštovanje je osebna lastnost S4_26

- Spreminjanje je proces S4_31
- Ni podpiranja homofobije S5_2
- Svobodno odločanje S3_9
- Ne moreš se upreti čustvom S4_16
- Večen obstoj homoseksualnosti S4_15
- Tankočutnost strokovnih delavcev S1_29

Zakon

- Pravice, določene z ustavo S4_11
- Ustrezna pravna ureditev S4_13
- CSD zavezuje etični kodeks S4_20

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

Pogovor

- Pogovor z mladostniki S1_7, S5_4
- Temeljit pogovor z napadalcem S1_12
- Pogovor o različnosti S2_3
- Prikaz situacije istospolno usmerjenih oseb S2_5
- Predstavitev z različnih zornih kotov S5_5
- Rešitev problema s kaznijo S2_6
- Poslušanje, ko se pojavi odklonilen odnos S2_4

NASILJE

Izvajanje nasilja

- Neprimerne opazke S1_8
- Srečanje z verbalnim nasiljem S1_11
- Srečanje z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo S2_9
- Ni srečanja z nasiljem S3_5, S4_9, S5_9
- Verbalna komunikacija proti nasilju S3_6

VZGOJA

Vpliv vzgoje

- Vpliv vzgoje na sprejemanje drugačnosti S1_6
- Vzgoja v vseh sferah življenja S1_9

NORMA

Normalnost

- Normalnost heteroseksualnosti je posledica vzgoje S1_14
- ZD je delno heteronormativen S1_26
- Heteronormativnost je sistemski problem S1_27
- Srednja šola ni popolnoma heteronormativna S2_22
- Heteroseksualnost ni edini način življenja S2_13, S3_10
- CSD ni heteronormativen S4_30
- Heteronormativnost šole S5_25

STIKI

Izkušnje

- Pogosto srečevanje z istospolno osebo S1_16, S2_14
- Prijazen odnos do istospolno usmerjene osebe S3_11
- Delo z istospolno usmerjenimi ni drugačno S3_12
- Srečanje s homoseksualnostjo S4_17, S5_13
- Ni problema z istospolno usmerjenostjo S5_15
- Na Koroškem so istospolni pari skriti S5_23
- Zaposleni naj nimajo predsodkov S5_17
- Dobre izkušnje z istospolno usmerjeno osebo S2_15, S5_14
- Ni reakcije na istospolno usmerjene osebe S4_18
- Odklonilno vedenje do istospolno usmerjenih oseb S3_13
- Nesprejetje dela z istospolno usmerjeno osebo S3_14
- Delo počasi steče brez težav S3_15
- Oseba, ki je poštena, je nemoteča S5_16

IZOBRAŽEVANJE O HOMOSEKSUALNOSTI

Predavanja

- Ni predavanj S1_21, S4_23
- Ni izobraževanj S1_20, S1_28, S2_17, S3_16, S5_18, S5_28
- Izobraževanja niso dovolj S5_20
- Predavanja so S2_18
- Ni udeležbe na izobraževanjih S4_22, S5_19

OCENA SLUŽB

LGBT-organizacije

- Poznavanje storitev oziroma organizacij S1_23, S2_20, S3_18
- Ni institucij na Koroškem S1_24, S4_28
- Nevladna organizacija Legebitra S4_27
- Istospolno usmerjene osebe potrebujejo LGBT-organizacije S4_29
- Ni poznavanja LGBT-organizacij S5_22
- Promoviranje je nesmiselno S1_25, S5_24
- Vključitev teme v program S2_21
- Ohranjanje profesionalnosti S4_21

ŽELJE IN POTREBE

Pričakovanja

- Izobraževanja v vseh sferah življenja S1_30
- Uveljavitev teme v različne organizacije S1_31
- Sodelovanje z mladimi S1_32, S2_24, S5_29
- Vključitev teme v svetovanja za zdravje S1_33
- Spremembe pri obravnavi gejev in lezbijk S2_23
- Predavanja za širšo javnost S2_25, S5_27
- Povezovanje različnih S2_26
- V šoli ni samo eno predavanje S2_27

- Istospolne osebe se ne obravnavajo kot manjšina S3_19
- Organiziranje sprememb je stigmatizacija S3_20
- Enaka vključenost za vse S3_21, S5_26, S5_31
- Biti kritičen do nasilja S3_22
- Izobraževanja o različnosti S3_23, S5_30
- Spremembe pravne ureditve S4_32
- Organizacija raznih dejavnosti S4_33
- Vključevanje dijakov in študentov S4_34
- Deljenje izkušenj S4_35
- CSD izvaja socialne preventivne programe S4_36
- CSD organizira delavnice in predavanja S4_37
- Potrebno spremeniti celotno družbo S5_21
- Ni kazanja negativnih predsodkov S5_32
- Odprtost do vseh ljudi S5_33
- Sprejemanje družbe istospolno usmerjenih oseb

9.4.2 ISTOSPOLNO USMERJENE OSEBE

HOMOFOBIA

Strah

- Strah pred LGBT+ I1_1
- Strah pred istospolno usmerjenimi osebami I2_1, I5_1
- Nesprejemanje istospolnega življenja I3_1
- Nesprejemanje drugačnosti I5_2
- Vsako nasilje nad LGBT-osebami I4_1

DISKRIMINACIJA

Stereotipi

- Strah pred stereotipi I1_2
- Sovražni/radovedni pogledi na par I1_3
- Ni strahu zaradi stereotipov I2_2, I3_2, I4_2, I5_3
- Reakcije na homoseksualni par so odvisne od okolja I2_3
- Ljudem je neudobno ob pogledu na homoseksualni par I2_4
- Začuden pogledi na homoseksualni par I4_3, I5_4
- Koroška je neodprta za »drugačnost« I5_5

RAZKRITJE

Sprejemanje

- Za istospolno usmerjenost vedo vsi I1_4, I3_4, I4_4, I5_6
- Sprejetje družine I1_6
- Bližnji vedo I2_5
- Odnosi se niso spremenili I2_6
- Družba ne sprejema istospolne usmerjenosti I3_5
- Popolno sprejemanje bližnjih I4_7
- Kasneje starši sprejmejo istospolno usmerjenost I5_10

- Prijatelji takoj sprejmejo istospolno usmerjenost I5_11

Reakcije

- Različne reakcije ob razkritju I1_5
- Okolica ni navajena na homoseksualni par I3_3
- Najprej razkritje najožjim prijateljem I4_5
- Negativna reakcija matere I4_6
- Strah pred reakcijo staršev I5_7
- Negativna reakcija staršev I5_8
- Starši si zatiskajo oči I5_9

NASILJE

Fizičen/psihičen napad

- Doživetje fizičnega/psihičnega napada I1_7
- Napad na avtobusu I2_7
- Ignoranca je hujša od nasilja I2_10
- Nasilje vpliva na samopodobo I2_21
- Ni izkušnje z nasiljem I3_6
- Danes je več ignorance I3_7
- Nasilje ni sprejemljivo I3_8
- Heteroseksualni ljudje imajo več težav z nasiljem I3_25
- Doživetje verbalnega napada I4_8, I5_13
- V realnosti se ignorira I4_11
- Fizično nasilje je problematično I4_12
- Ni doživetja fizičnega napada I5_12
- Verbalno nasilje se zgodi zvečer v klubu I5_14
- Fizičnega nasilja in ignorance je manj I1_10
- Sprememba kazenskih postopkov in mentalitete I1_11
- Nasilja je vse manj I2_9
- Več je ignorance I4_9, I5_18
- »Kavč« filozofi podpirajo ali negirajo družbena vprašanja I4_10
- Ljudje pogosto ignorirajo I5_19
- Ljudje mislijo samo nase I5_20

Prijava nasilja

- Prijava nasilja policiji I1_8, I2_8
- Ni prijave nasilja I5_15

SPOPADANJE S HOMOFODIJO

Tvegane situacije

- Ostati čim bolj neopazen I1_12, I5_21
- Previdnost pri tveganih situacijah I3_9
- V tveganih situacijah ni želje po spreminjanju I4_13
- Občasno pride do spremembe pogovora in obnašanja I4_14
- Pomiritev sogovorca ali umik I2_11
- Ignoriranje neprimernih opazk I5_16
- Ni potrebe po drami, zato umik I5_17
- Ni strategij pri tveganih situacijah I5_22

- Nevidnost in neopaznost pri tveganih situacijah I5_23

Vpliv homofobije

- Ni več strahu pred samim seboj in svojimi občutki I1_13, I3_10, I4_17, I4_18, I2_12
- Adolescenca vpliva na dožemanje samega sebe I2_14
- V obdobju pubertete je vpliv homofobije največji I2_19
- Hitro sprejetje svojih čustev I5_24
- Laganje drugim in sebi I1_14
- Problem je v igrano šovinističnem bitchy attitude I4_15
- Nespametno početje škodi homoseksualni skupnosti I4_16
- Utrditev in spoštovanje samega sebe I4_26
- V osnovni šoli ni občutka varnosti I4_42
- Nasilje te z leti okrepi I2_20

NORMA

Normalnost

- Želja po »normalnosti« I1_15, I2_13
- Ni želje po »normalnosti« I3_11, I4_19
- Starejši ljudje verjamejo tisto, o čemer govori cerkev I4_46
- Ob nesprejetju družine želja po »normalnosti« I5_25
- Ni dolgotrajne želje po »normalnosti« I5_26
- Nelagodnost ljudi ob dejstvu, da je nekdo istospolno usmerjen I5_29, I5_30

Heteronormativna vprašanja

- Prejemanje heteronormativnih vprašanj I1_16, I2_15, I5_27
- Dobro počutje ob vprašanju, ali imaš dekle oziroma fanta I3_12
- Menjava teme pri heteronormativnih vprašanjih I4_20
- Nelagodnost ob heteronormativnih vprašanjih I5_28

ZDRAVJE

Psihično zdravje

- Homofobija vpliva na psihično zdravje I1_17, I4_21, I5_31
- Težave s socialno anksioznostjo I1_18
- Umikanje socialnemu življenju I1_19
- Samomor pri homoseksualnih najstnikih I1_20
- Negativen vpliv na samopodobo I1_21
- Homofobija vpliva na labilne ljudi I2_16, I5_35
- Najbolj vplivata verbalno nasilje in ignoranca I2_17
- Ni izkušnje s homofobijo I3_13
- Vpliv homofobije odvisen od posameznika I3_14, I3_16, I5_34
- Vsako nasilje vpliva na psihično zdravje I3_15
- Veliko je depresij in osamljenosti I4_22
- Homofobija te lahko paralizira I4_24
- Homofobija te lahko utrdi I4_25
- Homofobija ni vplivala na psihično zdravje I5_32
- Socialna izoliranost I5_33

SOCIALNO ŽIVLJENJE

Druženje

- Srečanje s socialno izključenostjo I1_22, I2_22
- Socialna izključenost vpliva na zdravje I1_23
- Ni srečanja s socialno izključenostjo I3_17, I4_27, I5_36
- Koroška je še vedno zaprta do »tujih« I1_24
- Zapustitev Koroške zaradi študija I2_23, I3_18, I4_28, I5_37
- Aplikacija Grinder I3_19
- Ni potrebnih posebnih prostorov za istospolno usmerjene osebe I3_20
- Življenje v Ljubljani zaradi poklica I4_29
- Na Koroškem ni posebnega prostora za geje I1_25, I2_24, I4_30, I5_39
- Na Koroškem ni posebnih dogodkov za geje I4_31
- Srečevanje na privatnih zabavah I4_32
- Na Koroškem ni cruising območij I4_33
- Najprimernejša so socialna omrežja I4_34
- Ljubljana je bolj organizirana na področju homoseksualnosti I5_38
- Geji se srečujejo povsod I5_40
- Obstoj različnih medijev za informacije I3_23

ŠOLA

Pogovori v šoli

- Malo pogovorov v šoli o istospolni usmerjenosti I1_26
- Pogovori o družinskih odnosih I1_27
- Primerno ozaveščanje osnovnošolcev I2_25
- Pogovor pri biologiji I3_21
- V osnovni šoli ni veliko pogovora I4_35
- V osnovni šoli ni pogovora o tej temi I5_41
- Največ pogovorov pri sociologiji I4_36, I5_42
- Na fakulteti je več pogovora I4_37, I5_43
- V šoli je vladala tišina pri teh temah I4_43
- Poudarek na rasizmu I4_44

Odnos s profesorjem/profesorico

- Možnost obrnitve na profesorja/profesorico I1_28, I2_26, I3_24, I5_47
- Strah pred pogovorom s profesorjem/profesorico I1_29
- Ni potrebe po obrnitvi na profesorja/profesorico I4_38

OCENA SLUŽB

Organizacije

- Poznavanje in dostopnost organizacij I1_30, I4_39, I4_40, I5_48
- Pomanjkanje organizacij na Koroškem I1_31
- Ni heteronormativnosti na CSD in ZD I1_32
- Šola je heteronormativna I1_33, I5_54
- Predvsem v Ljubljani je veliko storitev I2_27
- Veliko storitev je dostopnih glede na spol I2_28
- Heteronormativnost institucij I2_29

- Legebitra I3_26
- Dostopnost organizacij I3_27, I5_49
- Ni pogrešanja določenih organizacij I3_28, I5_50
- Ljudje na Koroškem se lahko obrnejo na Legebitro I3_29, I5_59
- Pretirano dobra organiziranost gejev I3_30
- Delna heteronormativnost institucij I3_31
- Istospolno usmerjen zdravnik se bolj poistoveti s tabo I3_33
- Na Koroškem ni posebnih organizacij za istospolno usmerjene osebe I4_41
- Strokovno opravljanje storitev v zdravstvenem domu I4_45
- Na Koroškem pomembna socialna omrežja I5_53

ŽELJE IN POTREBE

Pričakovanja

- Spremembe na področju istospolno usmerjenih oseb I1_34
- Organiziranje mladih I1_35
- Delavnice na temo LGBT I1_36, I4_48
- Sodelovanje z organizacijami I1_37
- Želja po neožigosanosti zaradi spolne usmerjenosti I2_18
- Širjenje splošne razgledanosti I2_30
- Organizirati dogodek na temo različnosti I2_31
- Istospolno usmerjene osebe se mora obravnavati kot manjšino zaradi sprememb I3_34
- Ni predlogov za spremembe I3_35, I3_22
- Preko Grinderja se vzpostavi stik I3_36
- Koroška ni primeren kraj za homoseksualne organizacije I3_37, I5_58
- Pogumnost, informiranje, razsvetlitev problema I4_46
- Študentski klubi naj organizirajo LGBT-dejavnosti I4_49
- Več pogovorov že v osnovni šoli I5_44
- Predstavitev pojmov in različnih družin I5_45
- Učitelji naj pazijo na svoje heteronormativne besede I5_46
- Več strpnosti do »drugačnosti« I5_51
- Sprememba mentalitete prebivalstva I5_55
- Manjšine so potrebne za spremembe I5_56
- Izvajanje raznih delavnic I5_57

9.5 VPRAŠALNIK

9.5.1 Vprašalnik za strokovne delavce

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol:

Starost:

Poklic/ izobrazba:

STEREOTIPI, DISKRIMINACIJA

- Kaj za vas pomeni homofobija in kakšno je vaše mnenje o tem?
- Kako odreagirate, ko opazite predsodke v vaši instituciji?

- Ali kaznujete mladostnike, ki so povzročitelji diskriminacije na področju istospolne usmerjenosti? Na kakšen način to storite?
- Kaj bi po vašem mnenju bil glavni razlog za strah pred istospolno usmerjenostjo?
- Kako po vašem mnenju zgleda tipičen gej oziroma tipična lezbijka?

NASILJE

- Ste se kdaj srečali z nasiljem nad istospolno usmerjeno osebo? Kako ste takrat odreagirali? Kako si želite, da bi odreagirali takrat in v prihodnje?

ENAKOPRAVNOST

- Kaj za vas pomeni, da imamo vsi enake pravice in enako dostojanstvo? Kaj bi se po vašem mnenju moralo spremeniti na tem področju?
- Se vam zdi, da je heteroseksualna spolna usmerjenost edini pravilen način življenja? Zakaj?
- Ste se kdaj srečali z istospolno usmerjeno osebo in kako ste takrat odreagirali? – Kako bi reagirali, če bi bila pri vas (na delovnem mestu) istospolno usmerjena oseba?
- Kaj bi svetovali zaposlenim, ki bodo prišli na to delovno mesto za vami?

IZOBRAŽEVANJE

- Ste se udeležili kakšnega izobraževanja na temo homoseksualnosti?
- Imate kakšna predavanja na temo istospolne usmerjenosti oziroma ali nudite kakšna izobraževanja? Se vam zdi to dovolj, da bi se pri ljudeh vzpostavila takšna moralna presoja, da bi spoštovali slehernega človeka? Zakaj ne/zakaj da?

OCENA SLUŽB

- Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam?
- Ali veste, katere institucije na Koroškem vključujejo v svoj program tudi pojem istospolne usmerjenosti? Kakšen je vaš odnos do tega? Bi se vam to zdelo promoviranje istospolne usmerjenosti?
- Ali se vam zdi vaša institucija heteronormativna? Zakaj?

ŽELJE, POTREBE

- Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?
- Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?
- Kaj bi lahko vaša institucija naredila na področju istospolne usmerjenosti na Koroškem?

9.5.2 Vprašalnik za istospolno usmerjene osebe

Podatki o intervjuvancu/ki

Spol:

Starost:

Poklic/ izobrazba:

STEREOTIPI/DISKRIMINACIJA

- Kaj za vas pomeni beseda homofobija?
- Živite v kakšnem strahu zaradi stereotipov o istospolno usmerjenih osebah?
- Kako mislite, da bi okolica gledala na to, da se dva moška/dve ženski držita za roke?
- Ali sovrstniki, sokrajani in družina vedo za vašo spolno usmerjenost? Kako so odreagirali ob tem dejstvu in kako na vas gledajo sedaj, po tem razkritju?

NASILJE

- Ste že doživeli kakšen fizičen/psihičen napad? Ste nasilje kdaj prijavili ustreznim institucijam?
- Se vam zdi, da je danes več fizičnega nasilja ali več ignorance? Zakaj je temu tako in kaj se vam zdi huje?

SPOPADANJE S HOMOFOBIO

- Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane? Kakšne strategije pri tem uporabite in od česa je to odvisno?
- Se vam dogaja, da imate tudi sami strah pred sabo in pred svojimi občutji? Kako se s tem spopadate?

SPOLNA IDENTITETA

- Ste si kdaj želeli, da bi bili kot večina ostalih ljudi, »normalni«? Zakaj je temu tako?
- Že ob rojstvu se otroku določi spol in s tem se tudi pričakuje, kako bo otrok oblečen, s katerimi igračami se bo igral in kateri spol bo imel rad. So vam kdaj govorili, če že imate dekle/fanta? Kako ste se ob tem počutili?

ZDRAVJE

- Se vam zdi, da homofobija vpliva na psihično zdravje istospolno usmerjenih oseb? Na kakšen način? Imate kakšno osebno izkušnjo s tem?
- Kaj menite o tem, da raziskave kažejo, da istospolno usmerjeni najstniki v primerjavi s heteroseksualnimi pogostejše naredijo samomor in pogostejše zlorablajo škodljive substance?
- Kako po vašem mnenju homofobija vpliva na samopodobo? Imate tudi kakšen svoj osebni primer?

SOCIALNO ŽIVLJENJE

- Ste se kdaj srečali s socialno izključenostjo? Ali je to kako vplivalo na vaše zdravstveno stanje?
- Kakšen je vaš razlog, da ste odšli s Koroške/ostali na Koroškem?
- Kje se istospolni na Koroškem lahko srečujete?

ŠOLA

- Ste se v šoli (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) kdaj pogovarjali o istospolni usmerjenosti? Kaj bi vi predlagali, da se spremeni na tem področju?
- Ste se v šoli lahko obrnili na kakšnega profesorja/profesorico?

OCENA SLUŽB

- Ali veste, katere storitve oziroma organizacije so na voljo istospolno usmerjenim osebam? Ali so vam dostopne? Kaj pogrešate? Kaj od tega je ponujenega na Koroškem? Kakšne imate možnosti, da zadovoljite svoje želje?
- Kakšne so vaše izkušnje s šolo, centrom za socialno delo in z zdravstvenim domom? Se vam zdijo te institucije heteronormativne?

ŽELJE, POTREBE

- Kaj bi bilo potrebno spremeniti, da se geji in lezbijke ne bi več obravnavali kot manjšina?
- Imate kakšne predloge, kaj bi se lahko na Koroškem spremenilo ali organiziralo novega? Bi lahko v to vključili tudi mlade (dijaki, študenti)? Na kakšen način?